

فضای کسب و کار ایران

گزارش تحلیلی همراه با پیش بینی ۱۰ ساله تا سال ۲۰۲۲

فصل سوم - سال ۲۰۱۳

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

«مسئولیت صحت و سقم این گزارش بر عهده کانون نیست و تصمیم گیری مبتنی بر این داده‌ها مسئولیتی را برای کانون ایجاد نمی‌کند. همچنین سیاست‌های اتخاذ شده و مفروضات در نظر گرفته شده و پیش‌بینی‌های انجام شده لزوماً مورد تأیید کانون نیست.»

« سخن آغازین

در جای جای اهداف مقرر در اساسنامه کانون نهادهای سرمایه گذاری ایران، ضرورت تهیه گزارش‌های تحلیلی، به منظور ارتقاء کارایی و تعمیق بازار اوراق بهادار و بهره‌مندی بیشتر اعضا مورد تأکید واقع شده است. ارتقاء و توسعه دانش حرفه‌ای مدیران و کارکنان کانون از طریق گسترش و بهبود آموزش‌های حرفه‌ای، توسعه روابط با مؤسسات آموزشی و پژوهشی داخلی و خارجی، انجام تحقیقات و انتشار نشریات تخصصی، ارائه اطلاعات و گزارش‌های تحلیلی در حوزه فعالیت نهادهای عضو کانون جهت انجام تحقیقات کاربردی، همچنین بررسی و تحقیق در مورد دیدگاهها، مشکلات و موانع کسب و کار اعضا کانون در بازار اوراق بهادار و انعکاس آن به مقامات مسئول و ارائه پیشنهادهایی برای رفع این مشکلات و موانع و بالاخره پایش تحولات و عملکرد بازار اوراق بهادار با هدف نیل به بازار اوراق بهاداری کارآمد و منصفانه از جمله رسالت‌های گذاشته شده بر دوش کانون می‌باشد.

از دیگر سوی ضرورت حفظ استقلال و عدم جانبداری از یک عضو، بنگاه یا کسب و کار خاص عضو کانون، همواره سرلوحه موضع‌گیری‌ها و فعالیت‌های کانون بوده و پیوسته کوشش شده منابع کانون تا سرحد ممکن در راستای منافع مشترک اعضا و بدون شائبه تورش به یک حوزه خاص مصرف شود. در همین راستا دپارتمان «تحلیل و پایش بازار» کانون با هدف تمرکز این دسته از فعالیت‌ها و گسترش آن پایه ریزی شد و به جهت وابستگی تحلیل‌های خرد به شاخص‌های کلان و پیش‌بینی آن‌ها، رسالت اصلی این واحد تمرکز بر تحلیل‌های فراملی، ملی و نهایتاً تحلیل در سطح یک صنعت خاص قرار داده شد و تحلیل‌های خرد تر از سطح صنعت همچون تحلیل بنگاه از حوزه وظایف این دپارتمان خارج شد.

در ابتدای راه به منظور بهره‌مندی از تجارب سایر مراجع و مؤسسات تحلیلی‌گری با سابقه بین‌المللی و نیز به جهت دستیابی به یک روش‌شناسی مورد تأیید و تأکید برای انجام این‌گونه تحلیل‌ها، تصمیم بر این شد که الگوهای بین‌المللی سرلوحه کار قرار گرفته و در گام اول ترجمه‌ای از آن‌ها در اختیار اعضا کانون گزارده شود و در ادامه با متناسب سازی آن تحلیل‌ها با شرایط کشور، به بومی سازی و بسط و توسعه آن همت گمارده شود.

آنچه پیش روی شماست اولین گام‌هایی است که در این راستا برداشته شده و برای اولین بار در بازار سرمایه کشور ارائه می‌شود که به یقین بازخوردهای شما تحلیلگران در بهبود آتی آن مؤثر خواهد افتاد. ذکر این نکته خالی از لطف نیست که به رغم تعدیل، اصلاح و حذف سوگیری‌های انجام شده در برآوردها و پیش‌بینی‌های انجام پذیرفته در متن اصلی گزارش حاضر، آنچه ارائه می‌شود لزوماً همسو با سیاست‌ها، خط‌مشی‌ها و پنداشت‌های کانون نهادهای سرمایه گذاری ایران نیست و تنها به عنوان یک گزارش تحلیلی برگردان شده به منظور الگوگیری تهیه شده است.

دکتر بهروز خداحمی

دبیر کل کانون نهادهای سرمایه گذاری ایران

«مقدمه»

در زمان‌های نه چندان دور فقدان اطلاعات دلیل عمده ناکارآمدی تصمیم‌گیری‌ها قلمداد می‌شد. در آن مقطع اداره‌کنندگان بنگاه‌های اقتصادی به شدت تشنه حداقل اطلاعات جهت تصمیم‌گیری بودند. اما اکنون به نظر می‌آید وضعیت به شدت متفاوت شده است. بسیاری از دانشمندان حوزه اطلاعات در عصر حاضر فزونی اطلاعات را سبب پیچیدگی و عدم بهینگی تصمیمات می‌دانند. با ظهور فضای مجازی در هر لحظه تولید اطلاعات با سرعت نمایی افزایش می‌یابد. از این رو در شرایط حاضر اطلاعات مرتبط، به هنگام و معتبر نیاز اصلی مدیران کسب و کار است.

با در نظر گرفتن مختصات فوق مشخص می‌شود که ساماندهی اطلاعات و استفاده به موقع از این عنصر حیات بخش چقدر در پویایی تصمیم‌گیری‌ها اثر خواهد داشت و شرکت‌هایی که مأموریت خود را ساماندهی اطلاعات جهان می‌دانند چقدر انتخاب راهبردی داشته‌اند.

با درک حساسیت و اهمیت مسائل فوق، مدیریت ارشد کانون نهادهای سرمایه‌گذاری اقدام به ایجاد دپارتمانی تحت عنوان «تحلیل و پایش بازار» کرده است که مأموریت اصلی آن پایش بازار و صنایع بااهمیت کشور جهت ارائه اطلاعات صحیح، مرتبط و به‌هنگام به سرمایه‌گذاران است. این گونه اقدامات قطعاً می‌تواند ثمرات خیری برای سرمایه‌گذاران داشته باشد و آن‌ها را در اتخاذ تصمیم درست یاری نماید.

این دپارتمان در میان مدت در صدد آن است که گزارش‌های تحلیلی از فضای کسب و کار و تحلیل صنایع مختلف توسط شبکه تحلیل‌گران کانون - که به مرور شکل خواهد گرفت - تولید شود و در دسترس اعضاء و سایر نهادها قرار گیرد. اما در بررسی‌های مختلف به نظر رسید در کوتاه مدت جهت آغاز ارتباط با مخاطبین و آشنا شدن با ساختار گزارش‌های حرفه‌ای تلاش شود از گزارش‌های شناخته شده مؤسسات بین‌المللی معتبر نظیر بانک جهانی، صندوق بین‌المللی پول، بیزینس مانیاتور و مؤسساتی از این دست استفاده شود. هر چند که اعتراف می‌کنیم در چنین گزارش‌هایی سوگیری و جهت‌گیری‌های متعددی وجود دارد اما به نظر می‌رسد با علم به این نکته، می‌توان از چنین گزارش‌هایی به عنوان یک ورودی در تصمیم‌گیری‌ها استفاده نمود.

لازم به ذکر است از آنجایی که ارائه برخی نکات مطرح شده در این گزارش‌ها خلاف قوانین کشور می‌باشد، تلاش شده است تغییراتی در برخی از عبارات صورت پذیرد و با اینکه به صورت کلی عبارت حذف شود که البته این تغییرات اجتناب‌ناپذیر بوده است.

گزارش پیش رو ترجمه گزارش «تحلیل فضای کسب و کار ایران» بیزینس مانیاتور است که برای فصل دوم سال ۲۰۱۳ تهیه شده است. امید است که مفید واقع شود.

واحد تحلیل و پایش بازار کانون نهادهای سرمایه‌گذاری ایران

فهرست

چکیده	۷
چشم انداز سیاسی	۸
ریسک سیاسی بلندمدت	۱۲
چشم انداز اقتصادی	۱۴
پیش بینی ده ساله؛ چالش های بزرگ پیش رو	۲۹
فضای کسب و کار	۳۱
چشم انداز فضای کسب و کار	۳۳
بخش های کلیدی	۳۹
بررسی اجمالی وضعیت جهان	۴۷

شاخص های کلان اقتصادی ایران

پیش‌بینی ۲۰۲۲	پیش‌بینی ۲۰۲۱	پیش‌بینی ۲۰۲۰	پیش‌بینی ۲۰۱۹	پیش‌بینی ۲۰۱۸	پیش‌بینی ۲۰۱۷	پیش‌بینی ۲۰۱۶	پیش‌بینی ۲۰۱۵	پیش‌بینی ۲۰۱۴	پیش‌بینی ۲۰۱۳	برآورد ۲۰۱۲	
۱,۸۷۷/۴۶	۱,۶۰۱/۵۷	۱,۴۰۷/۹۴	۱,۴۳۸/۷۵	۱,۱۲۷/۰۳	۱,۰۳۰/۴۱	۹۵۴/۶۳	۸۴۴/۸۲	۷۳۹/۶۵	۶۹۴/۷۹	۶۲۵/۴۶	تولید ناخالص داخلی اسمی - میلیارد دلار [۴.۱]
۳۸,۰۳۳,۸۸۱	۳۳,۱۰۷,۰۱۷	۲۹,۱۰۴,۴۳۵	۲۵,۶۰۶,۸۷۲	۲۲,۶۱۸,۹۳۵	۲۰,۰۷۷,۴۷۵	۱۷,۷۱۵,۱۱۰	۱۴,۹۳۰,۸۹۲	۱۲,۴۴۹,۶۵۷	۱۰,۱۶۹,۲۴۳	۷,۶۲۸,۷۷۹	تولید ناخالص داخلی اسمی - میلیارد ریال [۴.۱]
۱۵۶۴/۵۰	۱,۳۳۴/۶۰	۱,۱۱۷۳/۳۰	۱,۰۳۲/۳۰	۹۳۹/۲	۸۵۸/۷	۷۹۵/۵	۷۰۴	۶۱۶/۴	۵۵۵/۸	۴۹۲/۵	تولید ناخالص داخلی اسمی - میلیارد یورو [۴.۱]
۲۲,۸۹۵	۱۹,۶۴۰	۱۷,۳۷۲	۱۵,۳۸۸	۱۴,۱۰۳	۱۲,۹۹۶	۱۲,۱۴۳	۱۰,۸۴۳	۹,۵۸۴	۹,۰۹۳	۸,۲۷۲	تولید ناخالص داخلی سرانه، یورو [۴.۱]
۱۹,۰۷۹	۱۶,۳۶۷	۱۴,۴۷۷	۱۲,۸۲۳	۱۱,۷۵۳	۱۰,۸۳۰	۱۰,۱۱۹	۹,۰۳۶	۷,۹۸۷	۷,۲۷۵	۶,۵۱۳	تولید ناخالص داخلی سرانه، یورو [۴.۱]
۴/۲	۴/۳	۴/۳	۳/۹	۳/۴	۳	۳/۴	۲/۵	۲	۰/۵	-۳/۴	تولید ناخالص داخلی واقعی، درصد تغییرات سالیانه [۴.۱]
۴۴/۳	۴۳/۸	۴۳/۴	۴۲/۹	۴۲/۶	۴۲/۴	۴۲/۲	۴۲/۱	۴۲	۴۲/۲	۴۲/۶	مصرف نهایی بخش خصوصی، سهم از تولید ناخالص داخلی [۴.۱]
۵	۵	۵	۴	۳	۳	۳	۲	۱	-۱	-۰/۵	مصرف نهایی بخش خصوصی، رشد واقعی سالیانه (درصد) [۴.۱]
۱۳/۹	۱۳/۹	۱۳/۸	۱۳/۷	۱۳/۵	۱۳/۱	۱۲/۸	۱۲/۶	۱۲/۵	۱۲/۳	۱۲/۲	مصرف نهایی بخش دولتی، سهم از تولید ناخالص داخلی [۴.۱]
۴	۴	۵	۵	۶	۵	۴	۳	۴	۱	۳	مصرف نهایی بخش دولتی، رشد واقعی سالیانه (درصد) [۴.۱]
۲۹/۹	۲۹/۸	۲۹/۸	۲۹/۷	۲۹/۵	۲۹/۱	۲۸/۷	۲۸/۱	۲۷/۷	۲۷/۳	۲۷/۴	تشکیل سرمایه ثابت، سهم از تولید ناخالص داخلی [۴.۱]
۴	۴	۴	۴	۴	۴	۵	۴	۳	-۰/۳	-۱	تشکیل سرمایه ثابت، رشد واقعی سالیانه (درصد) [۴.۱]
۸۲	۸۱/۵	۸۱	۸۰/۵	۷۹/۹	۷۹/۳	۷۸/۶	۷۷/۹	۷۷/۲	۷۶/۴	۷۵/۶	جمعیت، میلیون نفر [۵]
۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۱	۱۶	۱۸	۲۱	۳۳	۴۰	شاخص قیمت مصرف کننده، میانگین تغییرات سالیانه (درصد) [۶.۱]
۱۸	۱۷	۱۶	۱۶	۱۶	۱۴	۱۲	۱۲	۱۲	۱۲	۱۲	نرخ وادامه، میانگین (درصد) [۷]
۲۰,۲۵۸/۱۹	۲۰,۶۷۱/۶۲	۲۰,۶۷۱/۶۲	۲۰,۶۷۱/۶۲	۲۰,۰۶۹/۵۳	۱۹,۴۸۴/۹۸	۱۸,۵۵۷/۱۳	۱۷,۶۷۳/۴۵	۱۶,۸۳۱/۸۶	۱۴,۶۳۶/۴۰	۱۲,۱۹۷/۰۰	نرخ ارز ریال/دلار، میانگین [۸]
۲۴,۳۰۹/۸۲	۲۴,۸۰۵/۹۴	۲۴,۸۰۵/۹۴	۲۴,۸۰۵/۹۴	۲۴,۰۸۳/۴۴	۲۳,۳۸۱/۹۸	۲۲,۲۶۸/۵۵	۲۱,۲۰۸/۱۴	۲۰,۱۹۸/۲۳	۱۸,۲۹۵/۵۰	۱۵,۴۹۰/۱۹	نرخ ارز ریال/یورو [۸]
۱۹,۶۵۲/۵۰	۲۰,۶۸۶/۸۵	۲۳,۵۰۷/۷۸	۲۶,۴۱۳/۲۴	۲۹,۰۲۵/۵۴	۳۱,۵۴۹/۵۰	۳۳,۲۱۰/۰۰	۳۶,۹۰۰/۰۰	۴۱,۰۰۰/۰۰	۳۹,۰۰۰/۰۰	۳۲,۴۵۰/۰۰	نرخ ارز آزاد ریال/دلار [۸]
۳۱/۹	۸/۵	-۸/۶	-۱۷/۸	-۱۵/۳	-۱۹/۸	-۲۳/۳	-۲۹/۸	-۳۳/۲	-۴۲/۳	-۴۵/۱	تراز عملیاتی بودجه، میلیون دلار [۶.۱]
۱/۷	۰/۵	-۰/۶	-۱/۴	-۱/۴	-۱/۹	-۲/۴	-۳/۵	-۴/۵	-۶/۱	-۷/۲	تراز عملیاتی بودجه، سهم از تولید ناخالص داخلی (درصد) [۶.۱]
۱۷۸/۶	۱۶۸/۸	۱۶۲/۴	۱۵۴/۱	۱۴۶/۴	۱۳۷/۸	۱۳۰/۶	۱۲۳/۱	۱۱۸/۲	۱۱۰/۸	۱۱۵/۵	صادرات کالا و خدمات، میلیون دلار [۶.۱]
۱۶۷/۳	۱۶۵	۱۶۱/۲	۱۵۶	۱۵۰/۹	۱۴۶/۱	۱۳۹/۳	۱۲۸/۹	۱۱۶/۸	۱۰۷	۹۸/۸	واردات کالا و خدمات، میلیون دلار [۶.۱]
۱۱/۴	۳/۸	۱/۱	-۱/۹	-۴/۵	-۸/۳	-۸/۸	-۵/۸	۱/۳	۳/۸	۱۶/۷	تراز تجاری کالا و خدمات، میلیون دلار [۶.۱]
۰/۶	۰/۲	۰/۱	-۰/۲	-۰/۴	-۰/۸	-۰/۹	-۰/۷	۰/۲	۰/۵	۲/۷	تراز تجاری کالا و خدمات، سهم از تولید ناخالص داخلی (درصد) [۶.۱]
۱۲/۳	۴/۶	۱/۹	-۱/۱	-۳/۸	-۷/۶	-۸/۱	-۵/۲	۱/۹	۴/۴	۱۷/۳	تراز حساب جاری، میلیون دلار [۶.۱]
۰/۷	۰/۳	۰/۱	-۰/۱	-۰/۳	-۰/۷	-۰/۹	-۰/۶	۰/۳	۰/۶	۲/۸	تراز حساب جاری، سهم از تولید ناخالص داخلی (درصد) [۶.۱]
۸۳/۵	۷۸	۷۳/۶	۷۰/۱	۶۶/۸	۶۴/۲	۶۲/۳	۶۱/۱	۶۱/۱	۶۱/۱	۶۳	ذخایر خارجی به استثنای طلا، میلیون دلار [۹.۳]
۶	۵/۷	۵/۵	۵/۴	۵/۳	۵/۳	۵/۴	۵/۷	۶/۳	۶/۹	۰	تعداد ماهه‌ای توان پرداخت واردات (کالا و خدمات) [۹]
۳,۹۰۱/۱۰	۳,۹۰۱/۱۰	۳,۸۷۰/۹۰	۳,۸۴۰/۹۰	۳,۸۱۱/۴۰	۳,۷۸۲/۲۰	۳,۷۴۱/۴۰	۳,۶۱۲/۵۰	۳,۵۳۸/۵۰	۳,۴۰۳/۵۰	۳,۵۹۹/۵۰	تولید نفت، هزار بشکه در روز [۱۰]
-	۹۱/۵	۹۱/۴۵	۹۱/۴	۹۳/۳۵	۹۳/۳	۹۳/۲۵	۹۵/۲	۹۶/۱۵	۹۹/۱	۱۰۷/۰۵	قیمت سبد نفتی اوپک، دلار در هر بشکه، میانگین [۸]

توضیحات:

- آغاز سال مالی در ماه مارس (طبق تقویم ایران)
- سال مالی ژانویه-دسامبر
- آغاز سال مالی در ماه مارس (طبق تقویم ایران) - آمار مربوط به سازمان‌های بین‌المللی
- سازمان ملل/بیزینس مانیتر
- بانک جهانی/سازمان ملل/بیزینس مانیتر
- بانک مرکزی ایران/بیزینس مانیتر
- صندوق بین‌المللی پول
- بیزینس مانیتر
- صندوق بین‌المللی پول/بیزینس مانیتر
- بریتیش پترولیوم/بیزینس مانیتر

چکیده

❖ دیدگاه‌های اصلی

پیش‌بینی می‌شود تهدیدات ایران برای بستن تنگه هرمز علیرغم تأکیدات شفاهی چندان جدی نباشد. هرگونه کاهش در میزان صادرات نفت به شدت به اقتصاد ایران ضربه خواهد زد. لذا به احتمال زیاد ایران تمایلی به اجرای این تهدیدات نخواهد داشت.

با ادامه تحمیل تحریم‌های شدیدتر بین‌المللی علیه ایران در سال‌های ۲۰۱۲ و ۲۰۱۳، فعالیت‌های سرمایه‌گذاری دچار رکود خواهند شد و اقتصاد جمهوری اسلامی ایران نسبت به سایر کشورهای منطقه پیشرفت کم‌تری خواهد داشت. با تداوم تغییر نوع پس‌انداز خانوارهای ایرانی به سمت دلار و طلا، واحد پول ایران با کاهش ارزش شدیدی مواجه خواهد بود.

این نکته اشاره کرد که این وضعیت ناشی از کاهش شدید در میزان واردات است که منجر به افت شدید تقاضای داخلی خواهد شد. اقتصاد در وضعیت بحرانی باقی خواهد ماند و به‌طور ویژه چشم‌انداز مصرف‌بخش خصوصی ناامیدکننده خواهد بود.

در پیش‌بینی جدید نرخ تورم، این نرخ کاهش یافته است و کارشناسان پیش‌بینی می‌کنند که تورم شاخص قیمت مصرف‌کننده در سال مالی ۲۰۱۳-۲۰۱۲ (سال مالی ۲۱ مارس ۲۰۱۲ تا ۲۰ مارس ۲۰۱۳) معادل ۴۰ درصد و در سال مالی ۲۰۱۴-۲۰۱۳ این نرخ معادل ۳۳ درصد خواهد بود. باید متذکر شد که کاهش این نرخ در سال مالی ۲۰۱۴-۲۰۱۳ به دلیل تغییر سال پایه است.

❖ ریسک‌های اصلی چشم‌انداز

با توجه به اطمینان در تداوم کاهش ارزش ریال، ریسک‌های ناشی از افت شدید در ارزش واحد پول ملی و تأثیر منفی و قابل توجه تورم حاد، ممکن است باعث ضربه منفی بیش از حد انتظار به اقتصاد ایران شوند.

افزایش قیمت‌های جهانی انرژی ممکن است باعث افزایش ریسک رشد مورد انتظار و کاهش ریسک کسری مالی مورد انتظار شود.

❖ تغییرات در پیش‌بینی شاخص‌های کلان اقتصادی

کارشناسان، پیش‌بینی از تولید ناخالص داخلی واقعی را در فصل جاری مورد بازبینی قرار دادند و برآورد می‌کنند که اقتصاد ایران براساس ارقام واقعی در سال ۲۰۱۳ معادل ۰/۵ درصد رشد خواهد داشت. این در حالی است که در پیش‌بینی قبلی این رقم معادل ۰/۸ درصد بود. رشد اقتصادی در سال جاری کاهش خواهد یافت. البته بایستی به

«چشم انداز سیاسی»

تحلیل نقاط قوت، نقاط ضعف، فرصت‌ها و تهدیدها

❖ نقاط قوت

- از زمان سرنگونی خاندان پهلوی در سال ۱۹۷۹، سطح فساد سیاسی در ایران کاهش یافته است و وضعیت توزیع ثروت بهبود یافته است.
- سپاه پاسداران انقلاب اسلامی و نیروی بسیج کاملاً به حاکمیت وفادار هستند که این موضوع به حفظ ثبات اجتماعی کمک بسیاری می‌کند.

❖ نقاط ضعف

- از نظر کشورهای غربی، ایران وضعیت چالش برانگیزی در حوزه حقوق بشر در منطقه دارد و به زعم آنها حاکمیت در جمهوری اسلامی ایران متهم به محدود کردن برخی از آزادی‌ها است. به دلیل حوادث انتخابات سال ۲۰۰۹ تعدادی از روزنامه‌نگاران و معترضان علیه دولت در حال حاضر در وضعیت نامناسب هستند.
- در حالی که تصمیم‌گیری نهایی بر عهده مقامات عالی‌رتبه ایران است، کشور به شدت دچار تکثر شده است و اجماع بین سیاستمداران به سختی حاصل می‌شود.
- اعتراضات در جریان انتخابات ریاست جمهوری ماه ژوئن سال ۲۰۰۹، یکپارچگی قبلی کشور را خدشه دار کرده است.

❖ فرصت‌ها

- قدرت مجلس شورای اسلامی ایران (پارلمان ایران) بیشتر از آن چیزی است که تصور می‌شود؛ اقدام ۱۵۰ عضو مجلس (از بین ۲۹۰ نفر) برای مسئول دانستن رئیس جمهور ایران در کنترل وضعیت اقتصادی این کشور در سال ۲۰۱۲ نشان از وجود بازرسی و نظارت در این کشور است.

❖ تهدیدها

- ادامه مناقشات هسته‌ای منجر به افزایش تحریم‌های آتی آمریکا و اتحادیه اروپا علیه ایران خواهد شد و همچنین احتمال حمله نظامی به کشور را در پی دارد.
- ریسک مناقشات قومی در ایران همیشه وجود داشته است.
- سطح بیکاری جوانان بسیار بالا است.
- افزایش دخالت نیروهای نظامی در حوزه‌های سیاسی و اقتصادی، باعث ایجاد چالش در وضعیت موجود در بلندمدت خواهد شد.

❖ رتبه‌بندی از نظر ریسک سیاسی

منازعات قدرت‌های سیاسی هم‌چنان در ایران ادامه دارد و رقابت سیاسی در شرایط رو در رو با هدف کم‌رنگ شدن قدرت رقیب ادامه دارد. به عنوان مثال، نمایندگان مجلس در ماه سپتامبر تلاش کردند تا رئیس جمهور را به مجلس احضار کنند که با میانجی‌گری مسئولین عالی‌رتبه منصرف شدند. هر چند این مسأله بیانگر مخالفت گسترده مجلس با

رئیس جمهور و تصدیق بر نظارت جدی نمایندگان مردم بر قانون‌گذاری است. بدیهی است شرایط رکود اقتصادی، عاملی برای رشد نارضایتی‌های عمومی خواهد بود. از آنجایی که به احتمال بسیار زیاد، یک کاندیدا از گروه انتخاباتی نزدیک به حاکمیت برنده اصلی انتخابات ریاست جمهوری در ماه ژوئن ۲۰۱۳ خواهد بود، احتمالاً قدرت ریاست جمهوری به عنوان یک نهاد مستقل کاهش یافته است.

❖ سیاست داخلی

تسلط اصول‌گرایان در انتخابات ریاست جمهوری

❖ دیدگاه بی‌زیئینس مانیتور

به احتمال زیاد یک کاندیدای اصول‌گرا نزدیک به حاکمیت برنده انتخابات ماه ژوئن سال ۲۰۱۳ خواهد بود. از آنجایی که ایران تمایلی به تبعیت بدون قید و شرط از سیاست‌گذاری در برنامه هسته‌ای این کشور ندارد، تنش با کشورهای غربی در سال ۲۰۱۳ افزایش خواهد یافت.

انتخابات ریاست جمهوری ایران در ماه ژوئن سال ۲۰۱۳ برگزار خواهد شد. به احتمال زیاد رقابت انتخاباتی بین چهار گروه مهم این کشور خواهد بود:

اصول‌گرایان سنتی: که رهبری این گروه را جامعه روحانیت مبارز و جامعه مدرسین حوزه علمیه قم در اختیار دارند. این گروه متشکل از سیاستمداران نسبتاً میانه‌رو به ویژه نسبت به مسائل داخلی می‌باشد.

اصول‌گرایان افراطی: که به نام جبهه پایداری انقلاب اسلامی نیز شناخته می‌شوند، این گروه تحت مدیریت آیت‌الله مصباح یزدی است که یک اصول‌گرای افراطی و نماینده سرسخت دیدگاه ضدغربی است. اگرچه تعدادی از رهبران اصول‌گرایان افراطی از انتخاب دوباره رئیس‌جمهور فعلی ایران حمایت کردند، اما از زمانی که وی چالش‌هایی را

مطرح کرد؛ از وی فاصله گرفتند.

طرفداران دولت: اگرچه رئیس‌جمهوری فعلی ایران،

به دلیل اتمام دومین و آخرین دوران ریاست جمهوری در آگوست ۲۰۱۳، عملاً نمی‌تواند دوباره وارد رقابت انتخاباتی شود، اما احتمالاً سیاستمداران نزدیک به اردوی انتخاباتی وی برای شرکت در رقابت انتخاباتی ریاست جمهوری اقدام خواهند کرد. سایر اصول‌گرایان با دیده شک به طرفداران دولت نگاه می‌کنند و دولت را متهم به گسترش مباحثات ملی در زمینه تحلیل و تضعیف نقش رقبا می‌کنند.

اصلاح طلبان: این جریان، نماینده شخصیت‌های معترض است. در حالی که تعدادی از رهبران این جنبش در محدودیت‌های جدی هستند اما بعضی از اصلاح طلب‌ها به ویژه آن‌هایی که نقش فعالی در اعتراضات سال ۲۰۰۹ نداشتند، می‌توانند فرصت شرکت در فرایند انتخابات را داشته باشند.

نفوذ سیاسی دولت در حال رنگ باختن است

اتفاقات اخیر دیدگاه بلندمدت مبنی بر کم‌رنگ شدن نفوذ سیاسی دولت را تأیید می‌کنند. به عنوان مثال در ۱۱ نوامبر، ۱۷۹ نفر از ۲۱۶ نماینده مجلس رأی به تعلیق اجرای فاز دوم هدفمندی یارانه‌ها دادند. هدف این سیاست کاهش یارانه‌های بعضی کالاها می‌باشد. قبلاً تعلیق این برنامه پیش‌بینی شده بود و چنین اتفاقی پیش‌بینی آن‌ها را تأیید می‌کند.

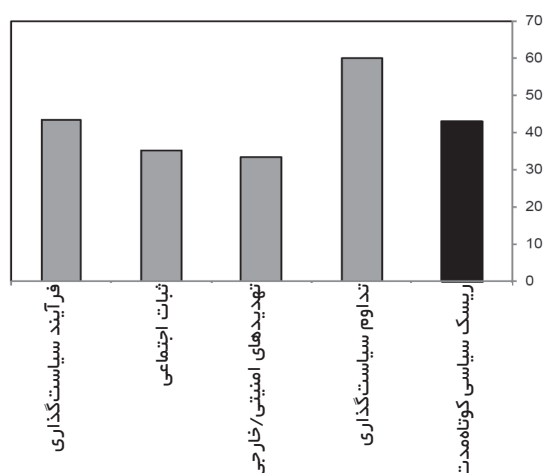
نام کشور	شاخص ریسک سیاسی کوتاه مدت	رتبه	روند
رژیم صهیونیستی	۷۷/۳	۱	=
عمان	۷۵/۹	۲	=
مراکش	۶۸/۹	۳	=
کویت	۶۸/۴	۴	-
اردن	۶۷/۶	۵	=
امارات متحده عربی	۶۷/۲	۶	=
بحرین	۶۳/۵	۷	=
قطر	۶۲/۰	۸	=
عربستان سعودی	۵۹/۰	۹	=
تونس	۵۷/۶	۱۰	=
الجزیره	۵۷/۲	۱۱	=
لبنان	۵۶/۴	۱۲	=
مصر	۵۵/۰	۱۳	=
ایران	۵۰/۲	۱۴	=
عراق	۴۷/۹	۱۵	=
سوریه	۴۷/۷	۱۶	+
یمن	۴۱/۸	۱۷	=
فلسطین	۳۲/۲	۱۸	=
لیبی	۲۷/۵	۱۹	=
میانگین منطقه ۵۸/۶ میانگین جهانی ۶۳/۲ میانگین بازارهای نوظهور ۵۹/۶			

نام کشور	شاخص ریسک سیاسی کوتاه مدت	رتبه	روند
قطر	۸۷/۱	۱	=
عمان	۸۱/۲	۲	=
امارات متحده عربی	۸۱/۰	۳	=
عربستان سعودی	۷۹/۶	۴	=
بحرین	۷۲/۹	۵	=
کویت	۶۹/۰	۶	+
الجزیره	۶۳/۳	۷	=
مراکش	۶۳/۱	۸	=
اردن	۶۱/۷	۹	=
مصر	۶۰/۶	۱۰	+
رژیم صهیونیستی	۶۰/۶	۱۱	+
تونس	۵۳/۱	۱۲	=
لبنان	۴۷/۷	۱۳	=
یمن	۴۵/۰	۱۴	+
ایران	۴۱/۷	۱۵	=
لیبی	۴۱/۰	۱۶	=
عراق	۳۸/۱	۱۷	=
فلسطین	۳۳/۱	۱۸	=
سوریه	۳۰/۸	۱۹	=
میانگین منطقه ۵۹/۷ میانگین جهانی ۶۵/۵ میانگین بازارهای نوظهور ۶۳/۱			

از آنجایی که این برنامه، هسته اصلی سیاست‌های اقتصادی دولت است، چنین اتفاقی به معنای مخالفت گسترده با دولت تلقی خواهد شد. علاوه بر این، تعدادی از نمایندگان مجلس تلاش کردند تا رئیس جمهور را در ماه نوامبر برای توضیح در مورد سیاست‌های اقتصادی‌اش به مجلس احضار کنند که با توصیه مسئولین عالی‌رتبه مبنی بر صرف نظر کردن نماینده‌های مجلس از این درخواست در ۲۱ ماه نوامبر متوقف شد. این حرکت علاوه بر نشان دادن مخالفت گسترده مجلس با دولت، تأییدی بر قدرت نظارت واحدهای مختلف بر قانون‌گذاران دارد. در نتیجه، بسیار بعید است که فردی نزدیک به اردوی انتخاباتی دولت بتواند منافع قابل توجهی در انتخابات کسب کند.

ریسک‌های تداوم وضعیت سیاسی در محدوده مشخصی باقی خواهند ماند
نرخ ریسک‌های سیاسی کوتاه‌مدت؛ حداکثر مقدار = ۱۰۰

بررسی وضعیت سیاسی	
سیستم دولت	جمهوری اسلامی مبتنی بر قانون اساسی سال ۱۹۷۹؛ رهبر انقلاب مادام‌العمر و منتخب توسط مجلس خبرگان رهبری؛ رئیس جمهور برای ۴ سال، قابل انتخاب برای دو دوره پیاپی و سه دوره مجزا؛ مجلس (پارلمان) متشکل از ۲۹۰ نفر برای یک دوره چهار ساله؛ مجلس خبرگان متشکل از ۸۶ نفر روحانی منتخب توسط رای مستقیم مردم به مدت ۸ سال.
رئیس حکومت	رهبر
رئیس دولت	رئیس جمهور
آخرین انتخابات	مجلس - دوم ماه مارس ۲۰۱۲ ریاست جمهوری - ۱۲ ژوئن ۲۰۰۹
انتخابات آینده	مجلس - سال ۲۰۱۷ ریاست جمهوری - ژوئن ۲۰۱۳
شخصیت‌های مهم	محمد باقر قالیباف (شهردار تهران)؛ علی لاریجانی (رئیس مجلس)؛ آیت‌الله محمد رضا مهدوی‌کنی (رئیس مجلس خبرگان)
ائتلاف‌های سیاسی مهم	اصول‌گرایان افراطی: کاملاً طرفدار مسئولین عالی‌رتبه هستند. این گروه تحت رهبری آیت‌الله مصباح یزدی هستند که یک اصول‌گرای تندرو و نماینده دیدگاه به شدت ضد غربی است. اصول‌گرایان مدرن: که یک ائتلاف مخالف دولت فعلی است که اعضای آن علی لاریجانی، محمد باقر قالیباف و محسن رضایی طرفدار اصلاحات سیاسی و اقتصادی معتدل هستند، اما هنوز هم از تشکیلات سیاست‌گذاری فعلی طرفداری می‌کنند. اصلاح طلبان: که شامل تعدادی از ائتلاف‌ها با دیدگاه‌های مختلف هستند و به شدت مخالف دولت و طرفدار آزادی‌های سیاسی و تشکیلات سیاست‌گذاری آزادتر هستند.
ترکیب کنونی مجلس	اصول‌گرایان - ۱۴۳ کرسی (۵۳/۵ درصد)؛ اصلاح طلبان - ۵۹ کرسی (۲۶/۲ درصد)؛ مستقل‌ها - ۹ کرسی (۴ درصد)؛ اقلیت‌های مذهبی - ۱۴ کرسی (۶/۲ درصد)
مناقشات فعلی	آمریکا و اتحادیه اروپا (تحریم‌های اقتصادی)؛ سازمان ملل (۴ راه‌حل برای غنی‌سازی هسته‌ای)؛ رژیم صهیونیستی؛ امارات متحده عربی (تنب بزرگ و کوچک)؛ آذربایجان و ترکمنستان (مرزهای دریای خزر)
مناسبات/معاهدات مهم	سازمان تجارت جهانی (WTO)، سازمان کنفرانس اسلامی، افزایش مناسبات اقتصادی و سیاسی با عراق، مناسبات محدود با شورای همکاری خلیج فارس و کشورهای عضو، پیمان‌های محکم با سوریه، افزایش ارتباطات با چین.
ریسک سیاسی کوتاه مدت	۴۱/۷
ریسک سیاسی ساختاری	۵۰/۲

منبع: بیزینس مانیتر

ندارد، اما با توجه به اینکه به نظر می‌رسد اعتماد مسئولین عالی‌رتبه را جلب کرده است، وی هم‌چنان یکی از محتمل‌ترین پیشروان انتخابات ریاست جمهوری باقی خواهد ماند.

سعید جلیلی: وی مذاکره‌کننده ارشد برنامه هسته‌ای ایران و دبیر شورای عالی امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران است و از سوی اصول‌گرایان افراطی به شدت حمایت می‌شود. گرچه با توجه به محبوبیت کم‌تر وی در بین اصول‌گرایان سنتی، وی نیاز به حمایت کامل ارگان‌های مردمی برای موفقیت در رقابت انتخاباتی خواهد داشت.

محمد باقر قالیباف: وی یک تکنوکرات مذهبی و در حال حاضر شهردار تهران است. اگرچه وی در تهران و شهرهای بزرگ از محبوبیت بالایی برخوردار است، اما از دید تعدادی از اصول‌گرایان افراطی، وی یک فرد به شدت لیبرال است و با توجه به شخصیت قدرتمند وی، آن‌ها نگران هستند که با ورود وی یکپارچگی بین ارگان‌های مستقل با چالش مواجه شود.

ریسک‌های چالش با کشورهای غربی در سال ۲۰۱۳ افزایش خواهد یافت

رئیس‌جمهور ایران قصد اجرای سیاست‌های نظامی و یا هسته‌ای را به شکل رسمی ندارد که البته اجرای این سیاست‌ها از اختیارات سایر نهادها تأثیر می‌پذیرد. بنابراین با در نظر گرفتن احتمال بالای برنده شدن یک کاندیدای نزدیک به اردوی انتخاباتی مسئولین عالی‌رتبه در انتخابات ریاست جمهوری ایران و احتمال بسیار کم ایجاد تهدید جدی از سوی اصلاح‌طلبان مخالف؛ امکان اینکه ایران موضع سیاسی نرم‌تری را در مورد حقوق انرژی هسته‌ای خود اتخاذ کند، از همیشه کم‌تر خواهد بود. در نتیجه ریسک درگیری با کشورهای غربی به واسطه فعالیت‌های هسته‌ای ایران در سال ۲۰۱۳ به ویژه در نیمه دوم سال بعد از برگزاری انتخابات، افزایش خواهد یافت. در هر حال درگیری نظامی هنوز قابلیت اجرا ندارد. پاسخ انتقامی ایران (مانند حمله موشکی به رژیم صهیونیستی و کمک به اجرای حمله‌های تروریستی بر ضد منافع رژیم صهیونیستی و غرب) هنوز هم یک عامل مهم بازدارنده حمله نظامی به ایران است. علاوه بر این، تهران به احتمال زیاد از به کارگیری سلاح هسته‌ای خودداری خواهد کرد و این موضوع به اندازه کافی ابهاماتی در مورد برنامه هسته‌ای ایران ایجاد خواهد کرد و در نتیجه حساسیت امریکا و غرب را نسبت به ضرورت درگیری فیزیکی با ایران کاهش خواهد داد.

قدرت اصلاح‌طلبان مخالف نیز در حال ضعیف شدن است

از نظر کارشناسان، اصلاح‌طلبان مخالف مشکل چندانی مهمی برای اصول‌گرایان در انتخابات آینده ایجاد نخواهند کرد. به عنوان مثال شورای نگهبان که صلاحیت کاندیداهای ریاست جمهوری را به دقت مورد بررسی قرار می‌دهد، در ۱۴ سپتامبر بیان کرد کسانی که نتایج انتخابات سال ۲۰۰۹ را به چالش کشیدند "هرگز نباید خواب بازگشت به صحنه انتخابات را ببینند". بنابراین بسیار بعید به نظر می‌رسد که یک اصلاح‌طلب مخالف اجازه شرکت در انتخابات را پیدا کند. علاوه بر آن، اکثر اعضای اصلاح‌طلبان مخالف عقیده دارند که شرکت آن‌ها مشروط به آزادی رهبران آن‌ها است که در شرایط حاضر بسیار بعید به نظر می‌رسد. در نتیجه، به نظر می‌رسد اکثر اعضای ورود جدی را فراموش خواهند کرد، حتی اگر یک سیاست‌مدار اصلاح طلب که در اعتراضات سال ۲۰۰۹ شرکت نکرده است، اجازه حضور در انتخابات را پیدا کند. در نهایت، با توجه به ایجاد چند دستگی در بین گروه مخالفان، در حالی که حکومت کاملاً آمادگی جلوگیری از هرگونه اعتراض برای برگزاری آرام انتخابات دارد، بسیار بعید به نظر می‌رسد که توانایی سازمان‌دهی گسترده اعتراضات را همانند سال ۲۰۰۹ داشته باشد.

بازیگران اصلی انتخابات، نزدیک به اردوی انتخاباتی حاکمیت خواهند بود

اگرچه انتخابات ریاست جمهوری ایران همواره با درجه بالایی از غیرقابل پیش‌بینی بودن همراه می‌باشد، اما اعتقاد بر این است که به احتمال بسیار زیاد، اعضای گروه‌های انتخاباتی اصول‌گرایان سنتی یا افراطی از هدایت‌کنندگان اصلی انتخابات ریاست جمهوری خواهند بود. نکته مهم دیگر این است که اکثر کاندیداهای برجسته تمایل به همکاری نزدیک با رهبری را دارند و اولویت و ارجحیت‌های سیاسی آن‌ها تضمین خواهد کرد که رئیس‌جمهور آینده، قدرت و اختیارات سایر نهادهای مستقل را به چالش نخواهد کشید. در بین رهبران بالقوه و اصلی انتخابات آینده، افراد زیر دارای شانس بالاتری هستند:

علی لاریجانی: لاریجانی در حال حاضر رئیس مجلس ایران و دارای نفوذ سیاسی بسیار بالا است و مسئولین عالی‌رتبه ایران به کفایت‌های سیاسی وی اشاره کرده‌اند. در حالی که لاریجانی با توجه به محبوبیتی که دارد عموماً به عنوان یکی از برندگان اصلی انتخابات در نظر گرفته می‌شود، اما رئیس مجلس به دنبال چالش مجدد قدرتش در انتخابات خواهد بود.

علی اکبر ولایتی: وی وزیر سابق امور خارجه و مشاور ارشد رهبری است و طرفداران زیادی در بین اصول‌گرایان میانه رو و افراطی دارد. با وجود اینکه وی محبوبیت عمومی چندانی

«ریسک سیاسی بلندمدت احتمال تغییر رویکرد تا سال ۲۰۲۲»

❖ دیدگاه

اگرچه حکومت اسلامی ایران در مواجهه با فشارهای عظیم داخلی و خارجی مقاومت نشان داده است اما اعتقاد بر این است که این مقاومت نمی‌تواند برای مدت طولانی ادامه یابد. به همین دلیل، تغییر رویکرد ایران از طریق اصلاحات تدریجی و یا دفعی تا سال ۲۰۲۰ پیش‌بینی می‌شود.

سیستم سیاسی ایران در دنیا واقعاً منحصر به فرد است، این سیستم ترکیبی از یک حکومت دینی اسلامی همراه با جمهوری خواهی انقلابی و دموکراسی مدیریت شده است. از زمان تأسیس جمهوری اسلامی پس از انقلاب ایران در سال ۱۹۷۹، اکثر تحلیل‌گران خارجی ناتوانی حکومت را پیش‌بینی می‌کردند، اما این حکومت استقامت بالایی را نشان داد. در جنگ ۸ ساله با عراق (۱۹۸۰ تا ۱۹۸۸) مقاومت کرد، در برابر تحریم‌های بین‌المللی و افزایش مخالفت‌های داخلی به ویژه بعد از انتخابات پرحادثه سال ۲۰۰۹ نیز ایستادگی کرد. اخیراً نیز ایران به دلیل برنامه هسته‌ای، تحت فشارهای شدید خارجی (به ویژه از سمت غرب به رهبری امریکا) قرار گرفته و احتمال تنش‌های بیشتر با غرب در ماه‌ها یا سال‌های آینده برای جلوگیری از دستیابی ایران به سلاح هسته‌ای وجود دارد.

در نهایت، اعتقاد بر این است که حکومت فعلی ایران با چالش‌های و تهدیدهای عظیمی روبرو است که ثابت می‌کند مدیریت موفق این شرایط بدون فراهم کردن زمینه یا تسریع روند تغییرات بنیادی ممکن نیست.

❖ چالش‌ها و تهدیدهای ثبات سیاسی

برداشت‌ها از مشروعیت حکومت: حکومت جمهوری اسلامی در یک انقلاب عمومی در سال ۱۹۷۹ قدرت را به دست گرفت. اگرچه در حال حاضر انتخابات مجلس و ریاست جمهوری در ایران برگزار می‌شود، اما صلاحیت کاندیداها مورد بررسی قرار می‌گیرد و فرایند انتخابات تحت نظارت مقامات عالی‌رتبه است. علاوه بر این، مجلس و رئیس‌جمهور تابع مقامات عالی‌رتبه هستند. مشروعیت دولت بعد از انتخابات سال ۲۰۰۹ به سختی مورد آزمایش قرار گرفت. به ویژه زمانی که هزاران نفر از مخالفان برای اعتراض به نتایج انتخابات

در سال ۲۰۰۹ به خیابان‌ها رفتند. البته دستگاه‌های امنیتی به سرعت اعتراضات را کنترل کردند. به همین دلیل احتمال وقوع یک موج جدید اعتراضات در سال‌های آینده در کشور ایران پیش‌بینی می‌شود، به ویژه اگر وضعیت اقتصادی ایران بدتر شود. چرا که برای ایرانیان مسائل اولیه زندگی و آزادی‌های اجتماعی اهمیت بیشتری دارد.

رقابت بین مراکز قدرت: ایران دارای تعداد زیادی نهادهای قدرتمند است: مجلس شورای اسلامی، مجمع تشخیص مصلحت نظام، مجلس خبرگان، نیروهای مسلح، سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، بسیج و وزارت اطلاعات جمهوری اسلامی ایران. اگرچه می‌توان در مورد استفاده مقامات مختلف از ابزارهای مهار برای جلوگیری از برهم زدن تعادل توسط سایر نهادها در ایران بحث کرد، اما باید به این نکته نیز اشاره کرد که رقابت بین آن‌ها می‌تواند اغلب باعث بی‌ثباتی وضعیت سیاسی ایران شود.

تغییرات جمعیتی: جمعیت جوان ایران یک ریسک بالقوه برای ثبات سیاسی است. براساس آمار سازمان ملل، در سال ۲۰۱۰ در حدود ۴۵ درصد جمعیت ایران کم‌تر از ۲۵ سال سن داشتند. اگرچه این شاخص نسبت به رقم ۵۹ درصد سال ۲۰۰۰ کاهش یافته است، اما هنوز هم رقم بالایی است. از نظر تاریخی، چنین جمعیت جوانی به ویژه به دلیل چالش‌هایی که در زمینه ایجاد فرصت‌های شغلی کافی برای جمعیت تازه وارد به بازار نیروی کار ایجاد می‌کند. باعث ایجاد بی‌ثباتی در هر کشوری می‌شود، ایران نیز از این نظر متفاوت با سایر کشورها نیست. در اوایل سال ۲۰۱۱ نرخ رسمی بیکاری معادل ۱۲ درصد اعلام شد، اما برآوردهای غیر رسمی رقمی نزدیک به ۲۰ درصد را نشان می‌دادند و به نظر می‌رسد نرخ بیکاری جوانان حتی از این رقم نیز بالاتر باشد. نرخ کلی زاد و ولد در ایران (میانگین تعداد فرزندان که یک زن در طول عمرش به دنیا می‌آورد) به شدت کاهش یافته است، این رقم از سطح ۶/۰ در ابتدای دهه ۱۹۸۰ میلادی به کم‌تر از ۲/۱ در اوایل دهه ۲۰۰۰ میلادی رسید و در سال ۲۰۱۰ معادل ۱/۷۷ بود. به نظر می‌رسد فشار جمعیتی در ایران به تدریج در حال کاهش است.

به اقتصاد ایران به شدت ضربه می‌زند. علاوه بر این، رقابت ژئوپلیتیکی بین ایران و عربستان به ویژه در مورد بحرین، به شدت افزایش یافته است. چنین منازعاتی ممکن است به برخورد نظامی ایران و مخالفانش منتهی شود. اگرچه ایران روابط صمیمی با روسیه، چین، هند و برزیل دارد، اما در مورد توانایی و تمایل این کشورها به دفاع از ایران در صورت وقوع درگیری ابهام وجود دارد.

با توجه به چالش‌هایی که مطرح شد، نرخ ریسک سیاسی بلندمدت برای کشور ایران از ۱۰۰ واحد، معادل ۵۰/۲ برآورد شده است. این امتیاز پایین نشان می‌دهد که بیزینس مانیتور نسبت به ثبات سیستم سیاسی ایران چندان خوش بین نیست.

در بین چهار زیرمجموعه ریسک سیاسی بلندمدت، کم‌ترین امتیاز را ویژگی‌های حکومت‌داری با امتیازی معادل ۳۷/۲ از ۱۰۰ واحد به خود اختصاص داده است. نرخ پایین این شاخص نشان‌دهنده سیستم سیاسی ایران است. به دلیل تنوع جمعیتی و سطح بالای فقر، امتیاز شاخص "ویژگی‌های اجتماعی" پایین و در سطح ۵۰ از ۱۰۰ واحد است. امتیاز شاخص "گستره فعالیت دولتی" نیز در سطح ۵۰ واحد قرار دارد و نشان‌دهنده قدرت کنترل نسبتاً ضعیف دولت در کشور است. امتیاز شاخص "تداوم روند سیاست‌گذاری فعلی" بسیار بالا است (۷۰ از ۱۰۰)، زیرا دولت‌های ایران همواره سیاست‌های یکسانی را اتخاذ می‌کنند.

تنوع جمعیتی: براساس آخرین آمار سازمان اطلاعات مرکزی (CIA)، فارس‌ها و آذری‌ها به ترتیب ۶۱ و ۱۶ درصد جمعیت ایران را تشکیل می‌دهند. سایر اقلیت‌های قومی نیز مانند کردها (۱۰ درصد)، عرب‌ها و بلوچ‌ها نیز در بین جمعیت ایران وجود دارند. به دلیل متمرکز بودن اقلیت‌های قومی در یک منطقه جغرافیایی، ایران در برابر فشارهای جدایی‌طلبانه به شدت آسیب‌پذیر است، به ویژه اگر اقلیت‌های قومی تحت حمایت کمک‌های خارجی با هدف ایجاد بی‌ثباتی در کشور ایران قرار بگیرند. البته اقلیت‌های آذری ایران نسبت به سایر اقلیت‌ها همراه هستند و تقریباً با نخبگان مذهبی، نظامی و تجاری ایران ارتباطات محکمی دارند.

فشارهای خارجی: ایران هدف بسیاری از فشارهای قابل توجه خارجی است. به دلیل اتخاذ سیاست‌های خارجی رادیکالی و اتهامات علیه ایران، این کشور کم‌ترین تعامل را با کشورهای غربی دارد. علاوه بر این، دولت‌های عرب نیز نسبت به ایران با احتیاط برخورد می‌کنند، زیرا آن‌ها نگران توسعه رادیکالیسم توسط ایران و تبدیل شدن آن به یک قدرت مطلق در خاورمیانه هستند. در سال‌های اخیر، روند برنامه‌های هسته‌ای ایران منجر به گمانه زنی در مورد حمله غرب به ایران با هدف نابودی تأسیسات هسته‌ای ایران شده است. امتناع دولت ایران در کناره‌گیری از برنامه‌های هسته‌ای و پافشاری بر صلح آمیز بودن آن منجر به تحریم‌های شدیدتری شده که

« چشم انداز اقتصادی »

تحلیل نقاط قوت، نقاط ضعف، فرصت‌ها و تهدیدها

❖ نقاط قوت

- ایران، بعد از عربستان سعودی، دومین دارنده ذخایر اثبات شده نفتی و بعد از روسیه دومین دارنده ذخایر اثبات شده گازی است.
- ایران صرف نظر از گاز و نفت، از نظر سایر منابع نیز کشوری غنی است و در بخش کشاورزی نیز قدرتمند است.

❖ نقاط ضعف

- مصرف داخلی انرژی‌های هیدروکربنی به سرعت در حال افزایش است، از سوی دیگر تکنولوژی در این بخش در حال فرسوده شدن است و تأثیر منفی بر روی ظرفیت استخراج نفت و گاز کشور ایران خواهد گذاشت.
- تحریم‌های بین‌المللی باعث کاهش علاقه شرکت‌های نفتی خارجی به انتقال تکنولوژی‌ها و تجهیزات مورد نیاز ایران برای حفظ سطوح تولیدی خواهد شد.

❖ فرصت‌ها

- بخش گاز ایران هنوز یک بخش توسعه نیافته است و فضای قابل توجهی برای پیشینه‌سازی درآمدهای گازی وجود دارد.
- جمعیت در حال رشد به همراه کمبود مسکن مورد نیاز، فرصت‌هایی را برای سرمایه‌گذاری در زمینه ساخت و ساز واحدهای مسکونی ایجاد می‌کند.

❖ تهدیدها

- کاهش روابط ایران با انجمن‌های بین‌المللی به دلیل برنامه هسته‌ای، منجر به تحمیل تحریم‌های اقتصادی بیشتر توسط سازمان ملل متحد و امریکا علیه ایران خواهد شد.
- کاهش قیمت‌های جهانی نفت اثر چشمگیری بر اقتصاد ایران دارد. اگرچه صندوق ذخیره ارزی با هدف حمایت از اقتصاد در شرایط کاهش قیمت‌های نفت ایجاد شده است، اما ذخایر آن به میزان بسیار زیادی صرف مخارج افراطی دولت شده و موجودی آن در شرف اتمام است.
- به دلیل تورم بالا و سقوط ریال، فرار سرمایه به احتمال زیاد ادامه خواهد یافت.

❖ رتبه‌بندی ریسک اقتصادی

آن، صادرات نفتی ایران به دلیل تحریم‌ها کاهش یافته است و از سوی دیگر شرکت‌های نفتی بین‌المللی نیز کم‌تر تمایل به سرمایه‌گذاری در بخش زیرساختی انرژی ایران دارند. به علاوه، هدف تحریم‌ها تأثیر بر روی نهادهای مالی کشور ایران است که منجر به سخت‌تر شدن تأمین مالی معاملات تجاری خواهد شد و در نتیجه به صادرات ایران ضربه خواهد زد.

افزایش تورم و تحریم‌ها تأثیرات چشمگیری بر اقتصاد ایران گذاشتند که حاکی از رشد ضعیف اقتصادی خواهد بود. به عنوان مثال، انتظار می‌رود به دلیل سقوط ارزش ریال و جهش تورم، قدرت خرید مردم ایران کاهش یابد که در نتیجه مصرف بخش خصوصی نیز با روند نزولی روبرو خواهد شد. علاوه بر

نام کشور	ریسک اقتصادی بلند مدت	رتبه	روند
رژیم صهیونیستی	۷۷/۹	۱	=
عربستان سعودی	۷۵/۶	۲	=
کویت	۶۳/۴	۳	+
بحرین	۶۳/۲	۴	=
قطر	۶۱/۸	۵	=
امارات متحده عربی	۶۱/۵	۶	+
الجزیره	۶۰/۲	۷	=
امان	۵۷/۲	۸	=
مراکش	۵۲/۹	۹	-
لیبی	۵۰/۳	۱۰	=
عراق	۴۹/۶	۱۱	=
مصر	۴۹/۲	۱۲	=
لبنان	۴۷/۴	۱۳	-
اردن	۴۶/۹	۱۴	=
تونس	۴۳/۶	۱۵	=
ایران	۴۰/۸	۱۶	=
فلسطین	۳۶/۳	۱۷	=
سوریه	۲۸/۷	۱۸	=
یمن	۱۹/۰	۱۹	=

میانگین منطقه ۵۲/۷
میانگین جهانی ۵۳/۸
میانگین بازارهای ناظهور ۵۱/۳

نام کشور	ریسک اقتصادی کوتاه مدت	رتبه	روند
عربستان سعودی	۸۱/۲	۱	=
کویت	۷۶/۹	۲	=
رژیم صهیونیستی	۷۶/۷	۳	+
قطر	۷۰/۴	۴	=
امارات متحده عربی	۶۶/۵	۵	=
امان	۶۵/۵	۶	=
بحرین	۶۴/۰	۷	-
عراق	۵۸/۸	۸	=
الجزیره	۵۵/۰	۹	=
لیبی	۵۳/۵	۱۰	=
مراکش	۴۹/۶	۱۱	+
مصر	۴۵/۲	۱۲	=
فلسطین	۴۱/۰	۱۳	=
لبنان	۴۰/۸	۱۴	=
تونس	۴۰/۶	۱۵	-
اردن	۳۹/۸	۱۶	=
سوریه	۳۲/۷	۱۷	-
یمن	۳۱/۲	۱۸	=
ایران	۳۰/۲	۱۹	=

میانگین منطقه ۵۴/۵
میانگین جهانی ۵۵/۳
میانگین بازارهای ناظهور ۵۳/۵

نقل ایران دادند که هدف آن مجبور کردن ایران به اجازه بررسی‌های دقیق‌تر بین‌المللی برنامه‌های هسته‌ای است. پیشنهاد اخیر جمهوری اسلامی ایران مبنی بر تعلیق روند تولید اورانیوم نیمه غنی شده در ازای دریافت سوخت برای رآکتورهای هسته‌ای پژوهشی، سیاست‌گذاران اتحادیه اروپا را قانع نکرده و بسته‌های جدید سیاستی نشان از یک لیست بزرگ‌تر از ابزارهای تحریمی اتحادیه اروپا علیه ایران بعد از تحریم واردات نفت ایران در اول ماه جولای دارد.

میزان صادرات انرژی ایران کاهش چشمگیری نخواهد داشت

به احتمال زیاد، بسته جدید تحریم‌ها علیه ایران اثر اندکی بر روی میزان صادرات انرژی ایران خواهد داشت. به عنوان مثال، با توجه به عدم وجود هرگونه خط لوله گازی از سمت

❖ فعالیت‌های اقتصادی بخش اول

تحریم‌های جدید اتحادیه اروپا یک نقطه بحرانی

نیست

❖ دیدگاه

تحریم‌های جدید اتحادیه اروپا علیه ایران تأثیری بر تغییر سیاست هسته‌ای تهران ندارد. اگرچه باید متذکر شد که تحریم‌های مالی جدید باعث خروج بانک‌های جمهوری اسلامی از سیستم مالی بین‌المللی می‌شود و از سوی دیگر هدف تحریم‌های تجاری، کاهش سرمایه‌گذاری در بخش انرژی کشور ایران است؛ این شرایط هم‌زمان می‌توانند وضعیت اقتصادی تحت فشار ایران را بدتر کنند.

وزرای امور خارجه اتحادیه اروپا در ۱۵ اکتبر خبر از تحریم‌های بیشتر علیه تامین مالی حوزه انرژی و حمل و

افزایش فشارهای اتحادیه اروپا بر ایران

معاملات	مسدود کردن دارایی‌ها	تحریم‌های مالی
<ul style="list-style-type: none"> تحریم صادرات موادی مانند گرافیت، فلزات خام یا نیمه ساخت، و نرم‌افزار برای یکسان کردن فرآیندهای صنعتی که می‌توان از آن‌ها در برنامه هسته‌ای ایران استفاده کرد. تحریم صادرات تجهیزات مورد نیاز صنایع نفت، گاز و پتروشیمی که در حال حاضر گسترده‌تر شده است. تحریم صادرات گاز ایران به اتحادیه اروپا. کشتی‌های متعلق به شهروندان اتحادیه اروپا نباید برای حمل و نقل یا ذخیره محصولات انرژی ایران استفاده شود و شرکت‌های اتحادیه اروپا حق عرضه تجهیزات و تکنولوژی دریایی مورد نیاز برای ساخت کشتی به ایران را ندارند. 	<ul style="list-style-type: none"> مسدود کردن دارایی‌های مالی ۳۴ نهاد ایرانی تامین‌کننده ارز به تهران که شامل نهادهایی مانند شرکت ملی نفت ایران (NIOC) و شرکت ملی نفت کش ایران (NITC) است. 	<ul style="list-style-type: none"> تحریم مبادلات مالی بین بانک‌های اروپایی و ایرانی به استثناء مواردی که "مستقیماً توسط مقامات ملی تحت شرایط بسیار محدود مجاز شمرده شود" و به استثناء مبادلات در مورد "نیازهای بشر دوستانه".

منبع: بی‌زنس مانی‌تور، رویترز، بی‌بی‌سی، بلومبرگ

ایران به اروپا؛ عملاً امکان صادرات گاز ایران به اروپا وجود ندارد و علاوه بر آن ایران پایانه صادراتی گاز طبیعی مایع برای صادرات دریایی گاز نیز ندارد. علاوه بر آن، اگرچه تحریم‌ها مانع از انتقال محصولات انرژی ایران یا تأمین تجهیزات دریایی توسط شرکت‌های اتحادیه اروپا می‌شود و منجر به کاهش صادرات هیدروکربنی ایران خواهد شد، اما در میان مدت تأثیر قابل توجهی نخواهد داشت. طبق یافته‌های تیم تحقیقاتی بخش حمل و نقل، شرکت‌های ایرانی قابلیت استفاده از ناوها را دارند و قطعات کشتی‌ها را از شرکت‌های سازنده کشتی در چین، ژاپن و کره جنوبی خریداری خواهند کرد که از این نظر ایران در بین بزرگ‌ترین استفاده‌کنندگان تجهیزات حمل و نقل دریایی باقی خواهد ماند. اگرچه باید به این نکته نیز اشاره کرد که هدف گسترده‌تر کردن حلقه تحریم‌ها در مورد تجهیزات مورد نیاز صنایع نفت، گاز و پتروشیمی؛ تأثیر منفی بر روی روند آینده سرمایه‌گذاری در ایران است. به ویژه باید این نکته را نیز مطرح کرد که بر اساس یافته‌های تیم تحقیقاتی بخش نفت و گاز، چین شرایطی باعث کاهش علاقه به ساختن پایانه صادراتی گاز طبیعی مایع در جمهوری اسلامی ایران خواهد شد که در نهایت منجر به کاهش امکان بالقوه صادرات گاز ایران در کوتاه‌مدت و میان‌مدت خواهد شد.

تحریم‌های مالی، بخش بانکی ایران را با محدودیت‌های جدی مواجه خواهد کرد

اجرای دور جدید تحریم‌های مالی اثر قابل توجهی بر اقتصاد ایران خواهد داشت. در تحریم‌های قبلی، اتحادیه اروپا بازرگانان را تنها از معامله کالاهای تحریمی با ایران منع کرده بود که قبلاً شرکت‌های ایرانی آن‌ها را دور زده بودند، اما بر اساس سیاست‌های جدید تحریم‌ها، بازرگانان اروپایی باید موافقت دولت کشورشان را برای مبادلات مالی با ایران اخذ کنند. در این صورت هزینه‌های تجارت با ایران برای اروپایی‌ها افزایش خواهد یافت و اتحادیه اروپا نیز کنترل قوی‌تری بر روی کالاهای مورد معامله خواهد داشت. علاوه بر آن، روند جدید مسدود کردن دارایی‌های مؤسسات کلیدی ایران مانع ورود منابع ارزی به تهران خواهد شد که بدتر شدن وضعیت ذخایر ارزی در حال کاهش ایران را در پی خواهد داشت. در نهایت، سیاست‌های جدید تحریمی باعث جداسازی بیشتر سیستم بانکداری ایران از سیستم مالی جهانی خواهد شد. این سیاست‌ها در حال حاضر با تحریم آمریکا در زمینه مبادلات مالی با مؤسسات ایرانی همراه شده است. همان‌طور که گفته شد، تحریم‌های مالی اروپا تأثیرات نسبتاً محدودتری نسبت به تحریم‌های فعلی آمریکا بر روی اقتصاد ایران دارند. خزانه‌داری آمریکا طبق قانون، می‌تواند بنگاه‌های خارجی مرتبط با نهادهای بزرگ مالی ایران را از بازار آمریکا خارج کند. این اهرمی است

که نهادهای اروپایی در اختیار ندارند.

تمایلی به تغییر سیاست هسته‌ای ایران در حال حاضر وجود ندارد

اگرچه تحریم‌های صادراتی جدید در مورد مواد و محصولات قابل استفاده در برنامه هسته‌ای ایران، باعث ایجاد تأخیر در برنامه می‌شود، اما در نهایت تهران مواد مورد نیازش را از طریق سایر عرضه‌کنندگان تأمین خواهد کرد. به همین دلیل، احتمال وقوع سناریویی که بر اساس آن حکومت ایران به دنبال مصالحه با مقامات بین‌المللی در مورد برنامه هسته‌ای کشورش در ازاء کاهش تحریم‌ها باشد، در کوتاه‌مدت بسیار کم است. بنابراین همان‌طور که گفته شد با توجه به بدتر شدن شرایط اقتصادی ایران و افزایش پرشتاب ریسک‌های سیاسی، احتمال تمایل ایران به تغییر مواضع در مورد سیاست‌های هسته‌ای در میان‌مدت افزایش خواهد یافت.

❖ فعالیت‌های اقتصادی بخش دوم

پیش‌بینی‌های رشد اقتصادی پوششی برای نادیده گرفتن ضعف‌های ساختاری

❖ دیدگاه

اقتصاد ایران بر اساس قیمت‌های واقعی در سال ۲۰۱۳ و ۲۰۱۴ به ترتیب معادل ۰/۵ و ۲/۰ درصد رشد خواهد کرد و البته برای سال ۲۰۱۲ این رقم معادل ۳/۴ درصد برآورد زده شده است. رشد اقتصادی کشور ایران در سال جاری کاهش خواهد یافت. این روند کاهشی ناشی از افت شدید واردات است که از سوی دیگر نشان‌دهنده سقوط سریع تقاضای داخلی است. به علاوه، با توجه به اینکه تحریم‌ها در آینده نزدیک حذف نخواهند شد، اقتصاد ایران کم‌تر از سطح توان بالقوه آن در سال‌های آینده رشد خواهد کرد.

پیش‌بینی می‌شود که اقتصاد ایران ۲/۵ و ۲/۰ درصد در سال‌های ۲۰۱۳ و ۲۰۱۴ رشد خواهد کرد که البته کم‌تر از نرخ رشد برآوردی سال ۲۰۱۲ یعنی ۳/۴ درصد است. اگرچه تحریم‌های اتحادیه اروپا و آمریکا در بخش‌های مالی و هیدروکربنی ایران در سال جاری شدیدتر شده و به شدت به اقتصاد ایران ضربه خواهد زد، اما بخش اصلی توان آن‌ها در اجرای تحریم‌ها در سال ۲۰۱۲ به کار گرفته شده است. همان‌طور که گفته شد، اقتصاد ایران در میان یک بحران قرار دارد و چشم‌انداز مصرف بخش خصوصی آن چندان امیدوارکننده نیست. علاوه بر آن، با فرض تداوم تحریم‌های بین‌المللی، اقتصاد ایران در میان مدت بسیار کم‌تر از سطح توان بالقوه آن رشد خواهد کرد. متوسط نرخ رشد تولید ناخالص داخلی ایران در سال‌های ۲۰۱۴ تا ۲۰۱۸ معادل ۲/۸ درصد پیش‌بینی می‌شود.

❖ چشم انداز مصرف بخش خصوصی

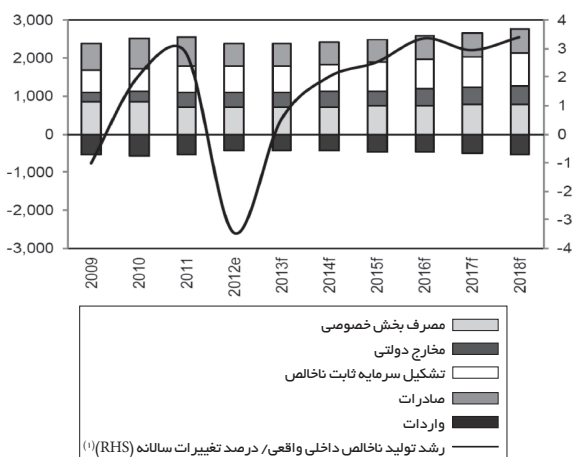
در طی ماه‌های گذشته، قدرت خرید مردم ایران به شدت کاهش یافته است. به عنوان مثال، خرید کالاهای اساسی به دلیل تورم به شدت سخت شده است. طبق آمار بانک مرکزی ایران، شاخص تورم قیمت مصرف‌کننده منتهی به ۲۲ نوامبر نسبت به مدت مشابه در سال گذشته معادل ۲۶/۱ درصد افزایش داشته است و این در حالی است که گزارش‌های مختلف، نرخ تورم را بالای ۵۰/۰ درصد اعلام کرده‌اند. به علاوه، تداوم سقوط ارزش ریال در بازار آزاد همراه با کاهش در مصرف بخش خصوصی منجر به کاهش قابل توجه دسترسی به کالاهای وارداتی شده است. برخلاف تلاش‌های مقامات ایرانی برای مهار روند کاهشی ارزش ریال از طریق سیاست‌هایی مانند اجرای سیستم ارزی چند نرخ و افتتاح مرکز مبادلات ارزی، در ۷ ژانویه سال ۲۰۱۳ هر دلار در برابر ۳۴۵۲۰ ریال معامله شد که نسبت به نرخ مبادلاتی آن در ژانویه سال ۲۰۱۲ یعنی ۱۸۰۰۰ ریال در برابر یک دلار به شدت کاهش یافته است.

در نتیجه نرخ دستمزد ماهیانه با میانگین ۲۴۰ تا ۳۲۰ دلار در ماه‌های اخیر در ایران به شدت کاهش یافته و این در حالی است که خط فقر رسمی معادل ۸۰۰ دلار در ماه اعلام شده است. هزینه کالاهای وارداتی مانند ظروف بسته‌بندی مواد غذایی و جارو برقی در ماه نوامبر نسبت به مدت مشابه در سال گذشته بیشتر از دو برابر شده است. به علاوه، به دلیل مشکلات مربوط به واردات قطعات خودرو، فروش اتومبیل در سال ۲۰۱۳ نسبت به مدت مشابه در سال گذشته معادل ۲۷/۵ درصد کاهش یافته است. از آنجایی که هم‌چنان تحریم‌های بین‌المللی ادامه خواهد داشت و بانک مرکزی ناتوان از به کارگیری سیاست‌های پولی مؤثر برای کاهش نرخ ارز است، مصرف بخش خصوصی در سال ۲۰۱۳ به میزان ۱/۰ درصد کاهش و در سال ۲۰۱۴ معادل ۱/۰ درصد افزایش خواهد یافت.

❖ چشم انداز تشکیل سرمایه ثابت

روند تشکیل سرمایه ثابت ناخالص در سال‌های آینده در ایران هم‌چنان نزولی خواهد بود. هدف تحریم‌ها تبدیل کردن ایران به یک منطقه ممنوعه برای اکثر سرمایه‌گذاران خارجی است، از سوی دیگر بحران اقتصادی ایران نیز روند سرمایه‌گذاری دولتی و بخش خصوصی داخلی را کندتر خواهد کرد. بخش ساخت و ساز ایران در سال ۲۰۱۲ و ۲۰۱۳ به ترتیب معادل ۵/۰ و ۳/۰ درصد کاهش رشد خواهند داشت و به ویژه ساخت و ساز واحدهای مسکونی و غیرمسکونی، شرایط ضعیفی خواهند داشت. انتظار می‌رود که تولید خودرو در ایران طی سال‌های ۲۰۱۲ و ۲۰۱۳ به ترتیب به میزان ۱۷/۸ و ۰/۸ درصد کاهش یابد. همان‌طور که گفته شد، از آنجایی که ایران در تلاش است تا شبکه زیربنای قدیمی این کشور را به روز کند؛ روند تشکیل سرمایه ثابت کاملاً راکد یا کاهشی نخواهد بود. به عنوان مثال، بازوی مهندسی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، خاتم الانبیاء، در انتهای سال ۲۰۱۲ عملیات مقدماتی تأسیس یک نیروگاه برقی را در غرب ایران آغاز کرده است که شامل برنامه‌های

اجزا: تولید ناخالص داخلی (هزار میلیارد ریال) و رشد تولید ناخالص داخلی واقعی

f = پیش‌بینی، c = برآورد

فعالیت‌های اقتصادی							
پیش‌بینی ۲۰۱۷	پیش‌بینی ۲۰۱۶	پیش‌بینی ۲۰۱۵	پیش‌بینی ۲۰۱۴	پیش‌بینی ۲۰۱۳	برآورد ۲۰۱۲	برآورد ۲۰۱۱	۲۰۱۰
۲۰,۰۷۷,۴۷۵	۱۷,۷۱۵,۱۱۰	۱۴,۹۳۰,۸۹۲	۱۲,۴۴۹,۶۵۷	۱۰,۱۶۹,۲۴۳	۷,۶۲۸,۷۷۹	۵,۵۳۹,۹۵۹	۴,۳۹۸,۶۲۷
۱۰۳۰/۴۱	۹۵۴/۶۳	۸۴۴/۶۵	۷۳۹/۶۵	۶۹۴/۷۹	۶۲۵/۴۶	۵۲۰/۱۸	۴۳۶/۷۳
۳/۰	۳/۴	۲/۵	۲/۰	۰/۵	-۳/۴	۲/۸	۲/۱
۱۲,۹۹۶	۱۲,۱۴۳	۱۰,۸۴۳	۹,۵۸۴	۹,۰۹۳	۸,۲۷۲	۶,۹۵۴	۵,۹۰۴
۷۹/۳	۷۸/۶	۷۷/۹	۷۷/۲	۷۶/۴	۷۵/۶	۷۴/۸	۷۴/۰

۱: آغاز سال در ماه مارس (طبق تقویم ایران). منابع: ۲: سازمان ملل/بیزینس مانیاتور؛ ۳: بانک جهانی/سازمان ملل/بیزینس مانیاتور

RHS = ستون سمت راست و LHS = ستون سمت چپ

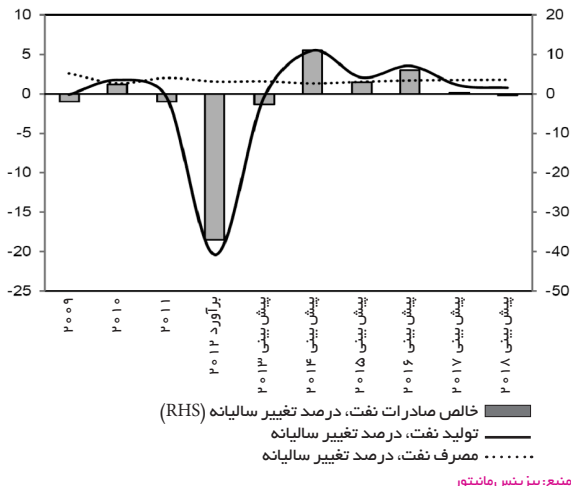

❖ خالص صادرات

معاملات خارجی ایران در سال ۲۰۱۳ نسبت به سال ۲۰۱۲ تا حدودی بهبود خواهد یافت. براساس برآوردهای آژانس بین‌المللی انرژی، صادرات نفت ایران (معادل ۸۵/۰ درصد کل صادرات در سال ۲۰۱۰) به طور میانگین در ماه‌های سپتامبر و اکتبر به ترتیب معادل ۱/۰۷ و ۱/۲۴ میلیون بشکه در روز بوده که در ماه سپتامبر تا سطح ۱/۳ میلیون بشکه در روز افزایش یافته است. براساس گزارش آژانس، کاهش میزان خرید نفت خام از سوی کشورهای چین و هند توسط افزایش خرید کشورهای مالزی و تایوان جبران شده است. همان‌طور که گفته شد، صادرات ایران در حدود ۵۰/۰ درصد تا ماه نوامبر ۲۰۱۱ کاهش یافته و تیم تحقیقاتی بخش نفت و گاز پیش‌بینی می‌کند صادرات نفت خام تا سال ۲۰۱۲ به میزان ۳۷/۱ درصد کاهش یابد. با آغاز اجرای تحریم‌های اتحادیه اروپا در مورد واردات نفت از ایران از ابتدای ماه ژوئن، روند کاهش میزان صادرات ایران شتاب بیشتری گرفت و از سوی دیگر صادرات نفت از ماه ژوئن تا اگوست به میزان ۴۲/۵ درصد کاهش یافت. از آنجایی که بیشترین نیروی اثربخشی تحریم‌ها در سال ۲۰۱۲ تخلیه شده است، انتظار می‌رود که تا انتهای سال ۲۰۱۳، صادرات نفت خام ایران تنها به میزان ۲/۹ درصد کاهش یابد. به علاوه، به دلیل تداوم کاهش ارزش ریال، صادرات غیرنفتی در مقایسه با کالاهای انرژی با سرعت کم‌تری کاهش می‌یابد. با وجود تحریم‌های مالی، کشور ایران راه‌هایی را برای نقل و انتقالات مالی در مبالغ محدود در سال ۲۰۱۲ پیدا کرد؛ به عنوان مثال ترتیباتی اتخاذ کرد که در ازا صادرات، لیر ترکیه و روپیه هند دریافت کند.

کاهش خالص صادرات نفت با سرعت کم‌تر در سال ۲۰۱۳

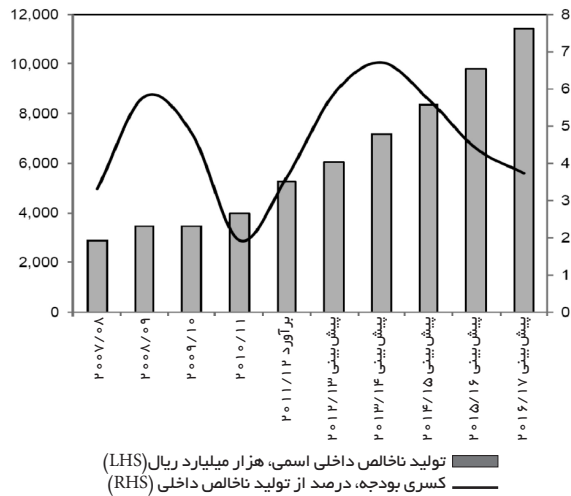

منبع: بی‌زینس مانی‌تور

با تداوم کاهش ارزش ریال و ادامه تحریم‌های مالی بین‌المللی، کل واردات ایران در ماه‌های اخیر به میزان قابل توجهی کاهش یافته است. به عنوان مثال، واردات از کشور امارات متحده عربی که در سال ۲۰۰۹ معادل ۱۵/۰ درصد کل واردات بود، در نیمه اول سال ۲۰۱۲ نسبت به مدت مشابه در سال ۲۰۱۱ در حدود یک سوم کاهش یافت. علاوه بر آن،

ساخت بلندترین سد دنیا نیز می‌شود. تشکیل سرمایه ثابت در سال ۲۰۱۲ به میزان ۰/۳ درصد کاهش یابد اما در سال ۲۰۱۳ معادل ۳/۰ درصد افزایش را تجربه کند.

کسری بودجه در وضعیت بد

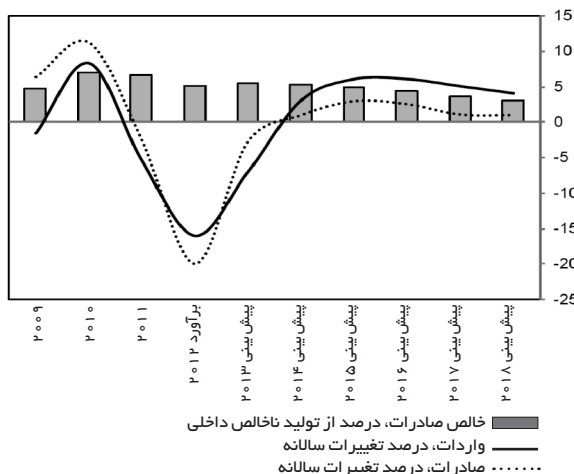

منبع: بی‌زینس مانی‌تور، بانک مرکزی ایران

❖ چشم‌انداز مخارج دولتی

مخارج دولتی در سال ۲۰۱۳ نیز کاهش خواهد یافت، زیرا میزان درآمدهای نفتی دولت در حال کاهش است. درآمدهای نفتی در سال مالی ۲۰۱۱ تا ۲۰۱۰ (از ابتدای ۲۱ ماه مارس ۲۰۱۰ تا انتهای ۲۰ ماه مارس ۲۰۱۱) معادل ۵۳/۰ درصد کل درآمدهای دولت بود. رئیس‌جمهور ایران در دوم ژانویه ۲۰۱۳ اعلام کرد که بودجه دولت در سال مالی ۲۰۱۴ تا ۲۰۱۳ وابستگی کم‌تری به درآمدهای نفتی خواهد داشت. در عین حال دولت ایران جریان‌های درآمدی محدودی در اختیار دارد. از سوی دیگر میزان درآمدهای مالی نیز به دلیل بحران اقتصادی اندک خواهد بود. پیش‌بینی می‌شود مخارج دولتی در بخش سلامت و خدمات هم‌چنان در سطح پایینی باقی خواهد ماند و مخارج پروژه‌های دولتی در سال‌های ۲۰۱۳ و ۲۰۱۴ به ترتیب ۱/۰ و ۴/۰ درصد افزایش خواهند یافت.

کاهش شدید صادرات و واردات در اثر تحریم‌ها

منبع: بی‌زینس مانی‌تور، سازمان ملل

طبق آخرین آمار منتشر شده توسط بانک مرکزی ایران، تورم در سپتامبر ۲۰۱۲ به سطح ۲۸/۱ درصد در سال رسید، در حالی که در پنج ماه نخست سال مالی ۲۰۱۳ تا ۲۰۱۲ این رقم به طور متوسط معادل ۲۵/۴ درصد در سال بود (سال مالی از ۲۱ مارس ۲۰۱۲ تا ۲۰ مارس ۲۰۱۳). دلیل اصلی این افزایش، جهش در قیمت‌های گروه "خوراکی‌ها و آشامیدنی‌ها" به میزان ۳۸/۷ درصد در سال بود (سهام این گروه در سبد قیمت مصرف‌کننده معادل ۲۸/۶ درصد است)، از سوی دیگر قیمت گروه مسکن و حمل و نقل نیز به ترتیب معادل ۱۴/۵ و ۲۰/۷ درصد رشد داشتند (این دو گروه به ترتیب سهم ۲۸/۵ و ۱۲ درصدی در سبد قیمت مصرف‌کننده دارند). علاوه بر آن، بانک مرکزی در نهم ژانویه اعلام کرد که براساس برآوردها، تورم قیمت مصرف‌کننده در انتهای سال ۲۰۱۲ به سطح ۲۷/۱ درصد رسید.

با وجود محدودیت آمار منتشر شده در کشور ایران کاملاً واضح است که نرخ واقعی تورم در سال ۲۰۱۲ با آهنگ سریع‌تری نسبت به برآورد بانک مرکزی افزایش یافته است. به ویژه که همراه با کاهش شدید ارزش ریال، قیمت‌ها با یک جهش ناگهانی در ماه اکتبر روبرو شدند؛ و از سوی دیگر در ماه اکتبر، از دید مشاهده‌گران خارجی نرخ تورم سالانه بین ۴۶ تا ۶۹ درصد برآورد زده شده بود. با در نظر گرفتن این نکته که در مدت باقیمانده از سال ۲۰۱۲ ارزش ریال ایران همچنان تحت فشار کاهشی بوده است، قیمت‌ها باز هم افزایش خواهند یافت. قیمت مرغ در سال ۲۰۱۲ دو برابر شده است، قیمت میوه‌ها و شکر در بعضی موارد تا سه برابر نیز افزایش یافته‌اند و ایران ایر نیز در ماه نوامبر قیمت بلیط پروازهای خارجی را تقریباً به میزان دو برابر افزایش داد.

این اعتقاد وجود دارد که بانک مرکزی ایران فضای کافی برای مانور دادن و جلوگیری از سقوط دوباره ارزش ریال را خواهد داشت که در این صورت ریسک‌های تکرار دوباره شرایط تورم حاد را محدودتر خواهد کرد. با توجه به تداوم تضعیف ریال و تنگ‌تر شدن تحریم‌های بین‌المللی در مورد صنایع هیدروکربنی و بانکداری ایران، قطعاً هزینه کالاهای وارداتی همچنان بالا باقی خواهد ماند. در نتیجه، پیش‌بینی

دولت ایران به منظور جلوگیری از خروج دلار در هشتم نوامبر اقدام به اجرای سیاست‌هایی برای کاهش واردات مانند منع واردات ۷۵ قلم کالای لوکس کرد. اگرچه دولت ایران راه‌هایی برای واردات کالاهای ضروری و ابتدایی پیدا کرده است، اما این روند در سال جاری نیز ادامه خواهد داشت. به عنوان مثال، ایران براساس برخی گزارش‌ها در سال ۲۰۱۲ ۲۰ میلیون دلار بر روی کالاهای فناوری تحریمی توسط آمریکا و مورد نیاز برای صنایع مخابراتی کشور توسط بنگاه‌های چینی، خاورمیانه‌ای و ایرانی به دست آورده است. پیش‌بینی می‌شود که واردات در سال ۲۰۱۳ به میزان ۷/۰ درصد کاهش و در سال ۲۰۱۴ معادل ۳/۰ درصد افزایش می‌یابد.

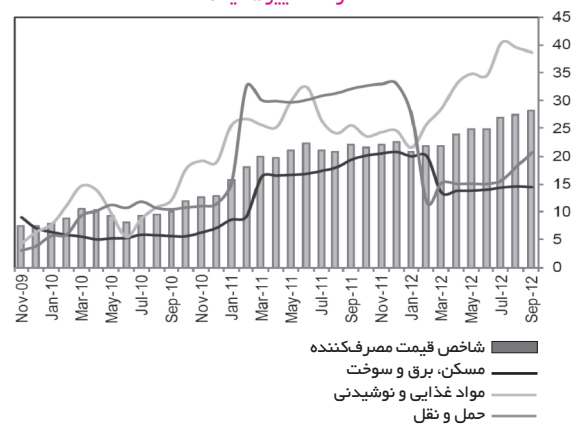
❖ سیاست‌های پولی

تداوم افزایش تورم در سال ۲۰۱۳

❖ دیدگاه

پیش‌بینی می‌شود که نرخ تورم قیمت مصرف‌کننده ایران در سال مالی ۲۰۱۳ - ۲۰۱۲ به طور متوسط معادل ۴۰/۰ درصد و در سال مالی ۲۰۱۴ - ۲۰۱۳ معادل ۳۳/۰ درصد خواهد بود. با وجود ادامه تحریم‌های بین‌المللی و تداوم روند تضعیف ریال، پیش‌بینی می‌شود که تورم وارداتی همچنان بالا خواهد ماند. البته باید متذکر شد که نارضایتی عمومی از افزایش هزینه‌های زندگی منجر به ایجاد ریسک‌های مهم در حاکمیت نخواهد شد.

افزایش سریع‌تر اجزا، شاخص قیمت مصرف‌کننده درصد تغییر سالانه

منبع: بیژینس مانیپور، بانک مرکزی ایران

جدول: نرخ تورم							
پیش‌بینی ۲۰۱۷	پیش‌بینی ۲۰۱۶	پیش‌بینی ۲۰۱۵	پیش‌بینی ۲۰۱۴	پیش‌بینی ۲۰۱۳	برآورد ۲۰۱۲	۲۰۱۰	۲۰۰۹
۱۰/۵	۱۳/۳	۱۶/۹	۱۷/۶	۳۳/۰	۴۰/۰	۲۲/۵	۱۰/۴
قیمت‌های مصرف‌کننده، درصد تغییر سالانه، انتهای دوره [۱،۲]							
۱۱/۰	۱۶/۰	۱۸/۰	۲۱/۰	۳۳/۰	۴۰/۰	۲۱/۶	۱۰/۹
قیمت‌های مصرف‌کننده، درصد تغییر سالانه، متوسط [۱،۲]							
۱۰/۹	۱۳/۴	۱۷/۳	۲۰/۰	۲۸/۰	۳۳/۰	۳۰/۹	۹/۵
قیمت‌های تولیدکننده، درصد تغییر سالانه، انتهای دوره [۱،۲]							
۱۲/۰	۱۵/۰	۲۰/۰	۲۰/۰	۲۸/۰	۳۳/۰	۳۵/۰	۷/۵
قیمت‌های تولیدکننده، درصد تغییر سالانه، متوسط [۱،۲]							

۱: آغاز سال در ماه مارس (طبق تقویم ایران). منبع: ۲: بانک مرکزی/بیژینس مانیپور

می شود که شاخص قیمت مصرف کننده برای سال مالی ۲۰۱۳ - ۲۰۱۲ معادل ۴۰/۰ درصد و برای سال مالی ۲۰۱۴ - ۲۰۱۳ برابر با ۳۳/۰ باشد دلیل اصلی این کاهش در تورم ماهیانه پیش بینی شده در سال مالی ۲۰۱۴ - ۲۰۱۳، تغییر در سال پایه است.

❖ ریسک های چشم انداز

ریسک های این چشم انداز تا حدودی بالاست. به عنوان مثال، احتمال سقوط دوباره ارزش ریال وجود دارد که می تواند محرک اصلی افزایش قیمت ها باشد. علاوه بر این، دایره تحریم های بین المللی نیز در سال ۲۰۱۳ تنگ تر خواهد شد. اگرچه این اعتقاد وجود دارد که بخش اصلی اثر بالقوه این تحریم ها در سال ۲۰۱۲ به کار گرفته شده است، اما ابزارهای جدید می تواند تأثیرات فراتر از انتظارات بر روی روند تجارت داشته باشد و فشار افزایشی بیشتری را بر روی هزینه های واردات ایجاد کند.

همان طور که گفته شد، اگرچه احتمال وقوع اعتراضات علیه افزایش هزینه زندگی وجود دارد، اما این اعتراضات تهدید جدی علیه حاکمیت ایران ایجاد نخواهند کرد. اکثر انتقادات در مورد بحران اقتصادی متوجه رئیس جمهور ایران است که دوران ریاست جمهوری وی تا آگوست ۲۰۱۳ به پایان خواهد رسید. در نتیجه یک کاندیدای اصول گرای نزدیک به حاکمیت به احتمال زیاد برنده انتخابات ریاست جمهوری در سال ۲۰۱۳ خواهد بود که تداوم استقرار حکومت ایران را تضمین خواهد کرد.

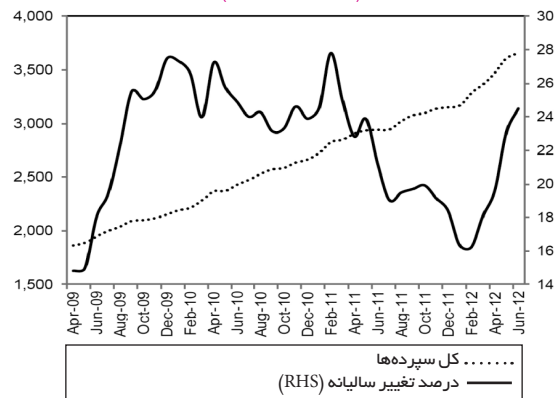
❖ بخش بانکداری

وضعیت بحرانی ادامه خواهد یافت

❖ دیدگاه

بحران فعلی در بخش بانکداری ایران در سال مالی ۲۰۱۴ - ۲۰۱۳ ادامه خواهد یافت و کل دارایی های بانکی، سپرده ها

تداوم کاهش سپرده ها و وام ها بر اساس نرخ های واقعی (هزار میلیارد ریال)

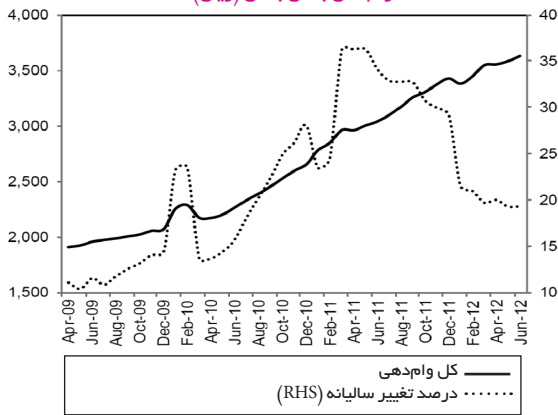

منبع: بیزنس مانیاتور، بانک مرکزی ایران

و وام ها بر اساس شاخص های واقعی کاهش خواهند یافت. با توجه به روش های محدود خروج از این بن بست، بحران بخش بانکداری تأثیر مهم و منفی بر روی چشم انداز اقتصاد کلان ایران خواهد گذاشت.

لازم به ذکر است بخش بانکداری ایران در میانه شرایط بحرانی قرار دارد و کل دارایی های بانکی بر اساس نرخ های واقعی به میزان ۶/۵ درصد در سال در انتهای ماه ژوئن سال ۲۰۱۲ کاهش یافته است (ژوئن آخرین ماهی است که اطلاعات رسمی در این زمینه وجود دارد). با وجودی که فشارهای تورمی تا حدودی تعدیل شده و روند کاهشی کل دارایی های بانکی در سال مالی ۲۰۱۴ - ۲۰۱۳ (آغاز سال از ۲۱ ماه مارس ۲۰۱۳ تا ۲۰ ماه مارس ۲۰۱۴) اندکی ملایم تر شده است، اما بحران در صنعت بانکداری ادامه خواهد یافت.

نوسانات ادامه خواهد یافت؟
وام دهی بخش بانکی (ریال)

منبع: بیزنس مانیاتور، بانک مرکزی ایران

مکانیزم های اثرگذاری سیاست های پولی به دلیل وجود بحران در سیستم بانکداری، کارآمد نخواهد بود و چنین شرایطی مانع از توان بانک مرکزی در توقف سقوط ارزش ریال و بهبود در ثبات شاخص های اقتصاد کلان خواهد شد. چنین وضعیتی این دیدگاه را نیز تأیید می کند که به دلیل کاهش رشد اقتصادی در سال ۲۰۱۳ اقتصاد ایران در فصل های آینده در شرایط بحرانی باقی خواهد ماند.

سپرده ها کاهش خواهند یافت

سپرده های بخش بانکداری بر اساس شاخص های واقعی در ژوئن سال ۲۰۱۲ معادل ۰/۴ درصد در سال کاهش یافت. با توجه به کاهش ارزش ریال در ماه اکتبر و هم چنین جهش قابل توجه تورم در ماه های گذشته، کاهش در نرخ رشد سپرده ها نیز در نیمه دوم سال ۲۰۱۲ شتاب بیشتری داشت. ایرانی ها در ماه های اخیر اقدام به خروج پول نقد از بانک ها و خرید طلا کردند. گزارش ها نشان می دهد که اکثر افراد پیشنهاد بانک ها را مبنی بر دریافت گواهی سپرده طلا در عوض نگهداری طلائی واقعی نپذیرفتند که نشان از عدم اعتماد گسترده به بانک های ایرانی است.

رئیس جمهور ایران اعلام کرد که مشکل مطالبات معوق مهم‌ترین مسأله بخش مالی ایران است.

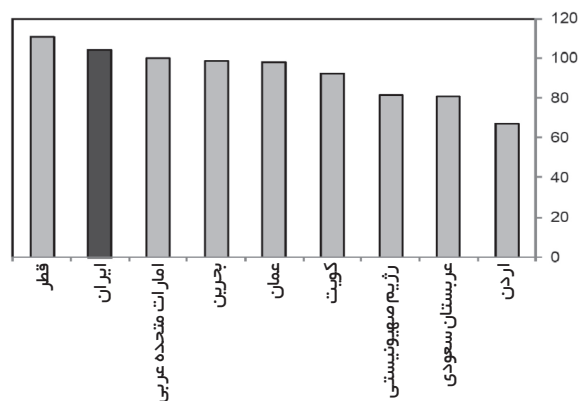
با توجه به ادامه بحران اقتصادی در سال ۲۰۱۳، تعداد کمی از بستانکاران بانکی توان پرداخت بدهی‌هایشان را خواهند داشت و از آنجایی که نگرانی‌ها در مورد کیفیت وام‌دهی افزایش خواهد یافت، بانک‌ها تمایل به افزایش وام‌دهی ندارند. پیش‌بینی می‌شود وام‌دهی به اشخاص براساس نرخ‌های اسمی در سال‌های مالی ۲۰۱۳-۲۰۱۲ و ۲۰۱۴-۲۰۱۳ به ترتیب معادل ۱۴/۰ و ۲۱/۰ درصد افزایش یابد و این در حالی است که وام‌دهی براساس نرخ‌های واقعی در همان دوران به ترتیب معادل ۲۶/۰ و ۱۲/۰ درصد کاهش خواهند یافت.

❖ راه‌های محدود خروج از بحران

شاخص نسبت وام به سپرده‌ها در نیمه اول سال ۲۰۱۲ کاهش یافت و انتظار می‌رود این روند در فصل‌های آینده ادامه یابد. این نسبت در ماه ژوئن ۲۰۱۲ معادل ۰/۹۹ بود که بالاترین رقم در منطقه خاورمیانه و آفریقای شمالی است. پیش‌بینی می‌شود اندازه این شاخص در ایران نسبت به سایر کشورهای منطقه بالاتر باقی بماند. با توجه به اینکه کیفیت دارایی‌های بخش بانکی در وضعیت نامناسبی قرار دارد و از سوی دیگر تحریم‌های بین‌المللی، افزایش سرمایه بانک‌های ایرانی در بازارهای اوراق قرضه بین‌المللی را عملاً غیرممکن ساخته است، بخش بانکداری ایران در شرایط بسیار ضعیفی برای مقابله با دوران طولانی بی‌ثباتی قرار دارد.

علاوه بر آن، راه‌های محدودی برای خروج از این بن‌بست وجود دارد. اگرچه دولت ایران احتمالاً با تزریق سرمایه به بخش بانکی به منظور رفع این بحران دخالت خواهد کرد، اما با توجه به وضعیت مالی پر از ریسک دولت، قطعاً در میزان کمک‌های دولتی محدودیت وجود دارد. اجبار بانک‌ها به ارائه وام‌های ارزان به اقتصاد باعث افزایش تعداد وام‌های غیرقابل بازگشت در بخش بانکداری و در نهایت منجر به بدتر شدن شرایط بحرانی خواهد شد. در نتیجه، کل دارایی‌های بخش بانکداری براساس شاخص‌های واقعی در سال‌های مالی ۲۰۱۳-۲۰۱۲ و ۲۰۱۴-۲۰۱۳ به ترتیب معادل ۲۳/۰ و ۱۴/۰ درصد کاهش خواهد یافت.

نسبت بالای وام‌دهی بخش بانکداری به سپرده‌ها (۲۰۱۱)
خاورمیانه و آفریقای شمالی

منبع: بی‌زینس مانیتور، بانک‌های مرکزی مناطق

این انتظار وجود دارد که روند کاهش سپرده‌ها در فصل‌های آینده ادامه یابد. متوسط تورم قیمت مصرف‌کننده در سال مالی ۲۰۱۳-۲۰۱۴ معادل ۳۳/۰ درصد خواهد بود که اندکی کمتر از نرخ برآوردی ۴۰/۰ درصد در سال مالی ۲۰۱۴-۲۰۱۳ است. علاوه بر این، در هفتم ژانویه سال ۲۰۱۳ هر دلار معادل ۳۴۲۵۰ ریال معامله شد که بسیار پایین‌تر از نرخ معامله هر دلار در ازماء ۱۸۰۰۰ ریال در ژانویه سال ۲۰۱۲ است. در نتیجه ریال در سال ۲۰۱۳ قطعاً وضعیت ضعیفی خواهد داشت. براساس شاخص‌های اسمی، سپرده‌های اشخاص در سال‌های مالی ۲۰۱۳-۲۰۱۲ و ۲۰۱۴-۲۰۱۳ به ترتیب معادل ۱۶/۰ و ۲۲/۰ درصد افزایش خواهد یافت.

میزان وام‌دهی به شدت کاهش خواهد یافت

نرخ رشد وام‌دهی براساس شاخص‌های واقعی در ژوئن ۲۰۱۲ به میزان ۵/۵ درصد در سال کاهش یافت. در ماه‌های آینده چنین روندی شتاب بیشتری خواهد گرفت، زیرا با کاهش ارزش بازپرداخت‌ها به دلیل جهش نرخ تورم، بانک‌ها تمایل چندانی به وام دادن نخواهند داشت. به علاوه نسبت وام‌های غیرقابل بازگشت که معادل ۱۳/۱ درصد در ماه مارس ۲۰۱۱ بود، قطعاً در حال افزایش است.

براساس گزارش‌ها، میزان مطالبات معوق در سال مالی ۲۰۱۳-۲۰۱۲ معادل ۱۹/۰ درصد افزایش یافت و این در حالی است که تقریباً ۷/۲ میلیون پرونده مربوط به مسایل وام‌دهی در ماه دسامبر ۲۰۱۲ به ثبت رسید. در ۱۴ دسامبر،

دارایی‌های بخش بانکداری براساس واحد پول ملی

برآورد ۲۰۱۱	برآورد ۲۰۱۲	پیش‌بینی ۲۰۱۳	پیش‌بینی ۲۰۱۴	پیش‌بینی ۲۰۱۵	پیش‌بینی ۲۰۱۶	پیش‌بینی ۲۰۱۷
۶,۷۰۵,۷۹۸,۵۰۰	۷,۸۴۵,۷۸۴,۲۴۵	۹,۳۳۶,۴۸۳,۲۵۱	۱۱,۲۹۷,۱۴۴,۷۳۴	۱۳,۷۸۲,۵۱۶,۵۷۵	۱۶,۸۱۴,۶۷۰,۲۲۲	۲۰,۱۷۷,۶۰۴,۲۶۷
۲۹۴,۷۴۷,۷۰۰	-	-	-	-	-	-
۲,۸۵۰,۰۷۱,۶۰۰	۳,۳۰۶,۰۸۳,۰۵۶	۴,۰۹۹,۵۴۲,۹۸۹	۵,۰۴۲,۴۳۷,۸۷۷	۵,۹۵۰,۰۷۶,۶۹۴	۶,۹۰۲,۰۸۸,۹۶۶	۸,۰۰۶,۴۲۳,۲۰۰
۳۵۶۰,۹۷۹,۲۰۰	-	-	-	-	-	-

۱: سال مالی (مارس تا مارس)، منابع: ۲: بانک مرکزی/بی‌زینس مانیتور؛ ۳: بانک مرکزی

❖ سیاست‌های ارزی ریال: تداوم روند کاهشی

❖ دیدگاه

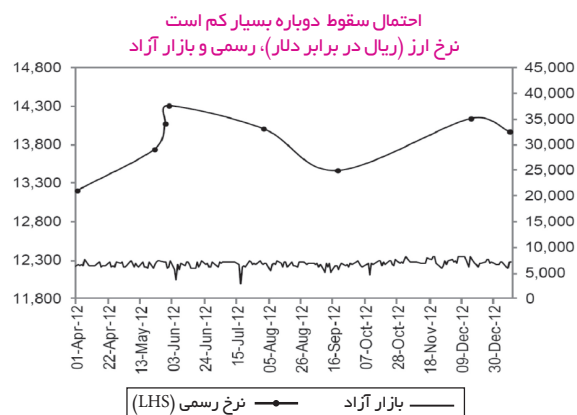
پیش‌بینی می‌شود کاهش ارزش ریال در کوتاه‌مدت اتفاق بیفتد. در هفتم ژانویه ۲۰۱۳، هر دلار معادل ۳۲۴۵۰ ریال ایران در معاملات بازارهای غیررسمی ایران مبادله شد که بسیار پایین‌تر از رقم مبادلاتی ۱۸۰۰۰ ریال در ژانویه ۲۰۱۲ است. پایین‌ترین نرخ برای ارزش ریال در تاریخ ایران در دوم ماه اکتبر و برای هر دلار معادل ۳۷۵۰۰ ریال رخ داد. اگرچه بعد از آن ارزش ریال به میزان قابل توجهی افزایش یافت، اما اعتماد به ریال باز نخواهد گشت و واحد پول ایران در آینده ضعیف‌تر خواهد شد. پیش‌بینی می‌شود در کوتاه‌مدت هر دلار معادل ۳۷۰۰۰ ریال معامله شود.

پیش‌بینی اصلی در مورد ارزش ریال در سال ۲۰۱۳ کاهشی است و پیش‌بینی می‌شود که در فصل‌های آینده در معاملات بازار آزاد نرخ برابری دلار به ریال به سطح ۳۹۰۰۰ ریال نزدیک شود. تداوم کاهش ارزش ریال باعث افزایش فشارهای تورمی خواهد شد که در نهایت قدرت خرید ایرانی‌ها را به میزان بسیار زیادی کاهش خواهد داد. علاوه بر آن ما انتظار داریم، بانک مرکزی ایران به منظور جلوگیری از کاهش در ذخایر ارزی خارجی، نرخ ارز رسمی را که در ۱۰ ژانویه ۲۰۱۳ معادل ۱۲۳۰۲ ریال در برابر هر دلار بود، کاهش دهد.

افت شدید نرخ ارز در ماه اکتبر کنترل شد

بانک مرکزی ایران در تلاش برای توقف روند کاهشی ارزش ریال و با هدف ایجاد تعادل در تقاضای دلار در چهارم سپتامبر اقدام به اجرای سیستم چند نرخ ارز و در نتیجه تأسیس مرکز مبادلات ارزی کرد. از آنجایی که این اقدام به کاهش احتمالی ذخایر ارزی دولت تعبیر شد، تأسیس مرکز مبادلات ارزی باعث

تسریع روند کاهش ارزش ریال در مبادلات بازار آزاد شد. البته با کمک دولت از طریق دستگیری سوداگران خیابانی در ماه اکتبر که هشدار به معامله‌گران در مورد عواقب اعلام نرخ ارز بالاتر از سطح پیشنهادی مقامات بود، وضعیت ارز بهبود یافت و در هشتم نوامبر هر دلار به قیمت ۲۴۸۸۰ ریال مبادله شد.

در سیستم جدید، نرخ رسمی ارز که بین ۱۲۲۰۰ تا ۱۲۳۰۰ ریال در برابر هر دلار تعیین شده است، برای خرید کالاهای وارداتی استراتژیک شامل گوشت، دام، ذرت، جو، دانه سویا، شکر و شیر خشک صرف می‌شود و بانک مرکزی نیز نیاز ارزی واردکنندگان را با نرخ دولتی تأمین می‌کند. در مقابل، مرکز مبادلات ارزی از نرخ شناور استفاده می‌کند. در سوم ژانویه در این مرکز نرخ هر دلار معادل ۲۴۵۷۰ ریال بود. این مرکز، ارز مورد نیاز واردات کالاهای سرمایه‌ای و مواد صنعتی مانند ماشین‌آلات ساختمانی و روغن‌های صنعتی، لاستیک کامیون، تجهیزات ساختمانی و الیاف صنعتی را تأمین می‌کند.

اما شرایط ضعیف باقی خواهد ماند

اگرچه پیش‌بینی می‌شود که در سال مالی ۲۰۱۴ - ۲۰۱۳، ذخایر ارزی به میزان ۳۰ درصد و معادل ۶۱/۱ میلیارد دلار

نرخ ارز							
پیش‌بینی ۲۰۱۷	پیش‌بینی ۲۰۱۶	پیش‌بینی ۲۰۱۵	پیش‌بینی ۲۰۱۴	پیش‌بینی ۲۰۱۳	برآورد ۲۰۱۲	برآورد ۲۰۱۱	
۱۹۴۸۴/۹۸	۱۸۵۵۷/۱۳	۱۷۶۷۳/۴۵	۱۶۸۳۱/۸۶	۱۴۶۳۶/۴۰	۱۲۱۹۷/۰۰	۱۰۶۵۰/۰۰	نرخ ارز ریال/دلار، متوسط [۱]
۵/۰	۵/۰	۵/۰	۱۵/۰	۲۰/۰	۱۴/۵	۴/۵	ریال/دلار، متوسط درصد تغییر سالیانه [۱]
۱۵۰۰۸/۴۵	۱۴۰۰۱/۳۷	۱۲۶۴۹/۴۱	۱۱۲۰۴/۸۷	۹۹۳۱/۱۵	۸۱۸۷/۳۳	۶۵۸۶/۹۹	ریال/دلار، متوسط برابری قدرت خرید [۱]
۲۳۳۸۱/۹۸	۲۲۲۶۸/۵۵	۲۱۲۰۸/۱۴	۲۰۱۹۸/۲۳	۱۸۲۹۵/۵۰	۱۵۴۹۰/۱۹	۱۴۸۰۳/۵۰	نرخ ارز ریال/یورو، متوسط [۱]
۳۴۰۹۸/۷۲	۳۲۴۷۴/۹۷	۲۹۱۶۱/۲۰	۲۶۹۳۰/۹۸	۲۳۱۲۵/۵۱	۱۹۱۴۹/۲۹	۱۷۱۴۶/۵۰	ریال/پوند، متوسط [۱]
۱۸۶۶۳/۷۸	۱۷۶۳۹/۸۵	۱۶۶۷۳/۰۷	۱۵۷۰۱/۳۶	۱۴۲۵۲/۶۷	۱۲۹۷۵/۵۳	۱۲۰۰۰/۹۲	ریال/فرانک سوییس، متوسط [۱]
۱۴۶۱۳/۷۴	۱۳۹۱۷/۸۴	۱۳۶۹۶/۹۳	۱۴۳۰۷/۰۸	۱۴۲۷۰/۴۹	۱۲۶۸۴/۸۸	۱۰۹۹۳/۲۴	ریال/دلار استرالیا، متوسط [۱]
۱۶۵۱۳۵۲/۲۲	۱۵۲۶۳۲۳/۵۸	۱۳۷۸۵۲۹/۳۳	۱۲۷۹۲۲۱/۳۶	۱۰۹۷۷۳۰/۰۰	۹۶۳۵۶۳/۰۰	۸۴۹۲۰۳/۵۴	بین‌ریالی، انتهای دوره [۱]
۲۹۷۷/۶۹	۲۸۳۵/۸۹	۲۷۰۰/۸۵	۲۵۹۱/۸۷	۲۳۰۶/۶۲	۱۹۴۰/۳۸	۱۶۵۵/۱۹	ریال/یوان چین، انتهای دوره [۱]
۳۱۵۴۹۵۰۰۰	۳۳۲۱۰۰۰۰۰	۳۶۹۰۰۰۰۰۰	۴۱۰۰۰۰۰۰۰	۳۹۰۰۰۰۰۰۰	۳۲۴۵۰۰۰۰۰	۱۸۰۰۰۰۰۰۰	ریال/دلار، بازار آزاد، انتهای دوره [۱]

منبع: ۱: بیزنس مانیتر، ۲: بیزنس مانیتر/مصدق بین‌المللی پول

با کشورهایمانند چین، روسیه و هند که روابط دوستانه‌ای با ایران دارند، ادامه خواهد یافت و بخشی از ارزش مورد نیاز دولت ایران را تأمین خواهد کرد. لازم به ذکر است که بحران اقتصادی باعث ایجاد اعتراضات و تهدید جدی علیه حکومت ایران نخواهد شد. به نظر نمی‌رسد که هیچ حزب مخالفی توان تغییر کانال اعتراضات به سمت اهداف سیاسی را داشته باشد و یک سیاست‌مدار نزدیک به حاکمیت برنده انتخابات ریاست جمهوری در ماه ژوئن ۲۰۱۳ خواهد بود.

❖ ریسک‌های چشم‌انداز

ریسک این چشم‌انداز تقریباً منفی است. به عنوان مثال، کاهش بیش از حد انتظار ذخایر ارزی می‌تواند بانک مرکزی را مجبور به تسریع در روند تضعیف ارزش پول در بازار رسمی کند که منجر به سقوط سریع ارزش ریال در معاملات بازار آزاد خواهد شد. علاوه بر آن، هرگونه افزایش در ریسک‌های سیاسی مانند افزایش مباحثات در مورد حمله رژیم صهیونیستی به ایران، افت شدید ارزش ریال را در پی خواهد داشت. در نهایت براساس سناریوی کاهش شدید ارزش پول ملی در مبادلات بازار آزاد و با توجه به تلاش‌های دولت برای جلوگیری از فعالیت سوداگران، بازار غیرقانونی ارز به شدت گسترش خواهد یافت و تلاش‌های بانک مرکزی را برای تثبیت ارزش ریال بی‌اثر خواهد کرد.

❖ چشم‌انداز منطقه‌ای

نمای کلیدی از سال ۲۰۱۳

❖ دیدگاه

وضعیت اقتصادی کلان، سیاسی و اجتماعی منطقه خاورمیانه و شمال آفریقا در سال ۲۰۱۳ هم‌چنان پرنوسان و بی ثبات باقی خواهد بود. پیش‌بینی وضعیت این مناطق در سال آینده؛ بیانگر کاهش نرخ رشد تولید ناخالص داخلی واقعی در کشورهای شورای همکاری خلیج فارس برخلاف روند آن در شمال آفریقا، سهم بزرگ ریسک‌های سیاسی در نگرانی‌های سرمایه‌گذاران، ادامه بحران‌ها در ایران و سوریه، ادامه کاهش تراز پرداخت‌ها و بهبود موقتی در بازارهای دارایی منطقه‌ای خواهد بود.

پیش‌بینی می‌شود که سال ۲۰۱۳ در منطقه خاورمیانه و شمال آفریقا مملو از اتفاقات غیرمنتظره باشد. دو سال قبل از آغاز بهار عربی، سیاست‌گذاران و سرمایه‌گذاران به تدریج یک "نظم جدید" را برای منطقه پذیرفتند. در این فرایند اقتصادهای غنی از منابع انرژی هیدروکربنی در منطقه خلیج فارس به عنوان بازیگران پایدار و اصلی ظاهر شدند، در حالی که کشورهای واردکننده نفت خام و شرق دریای مدیترانه با تأخیر در پشت سر آن‌ها ایستادند، اما عملاً در دوران انتقال

کاهش یابد و البته این رقم معادل ارزش ۶/۸ واردات ماهانه است، اما بانک مرکزی فضای کافی را برای مانور و جلوگیری از سقوط دوباره ارزش واحد پول ملی در سال ۲۰۱۳ خواهد داشت. گرچه با توجه به اینکه متوسط نرخ تورم در سال ۲۰۱۳ معادل ۳۳/۰ درصد خواهد بود و اقتصاد در وضعیت رکودی باقی خواهد ماند، اعتماد به بهبود وضعیت ریال باز نخواهد گشت. در نتیجه، پیش‌بینی می‌شود که در فصل‌های آینده هر دلار معادل ۳۹۰۰۰ ریال در بازار آزاد معامله شود.

بانک مرکزی ایران برای محدود کردن روند کاهش ذخایر ارزی، مجبور خواهد شد که در سال ۲۰۱۳ ارزش ریال را کاهش دهد. از آنجایی که کوچکترین کاهش سریع در ارزش ریال منجر به افت شدید ارزش ریال در بازار آزاد خواهد شد، تضعیف رسمی ارزش ریال قطعاً به صورت تدریجی اتفاق خواهد افتاد.

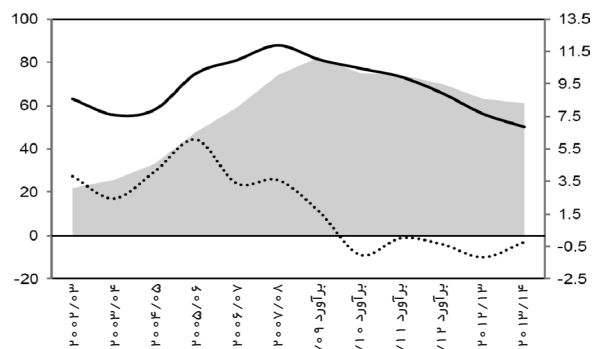
در سال ۲۰۱۳ میانگین قیمت هر دلار معادل ۱۴۶۳۶ ریال خواهد بود که نسبت به قیمت آن در سال ۲۰۱۲ یعنی ۱۲۱۹۷ ریال، در حدود ۲۰/۰ درصد کاهش خواهد داشت.

❖ ترکیب بحران در اقتصاد

سقوط ارزش ریال منجر به کاهش سریع واردات خواهد شد که عامل اصلی کاهش نرخ رشد اقتصادی در سال ۲۰۱۲ است. چنین شرایطی باعث نادیده گرفتن ضعف‌های ساختاری پنهان در اقتصاد ایران می‌شود. کاهش اعتماد به ریال همراه با افزایش فشارهای تورمی، ضربه شدیدی به مصرف بخش خصوصی و تشکیل سرمایه ثابت خواهد زد و اقتصاد در شرایط بحرانی نگه خواهد داشت.

❖ تداوم کاهش ذخایر ارزی

قرارگیری اقتصاد ایران در وضعیت راکد بسیار بعید به نظر می‌رسد. به عنوان مثال، همان‌طور که قبلاً ذکر شد؛ دولت ایران هنوز فضا برای مانور دادن و جلوگیری از سقوط ناگهانی واحد پول ملی را در اختیار دارد. علاوه بر آن، تجارت

منبع: بانک مرکزی ایران، صندوق بین‌المللی پول
 ذخایر رسمی، میلیارد دلار (LHS)
 درصد تغییرات سالانه
 توان پرداخت واردات

منبع: بانک مرکزی ایران، صندوق بین‌المللی پول

وضعیت سیاسی جلوتر از آن‌ها حرکت کردند.

باید به این نکته نیز اشاره کرد که گرچه چنین ریسک‌های خشنودکننده‌ای باعث نادیده گرفتن روندهای مهم نوظهور ناشی از بهار عربی می‌شوند، اما تعیین کننده ساختار اقتصاد کلان، سیاسی و بازار مالی منطقه‌ای هستند. برخی از معیارهای کلیدی منطقه خاورمیانه و شمال آفریقا در سال ۲۰۱۳ عبارت هستند از:

همگرایی نرخ‌های رشد: متوسط نرخ رشد تولید ناخالص داخلی واقعی بین اقتصادهای غنی از انرژی هیدروکربنی در خلیج فارس و واردکنندگان نفت خام در شمال آفریقا تا حدودی متفاوت است، اما همگی آن‌ها روندی ضعیف و کاهشی خواهند داشت. تأثیرات تغییر سال پایه عامل اصلی این همگرایی است، البته تعدادی از دولت‌های پیشرو با آغاز روند نزولی بالاتر از متوسط نرخ توسعه اقتصادی در دو سال متوالی روبرو شده‌اند. همان‌طور که گفته شد، در مقایسه با سال‌های گذشته، این اعتقاد وجود دارد که بخش‌های غیرنفتی در کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس بهتر از بخش‌های نفتی عمل خواهند کرد، زیرا میزان تولید انرژی‌های هیدروکربنی در اکثر موارد ثابت و بدون تغییر باقی مانده است.

ریسک‌های سیاسی آشکار: طبیعت ریسک‌های سیاسی در این منطقه افزایشی است و تمرکز مقامات، اغلب به سمت تصمیم‌گیری‌های سیاسی ناگهانی و غیرقابل پیش‌بینی است که در مخالفت با ناراضی‌های گسترده مدنی گرفته می‌شوند. در کشورهای حوزه خلیج فارس، چنین سیاست‌هایی بر افزایش نرخ مشارکت نیروی کار داخلی در بخش خصوصی و تعیین قوانینی با هدف کاهش وابستگی به انرژی‌های هیدروکربنی متمرکز هستند. در شمال آفریقا و سواحل شرقی دریای مدیترانه، دولت‌ها از سال ۲۰۱۱ با آزمون‌های بسیار بزرگی روبرو شدند که نیازمند اجرای اصلاحات اقتصادی نه چندان خوشایند هستند در حالی که اعتراضات گسترده عمومی و بیکاری بالا، ریسک‌های سیاست‌گذاری‌های نامطلوب و یا معکوس را افزایش می‌دهد.

امید اندک برای حل "بحران دولت‌ها":

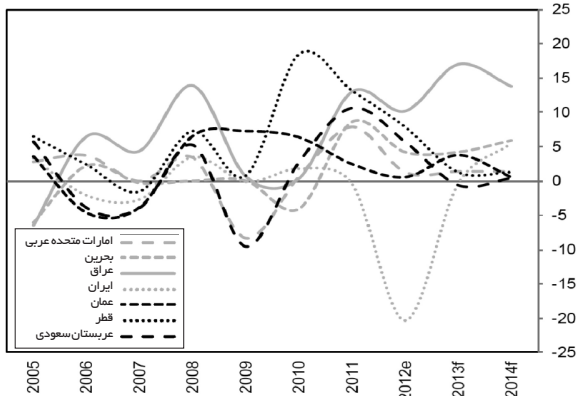
در حال حاضر انتظار یافتن یک راه‌حل برای مهم‌ترین بحران‌های دولت‌ها وجود ندارد. اگرچه، یمن و لیبی در این گروه قرار می‌گیرند اما توجهات اصلی معطوف به سوریه و ایران است، این کشورها با مشکل کاهش سریع نرخ رشد همراه با تحمیل تحریم‌های بین‌المللی نسبت به بخش نفتی روبرو هستند. انتخابات ریاست جمهوری در ایران در ماه ژوئن تنها ریسک‌های افزایش ناراضی‌های اجتماعی و یا سیاست‌گذاری‌های غیرقابل پیش‌بینی را در سال ۲۰۱۳ افزایش می‌دهد و از سوی دیگر باعث افزایش ریسک تنش با غرب می‌شود.

مشکل فشارهای تراز پرداخت‌های خارجی هم‌چنان پابرجا خواهد بود:

اثر موقتی افزایش قیمت‌های جهانی کالاها، کاهش درآمدهای توریستی، تقاضای خارجی ضعیف و کاهش سرمایه‌گذاری خارجی مانع از ایجاد ثبات در مکانیزم‌های تراز پرداخت‌های کشورهای واردکننده نفت خام در منطقه خواهد شد. اگرچه روند کاهش ذخایر در این کشورها آهسته است، اما بسیاری از این کشورها به طور روز افزون به کمک‌های مالی خارجی وابسته هستند تا بتوانند از تضعیف رسمی ارزش پول جلوگیری کنند.

رشد تولید به حداکثر رسید

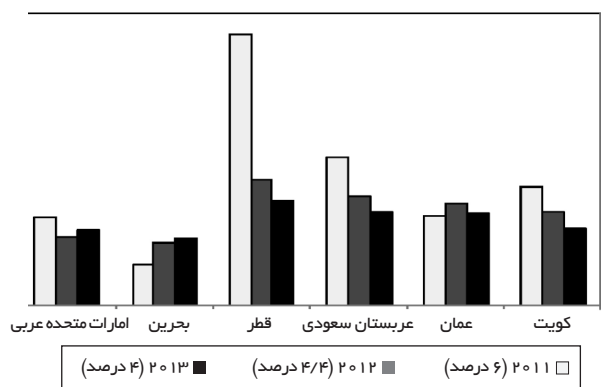
تولید نفت، درصد تغییر سالانه - کشورهای خاورمیانه و آفریقای شمالی

ا = پیش‌بینی، e = برآورد / منبع: بیزینس مانیاتور

ورود به مسیر نزولی

نرخ رشد تولید ناخالص داخلی واقعی، درصد تغییرات سالانه کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس (اعداد داخل پرانتز نشان‌دهنده متوسط منطقه‌ای است)

منبع: بیزینس مانیاتور

وضعیت بهتر دارایی‌های سرمایه‌ای نسبت به اوراق با درآمد ثابت:

با توجه به اینکه هزینه‌های اخذ وام دولتی و شرکتی در طی چند سال اخیر به ویژه در کشورهای حوزه خلیج فارس پایین بوده است، این اعتقاد وجود دارد که روند صعودی بازارهای منطقه‌ای اوراق با درآمد ثابت تا سال ۲۰۱۳ متوقف خواهد شد. در مقابل، بازارهای دارایی سرمایه‌ای پس از دو سال متوالی ثبات یا نوسانات اندک در معاملات، روند صعودی را تجربه خواهند کرد، به ویژه اگر جهش مذکور در رشد بخش غیرهیدروکربنی آغاز شود.

❖ همگرایی نرخ‌های رشد

اگرچه چشم‌انداز وضعیت واردکنندگان نفت خام در خاورمیانه و شمال آفریقا بسیار پایین‌تر از میانگین تاریخی، اما در حال پیشرفت است. متوسط نرخ رشد تولید ناخالص داخلی واقعی در منطقه برای سال ۲۰۱۳ معادل ۲/۶ درصد پیش‌بینی می‌شود، در حالی که این رقم برای سال‌های ۲۰۱۱ و ۲۰۱۲ به ترتیب معادل ۲/۲ و ۱/۷ درصد برآورد زده شده بود. در حالی که انتظار می‌رود عوامل کلیدی و تاریخی مؤثر بر روی رشد (شامل توریسم و ساخت و ساز) در حال توسعه و پیشرفت هستند اما فعالیت‌های اقتصادی پایین‌تر از سطوح سال ۲۰۱۰ قرار خواهند گرفت. ریسک‌های سیاسی بالا، وضعیت ضعیف آب و هوای بازرگی و امکان بالقوه افزایش در قیمت‌های گاز داخلی مانع از بهبود چشمگیر وضعیت اقتصادی در فصل‌های آینده خواهد شد.

❖ ریسک‌های سیاسی آشکار

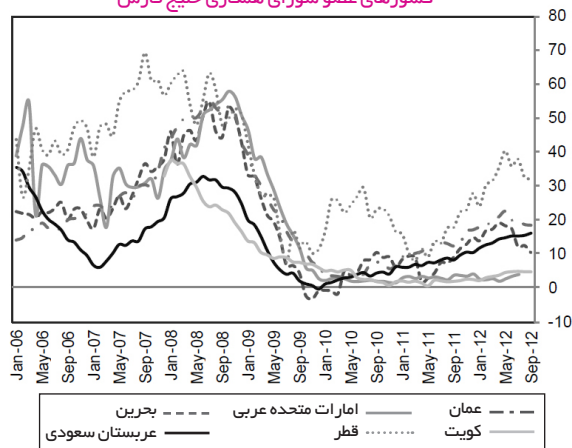
با وجود ثبات در چشم‌انداز نرخ رشد و توانایی کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس در جلوگیری از فعالیت‌های اعتراضی گذشته، اعتقاد به کاهش ریسک‌های سیاسی در این کشورها اشتباه خواهد بود. از سوی دیگر چنین ریسک‌هایی دارای طبیعت متفاوتی هستند و به طور روز افزون منجر به تصمیم‌های سیاسی غیرقابل پیش‌بینی خواهند شد. احتمال تعیین قوانین با هدف رونق نرخ مشارکت افراد در بازار کار محلی و در نتیجه توسعه اقتصاد غیرنفتی بسیار بالا است. عربستان سعودی در اواسط ماه نوامبر و در تلاش برای حل مشکل نرخ بیکاری بالا، اعلام کرد که دولت بنگاه‌های بخش خصوصی را که اتباع خارجی بیشتری نسبت به شهروندان داخلی استخدام کند، جریمه خواهد کرد. با توجه به اینکه از هر ۱۰ نفر کارمند بخش خصوصی، ۹ نفر از مهاجرین هستند؛ این سیاست تأثیر چشمگیری بر روی فضای کسب و کار کشورهای حوزه خلیج فارس خواهد گذاشت.

شایان ذکر است که چنین سیاست‌های غیرقابل پیش‌بینی لزوماً تأثیر منفی بر روی فضای کسب و کار ندارد. کویت در اوایل ماه دسامبر، اعلام کرد که بعد از ۲۳ سال، قانون شرکت‌ها را تصویب کرده است. براساس این قانون، دولت کویت به دنبال ساماندهی فرایندهای مورد نیاز ثبت و دریافت جواز شرکت‌ها است و سعی دارد بنگاه‌ها را به توافق بر سر اجرای دقیق‌تر حاکمیت شرکتی مجبور کند. امارات متحده عربی نیز به احتمال زیاد در سال ۲۰۱۳ قانون شرکت‌ها را که سال‌ها منتظر آن هستند، تصویب خواهد کرد. این قانون از نظر تئوری مالکیت وسیع‌تر خارجی را در بخش‌های مهم و کلیدی مجاز می‌داند. در اوایل ماه دسامبر کابینه دولت امارات متحده عربی در تلاش برای تصحیح نابرابری جنسیتی در بازار کار، اعلام کرد که استخدام زنان در هیأت مدیره شرکت‌ها و آژانس‌های دولتی اجباری است. کشورهای شورای همکاری خلیج فارس

براساس سناریوی اصلی، متوسط نرخ رشد تولید ناخالص داخلی واقعی در شش کشور عضو شورای همکاری خلیج فارس (امارات متحده عربی، عربستان سعودی، کویت، عمان، قطر و بحرین) در سال ۲۰۱۳ به میزان ۴/۰ درصد کاهش خواهد یافت، این رقم برای سال‌های ۲۰۱۱ و ۲۰۱۲ به ترتیب معادل ۶/۰ و ۴/۴ درصد برآورد زده شده بود. همان‌طور که در نمودار قبل مشاهده می‌شود، رشد تولید نفت در منطقه در سال ۲۰۱۱ به حداکثر رسیده است؛ از سوی دیگر براساس پیش‌بینی تیم نفت و گاز، رشد تولید نفت در اکثر کشورها پایین و یک رقمی خواهد بود. با توجه به تأثیر مثبت تولید انرژی‌های هیدروکربنی بر روی توسعه فعالیت‌های اقتصادی، چنین وضعیتی بالاچار کاهش نرخ رشد را در پی خواهد داشت.

همان‌طور که گفته شد، ارقام نرخ رشد تولید ناخالص داخلی سالیانه مانع از دیده شدن پیشرفت‌های بخشی مهم در سال ۲۰۱۳ خواهد شد؛ در زمانی که رشد اقتصادهای نفتی منطقه در حال کاهش است، فعالیت در بخش‌های غیرهیدروکربنی در وضعیتی قوی ادامه خواهد داشت. سیاست‌های پولی و مالی انقباضی هم‌چنان عامل اصلی توسعه در رشد تولید ناخالص داخلی بخش غیرنفتی هستند، از سوی دیگر ابزارهای محرک مخارج دولتی در مقیاس بزرگ که در سال ۲۰۱۱ به کار گرفته شدند، هم‌چنان باعث رونق فعالیت‌های سرمایه‌گذاری ثابت و مصرف خانوار در کشورهای حوزه خلیج فارس خواهند شد. آخرین شاخص‌های خرید مدیران در امارات متحده عربی و عربستان سعودی نشان می‌دهد که روند فعالیت در بخش خصوصی غیرنفتی تقریباً یکنواخت است، در حالی که نرخ رشد اعتبارات در چهار کشور از شش کشور عضو شورای همکاری خلیج فارس، دو رقمی است. علاوه بر آن، در بعضی از اقتصادهای کلیدی مانند دوی، هرگونه افزایش اندک در بازارهای مهم مسکن بخش شهری منجر به تقویت کسب و کار و اعتماد مصرف‌کنندگان خواهد شد.

نرخ رشد اعتبارات هم‌چنان سعودی است
نرخ رشد اعتبارات، درصد تغییرات سالیانه
کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس

منبع: بی‌زینس مانی‌تور، بانک‌های مرکزی

متوجه شدند که نیاز به تحریک فعالیت‌های بخش خصوصی به منظور کاهش نرخ بیکاری از اولویت‌های مهم اقتصادی است و می‌تواند باعث پیشرفت در فضای کسب و کار منطقه و تشویق به سرمایه‌گذاری خارجی بیشتر در حوزه‌های خارج از انرژی هیدروکربنی شود.

❖ امید اندک برای حل «بحران دولت‌ها»

به نظر می‌رسد فرصت‌های کمی برای دو تهدید بزرگ- ایران و سوریه- علیه ثبات در منطقه وجود دارند که در آینده نزدیک نیز این فرصت‌ها از بین خواهد رفت.

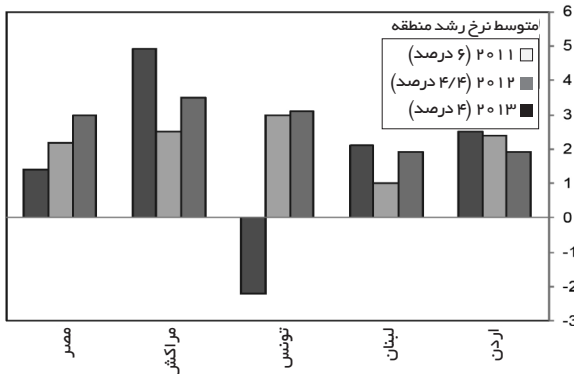
ریسک‌های قانون‌گذاری باید مورد توجه قرار بگیرند
قیمت سهام شرکت اتصالات، درهم امارات - امارات متحده عربی

منبع: بیژینس مانیاتور، بلومبرگ

پیشرفت یکنواخت

رشد تولید ناخالص داخلی واقعی، درصد تغییر سالیانه - خاورمیانه و شمال آفریقا

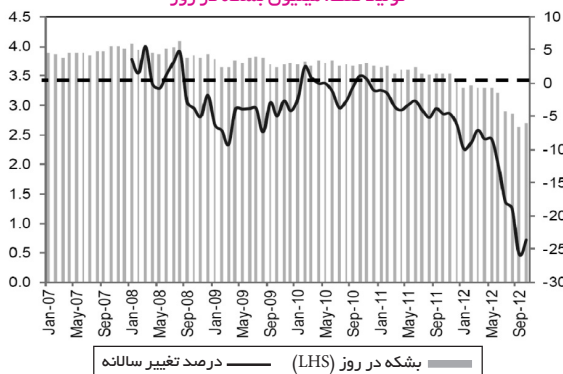
منبع: بیژینس مانیاتور

تحریم‌های بین‌المللی مالی و نفتی ایران در سال ۲۰۱۳ هم‌چنان پابرجا خواهد بود که اقتصاد ایران را برای دومین سال متوالی به سرعت وارد دوران رکود خواهد کرد. به نظر می‌رسد با توجه به اینکه ریال ایران هم‌چنان در پایین‌ترین سطح تاریخی آن معامله می‌شود و نرخ تورم بسیار بالا و دو رقمی است؛ شاخص‌های اقتصاد کلان که همگی معطوف به انتخابات ریاست جمهوری در ماه ژوئن هستند، نوبدی از ثبات بیشتر در آینده نخواهند داشت. علاوه بر آن، اگرچه غرب از حمله به جمهوری اسلامی ایران بر سر منازعات برنامه هسته‌ای این کشور در سال ۲۰۱۳ خودداری می‌کند، اما ریسک‌های وقوع چنین حمله‌ای در نیمه دوم سال ۲۰۱۳ افزایش خواهد یافت. به ویژه اگر اصولگرایان کنترل نهاد ریاست جمهوری را به دست بگیرند. علائم اندکی از کم‌رنگ شدن جنگ‌های داخلی در سوریه وجود دارد. اگرچه شورشیان از کمک‌های خارجی- مالی و نظامی- بهره‌مند می‌گردند، اما به نظر می‌رسد که توان عزل رئیس جمهور-بشار اسد- را ندارند.

در شمال آفریقا و سواحل شرقی دریای مدیترانه، ریسک‌های اصلی معطوف به سیاست‌گذاری‌های نادرست و معکوس است. با توجه به افزایش کسری در حساب‌های جاری و مالی، نیاز به اجرای اصلاحات نامطلوب مانند افزایش قیمت‌های داخلی گاز یا اصلاح سیستم مالیات هرگز تا به این اندازه ضروری نبوده است. همان‌طور که شرایط اخیر (که اصلاحات ناگهانی اجرا شده، اثرات معکوس بر جا گذاشت و در بعضی موارد آثار معکوس آن‌ها حتی بعد از چند ساعت پدیدار شد) کشورهای مصر و اردن نشان دادند که اجرای چنین سیاست‌هایی در زمان تشکیل حباب بیکاری و تازه بودن خاطرات اعتراضات اجتماعی هم‌زمان با بهار عربی، بسیار سخت است.

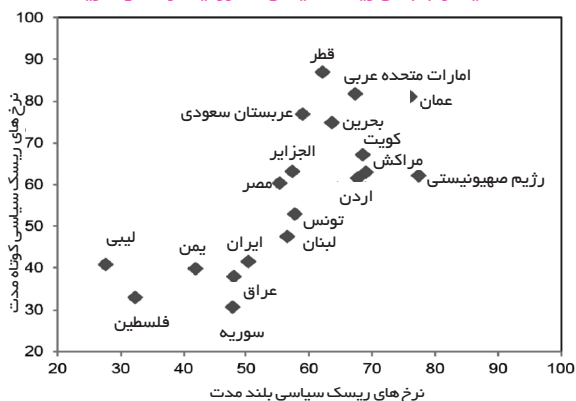
استنباط مهم از پس زمینه چنین سیاست‌گذاری نامطمئن آن است که سرمایه‌گذاران خارجی در حال حاضر تمایل چندانی به سرمایه‌گذاری بلندمدت در بخش‌های توسعه نیافته ندارند.

وضعیت نامیدکننده زیرساخت‌های اقتصاد کلان در ایران
تولید نفت، میلیون بشکه در روز

منبع: بیژینس مانیاتور، آژانس بین‌المللی انرژی

ریسک‌های سیاسی در حال افزایش
تفکیک رتبه‌بندی ریسک سیاسی - خاورمیانه و شمال آفریقا

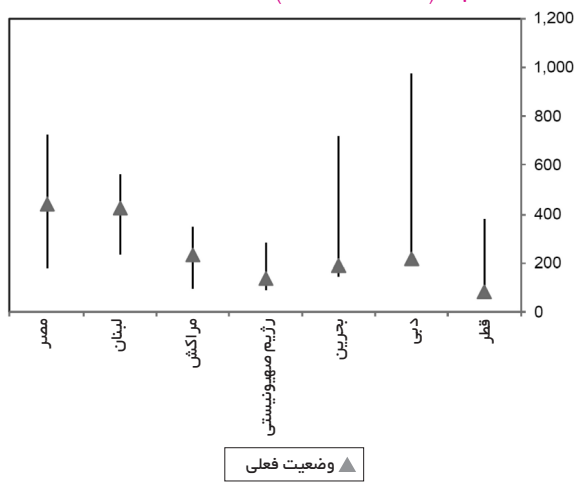
منبع: بیژینس مانیاتور

وضعیت بهتر دارایی‌های سرمایه‌ای نسبت به اوراق با درآمد ثابت

هزینه‌های استقراض دولتی و شرکتی در بعضی از بازارها به ویژه بازارهای کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس، رکورد کم‌ترین سطح را در ماه‌های اخیر به ویژه در شرایط جهانی ریسک‌گریزی، ثبت کرد. همان‌طور که نمودار قبل نشان می‌دهد، ریسک‌های دولتی - که در بازارهای معاوضه نکول اعتباری (CDS) منعکس می‌شوند - در بین کشورها حتی برای اقتصادهای روبرو با انباشت قابل توجه بدهی‌ها مانند دومی متراکم شده است. نتیجه آن، افزایش محدود در هزینه‌های استقراض دولتی یا شرکتی است که تا حدودی بالاتر از بازارهای بدهی بین‌المللی هستند، به طوری که آن‌ها به دنبال کسب سود از هزینه‌های فوق‌العاده اندک استقراض هستند. این اتفاق در بازارهای در حال ظهور و با ریسک بالا مانند مراکش رخ داده است، دولت مراکش در اوایل ماه دسامبر توان افزایش ۱/۵ میلیارد دلار در عرضه اوراق با سررسید دوگانه در شرایط بسیار مساعد را داشت.

اسپردهای بازارهای معاوضه نکول اعتباری از سال ۲۰۰۹
نقاط پایه (یک صدم درصد) - خاورمیانه و شمال آفریقا

منبع: بی‌زینس مانی‌تور، بلومبرگ

در حالی که بازارهای اوراق با درآمد ثابت منطقه‌ای همانند اوایل سال ۲۰۱۳، منبع جذابی برای دریافت اعتبارات برای وام‌گیرندگان دولتی و شرکتی است، باور کلی بر این است که بازدهی اوراق به حداقل سطح ممکن رسیده و از نیمه دوم سال جاری روند افزایشی را ادامه خواهد داد.

آیا بازدهی اوراق جهش خواهد یافت؟

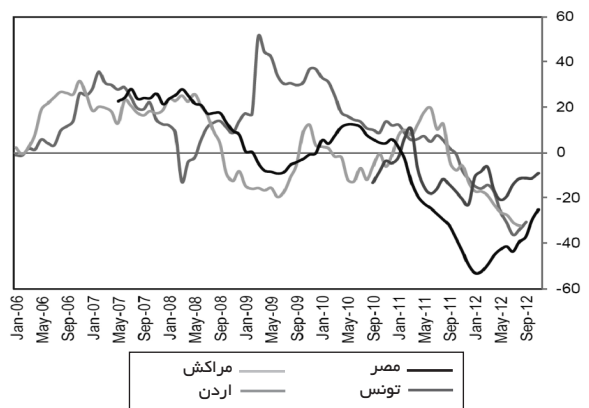
با وجود شرایط انبساطی اعتباری، افزایش اعتماد مصرف‌کنندگان و اعتماد به فضای کسب و کار و فعالیت‌های فراتر از انتظار در بخش غیرنفتی، اعتقاد بر این است که در سال ۲۰۱۳ بازارهای دارایی‌های سرمایه‌ای رشد خواهند کرد. در ابتدای سال ۲۰۱۱ معاملات در بازارها با نوسانات بسیار اندک و یا بدون تغییر همراه بود. در همین زمان بازارها ناتوان

حتی در صورت سقوط رژیم سوریه، بازگشت سریع ثبات به این کشور بسیار بعید به نظر می‌رسد. چنین اتفاقی تأثیرات چشمگیری بر روی بازارهای لبنان و اردن خواهد گذاشت؛ در این کشورها ثبات اقتصادی، سیاسی و اجتماعی در اثر تنش‌های نژادی از بین خواهد رفت و از سوی دیگر جریان مبادلات تجاری و ورود توریست به این کشورها را کاهش خواهد داد.

مشکل فشارهای تراز پرداخت‌های خارجی ادامه خواهد داشت

همان‌طور که قبلاً بیان شد، تعداد زیادی از واردکنندگان نفت خام در شمال آفریقا و سواحل شرقی دریای مدیترانه تحت فشار جدی تراز پرداخت‌های خارجی قرار دارند؛ رقم صورت‌حساب واردات کالاها افزایش یافته است، به دلیل فضای ضعیف کسب و کار جهانی و کاهش ورود توریست به این کشورها، تعداد رسیدهای صادراتی نیز با کاهش روبرو شده است و از سوی دیگر به دلیل وقوع بحران‌های سیاسی در منطقه، جریان‌های ورود سرمایه خارجی افت شدید داشته است. چنین شرایطی کاهش بی‌سابقه منابع ارزی را در پی خواهد داشت، به طوری که بانک‌های مرکزی مجبور به دفاع از تعدیل ارزش پول ملی یا مدیریت سیستم‌های نرخ ارز خواهند شد. از آنجایی که در اکثر این اقتصادها، کسری حساب جاری، جزئی از طبیعت ساختاری آن‌ها است، احتمال بهبود سریع و پایدار در وضعیت اساسی تراز پرداخت‌ها در میان‌مدت وجود ندارد، حتی با در نظر گرفتن این سناریو که عوامل موقت مورد اشاره ناگهان ناپدید شوند.

ذخایر ارزی، درصد تغییر سالانه - خاورمیانه و شمال آفریقا

منبع: بی‌زینس مانی‌تور، صندوق بین‌المللی پول، بانک‌های مرکزی

با توجه به ماهیت این تغییرات پویا و ناگهانی، اعتقاد بر این است که ارزش پوند مصر کاهش خواهد یافت و با در نظر گرفتن ریسک‌ها، پیش‌بینی می‌شود که دینار اردن نیز در انتهای سال ۲۰۱۳ یا اوایل سال ۲۰۱۴ با تضعیف رسمی ارزش روبرو شود.

از آغاز یک روند صعودی بودند، در حالی که اقتصادهای حوزه خلیج فارس نسبت به شرایط قبلی با جهش روبرو شده بودند. با توجه به اینکه بازده نقدی سود سهام در بسیاری از بازارها بالاتر از سطح میانگین تاریخی آن قرارداد و به احتمال زیاد بورس‌های مختلف پذیرای سرمایه‌گذاری خارجی خواهند بود، اعتقاد بر این است که دارایی‌های سرمایه‌ای به عنوان سببی از دارایی‌ها در فصل‌های آینده عملکرد بهتری خواهد داشت.

برآورد بازدهی اوراق قرضه شرکتی بازارهای نوظهور خاورمیانه
توسط شرکت سوئیس کردیت، درصد

منبع: بلومبرگ

«پیش بینی ده ساله؛ چالش‌های بزرگ پیش‌رو»

❖ دیدگاه

این شرکت‌های نفتی تکنولوژی‌های روز شرکت‌های عمده نفتی را در اختیار ندارند و در نتیجه رشد تولید نفت به تعویق خواهد افتاد.

قراردادهای بیع متقابل نیز که ایران در معاملات با شرکت‌های نفتی خارجی بر آن اصرار دارد، مانع از سرمایه‌گذاری در داخل ایران می‌شود. از سوی دیگر با وجود فضای نامساعد کسب و کار، جمهوری اسلامی ایران دائماً در تلاش برای جذب بیشتر سرمایه‌گذاری خارجی است.

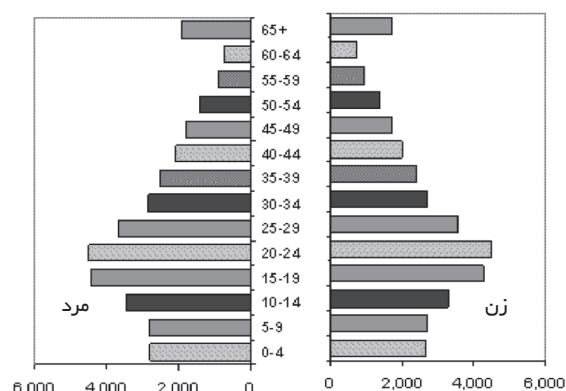
در نتیجه همکاری این عوامل نامساعد تیم تحقیقاتی نفت و گاز پیش‌بینی می‌کند متوسط نرخ رشد تولید نفت بین سال‌های ۲۰۱۳ تا ۲۰۲۲ تنها معادل ۱/۶ درصد باشد و در سال ۲۰۲۲ تولید نفت به ۳/۹ میلیون بشکه در روز برسد. بنابراین، بخش نفت کم‌ترین اثر مستقیم را بر روی نرخ رشد تولید ناخالص داخلی واقعی در ده سال آینده خواهد داشت. پیش‌بینی می‌شود که تولید گاز طبیعی ایران در این مدت دو برابر شود و همچنین ایران با وجود شرایط فعلی در اواسط دهه آینده، صادرکننده گاز طبیعی مایع تبدیل شود. اگرچه این اتفاق وابسته به انتقال تکنولوژی است که با وجود تحریم‌ها تضمینی برای آن وجود ندارد.

پیش‌بینی قیمت‌های نفت در آینده دارای ایرادات فراوانی است. البته براساس پویایی‌های عرضه و تقاضای بلندمدت، پیش‌بینی می‌شود که متوسط قیمت سبد نفتی اوپک در ۱۰ سال آینده معادل ۹۳/۶ دلار در هر بشکه باشد. در نتیجه با توجه به اینکه بخش نفت، بزرگ‌ترین سهم را از صادرات ایران خواهد داشت و بخش اعظم آن درآمدهای مالی دولت ایران را تأمین خواهد کرد - چه مستقیم از طریق فروش نفت و چه غیرمستقیم از طریق مالیات بر شرکت‌های نفتی (دولتی).

با توجه به ثبات قیمت‌های نفت، نرخ رشد ضعیف تولید نفت و رشد بالای واردات کالاهای غیرسرمایه‌ای از شرق دور که در سال مالی ۲۰۱۲ تا ۲۰۱۱ به اوج خودش یعنی ۱۰/۹ درصد از تولید ناخالص داخلی رسیده بود، پیش‌بینی می‌شود که حساب جاری ایران از سال مالی ۲۰۱۶ تا ۲۰۱۵ دچار کسری خواهد شد (سال مالی ایران از ماه مارس آغاز می‌شود). کاهش جریان‌های حساب‌های مالی، فرار سرمایه

عدم توانایی ایران در استخراج کامل ثروت عظیم نفتی و گازی این کشور باعث خواهد شد که میانگین رشد تولید ناخالص داخلی واقعی در ۱۰ سال آینده در حدود ۳/۴ درصد باقی بماند، گرچه اقتصاد این کشور توان بالقوه بالایی برای رشد دارد. جمعیت جوان کشور ایران به این معنی است که سرمایه‌گذاری و مصرف بخش خصوصی از عوامل اصلی افزایش نرخ رشد اقتصادی خواهند بود.

هرم سنی جمعیت

منبع: بیزینس مانیور، مرکز آمار ایران

❖ توان بالقوه بالا در مقابل امید اندک

بدون شک بخش نفت و گاز ایران توان بالقوه عظیمی برای رشد دارد. طبق آخرین آمار شرکت بریتیش پترولیوم، ایران با داشتن ذخایر اثبات شده نفت معادل ۱۳۷/۵ میلیارد بشکه و ذخایر گازی معادل ۲۹/۷ هزار میلیارد متر مکعب، دومین جایگاه دنیا را در اختیار دارد. که سطح تولید نفت از سال ۲۰۰۳ تقریباً ثابت بوده است.

بخش بزرگی از عملکرد ضعیف بخش هیدروکربنی ایران را می‌توان به تحریم‌های بین‌المللی و آمریکا علیه ایران نسبت داد. فشارهای آمریکا، شرکت‌های بزرگ نفتی غرب را علی‌رغم علاقه به سرمایه‌گذاری در ایران مجبور کرده است تا اعلام کنند هیچ‌گونه سرمایه‌گذاری در این کشور انجام نخواهند داد. اگرچه بعضی از شرکت‌های دولت‌های کم‌تر تحت فشار آمریکا مانند چین به سرمایه‌گذاری در ایران ادامه خواهند داد، اما

پیش‌بینی بلند مدت شاخص‌های اقتصاد کلان								
پیش‌بینی ۲۰۲۲	پیش‌بینی ۲۰۲۱	پیش‌بینی ۲۰۲۰	پیش‌بینی ۲۰۱۹	پیش‌بینی ۲۰۱۸	پیش‌بینی ۲۰۱۷	پیش‌بینی ۲۰۱۶	پیش‌بینی ۲۰۱۵	
۱۸۷۷/۴۶	۱۶۰۱/۵۷	۱۴۰۷/۹۴	۱۲۳۸/۷۵	۱۱۲۷/۵۳	۱۰۳۰/۴۱	۹۵۴/۶۳	۸۸۴/۸۲	تولید ناخالص داخلی اسمی، میلیارد دلار [۱۰.۲]
۴/۲	۴/۳	۴/۳	۳/۹	۳/۴	۳/۰	۳/۴	۲/۵	تولید ناخالص داخلی واقعی، درصد تغییر سالیانه [۱۰.۲]
۸۲/۰	۸۱/۵	۸۱/۰	۸۰/۵	۷۹/۹	۷۹/۳	۷۸/۶	۷۷/۹	جمعیت، میلیون نفر [۳]
۲۲۸۹۵	۱۹۶۴۰	۱۷۳۷۲	۱۵۳۸۸	۱۴۱۰۳	۱۲۹۹۶	۱۲۱۴۳	۱۰۸۴۳	تولید ناخالص داخلی سرانه، دلار آمریکا [۱۰.۲]
۱۰/۰	۱۰/۰	۱۰/۰	۱۰/۰	۱۰/۰	۱۱/۰	۱۶/۰	۱۸/۰	قیمت‌های مصرف‌کننده، درصد تغییر سالیانه، متوسط [۱۰.۴]
۰/۷	۰/۳	۰/۱	-۰/۱	-۰/۳	-۰/۷	-۰/۹	-۰/۶	حساب جاری، درصد از تولید ناخالص داخلی [۱۰.۴]
۲۰۲۵۸/۱۹	۲۰۶۷۱/۶۲	۲۰۶۷۱/۶۲	۲۰۶۷۱/۶۲	۲۰۰۶۹/۵۳	۱۹۴۸۴/۹۸	۱۸۵۵۷/۱۳	۱۷۶۷۳/۴۵	نرخ برابری ریال/دلار، متوسط [۵]
۱۹۶۲۵/۵۰۸	۲۰۶۸۶/۸۵۰	۲۳۵۰۷/۷۸۴	۲۶۴۱۳/۲۴۱	۲۹۰۲۵/۵۴۰	۳۱۵۴۹/۵۰۰	۳۳۲۱۰/۰۰۰	۳۶۹۰۰/۰۰۰	نرخ برابری ریال/دلار در بازار آزاد، انتهای دوره [۵]

۱: آغاز سال در ماه مارس (طبق تقویم ایران)، منابع: ۲: سازمان ملل/بیزینس مانیاتور؛ ۳: بانک جهانی/سازمان ملل/بیزینس مانیاتور؛ ۴: بانک مرکزی/بیزینس مانیاتور؛ ۵: بیزینس مانیاتور

انتقال سرمایه‌های ایرانی‌ها از طریق ابزارهای مختلف به خارج از ایران) و نرخ‌های تورم که براساس پیش‌بینی در ده سال آینده به طور متوسط سالیانه معادل ۱۹/۳ درصد است، نشان می‌دهد که فشارها بر روی ریال باعث تداوم کاهش ارزش آن خواهد شد.

❖ کاهش نرخ رشد جمعیت

از آنجایی که جمعیت ایران به سرعت در حال افزایش است، انتظار می‌رود که رشد مصرف بخش خصوصی عامل اصلی رشد سالیانه تولید ناخالص داخلی واقعی در ده سال آینده خواهد بود. نرخ‌های باروری ایران در حال کاهش است و طبق آمارهای سازمان ملل از سال ۱۹۸۰ کاهش سه برابری داشته‌اند. چنین وضعیتی منجر به کاهش قابل توجه در نرخ‌های رشد جمعیت خواهد شد. همان‌طور که در نمودار منطبق بر داده‌های سرشماری سال ۲۰۰۶ نشان داده شده است؛ هرم جمعیتی ایران در محدوده سنی ۱۵ تا ۲۹ سال، دارای شکم است، اما در گروه‌های سنی پایین‌تر تعداد افراد کم‌تری قرار دارند. در حال حاضر، انتظار می‌رود تا ده سال آینده به جمعیت ۷۶/۹ میلیون نفری سال ۲۰۱۰ ایران در حدود ۹ میلیون نفر اضافه شود. از سوی دیگر سازمان ملل نیز انتظار ندارد که جمعیت ایران تا سال ۲۰۵۰، ثابت و بدون تغییر باشد و پیش‌بینی می‌کند که جمعیت ایران در سال ۲۰۵۰ معادل ۹۶ میلیون نفر

❖ ریسک‌های سیاسی

تحریم‌های بین‌المللی هم‌چنان بر اقتصاد ایران اثرگذار خواهند بود و مهم‌ترین ریسک در پیش‌بینی‌های بلندمدت هستند. اگر غرب به شدیدتر کردن تحریم‌ها علیه ایران به دلیل برنامه هسته‌ای ایران ادامه دهد - که انتظار آن نیز وجود دارد - واردات کالاهای سرمایه‌ای و سرمایه‌گذاری خارجی به شدت کاهش می‌یابد و به تدریج منجر به کاهش نرخ رشد اقتصادی خواهد شد. البته اگر مناقشات فعلی با غرب حل شود، رونق قابل توجهی در سرمایه‌گذاری خارجی را در پی خواهد داشت که یک ریسک افزایشی مهم نسبت به پیش‌بینی‌ها خواهد بود.

ریسک‌های سیاسی داخلی نیز بر روی چشم‌اندازها تأثیرگذار خواهند بود. اعتراضات گسترده بعد از انتخابات ریاست جمهوری در ژوئن سال ۲۰۰۹ نشان داد که ناراضی‌هایی نسبت به حکومت وجود دارد. در عین حال تغییرات جدی در حکومت ایران تا زمانی که وفاداری نیروهای امنیتی وجود دارد، بسیار بعید است. گرچه باید به این نکته نیز اشاره کرد که طولانی شدن دوران کاهش قیمت‌های نفت می‌تواند این وفاداری را در صورت مجبور شدن دولت ایران به کاهش پرداخت‌های نظامی تضعیف کند.

پیش‌بینی شاخص‌های اقتصاد کلان براساس عوامل مختلف کیفی و کمی بوده است. در پیش‌بینی‌های ۱۰ ساله فرض شده است که در اکثر موارد نرخ رشد اقتصادی در نهایت به سمت یک روند بلند همگرا خواهد شد و توان‌های بالقوه اقتصادی ایران توسط عواملی مانند به‌کارگیری سرمایه، جمعیت‌شناسی و رشد بهره‌وری تعیین خواهند شد. از آنجایی که چارچوب‌های کمی نمی‌توانند پویایی‌های مهم در پشت عوامل بلندمدت رشد اقتصادی را به خوبی توضیح دهند، پیش‌بینی انجام شده عوامل غیرعینی مانند قدرت‌های نهادی و ثبات سیاسی را نیز در بر می‌گیرد. روندها براساس اجزاء هزینه‌ای تولید ناخالص داخلی تخمین زده شده است تا بتواند درجه اثرگذاری مصرف بخش خصوصی و دولتی، سرمایه‌گذاری ثابت و بخش صادرات را بر روی رشد اقتصادی آینده تعیین کند. همه این عوامل در کنار هم، در پیش‌بینی نرخ‌های ارز، ترازهای حساب خارجی و نرخ‌های بهره مؤثر بوده‌اند.

« فضای کسب و کار

تحلیل فضای کسب و کار

❖ نقاط قوت

- قانون حمایت و تشویق سرمایه‌گذاری خارجی از سرمایه‌گذاران خارجی حمایت می‌کند و فرصت‌های خوبی برای بازگشت سود به مبدأ اصلی سرمایه‌ایجاد کرده است.
- اگرچه از زمان انقلاب اسلامی ایران، سطح مهارت‌های کارآفرینی ایرانیان به میزان زیادی کاهش یافته است، اما ایرانی‌ها شخصاً توانسته‌اند تا حدودی این مهارت‌ها را بازسازی کنند که یک عامل بالقوه تشویقی برای سرمایه‌گذاران خارجی است.

❖ نقاط ضعف

- با وجود علائم تشویقی اخیر، میزان پیشرفت در برنامه خصوصی‌سازی بسیار کند است.
- در حال حاضر بنگاه‌های خارجی نمی‌توانند مالکیت منابع هیدروکربنی ایران را در اختیار داشته باشند. براینده معاملات "بیع متقابل" در ایران نسبت به سایر نقاط دیگر دنیا موارد سودمند کمتری دارد و در نتیجه امید به سرمایه‌گذاری جدید را کاهش می‌دهد.

❖ فرصت‌ها

- طبق قانون برنامه پنج‌ساله چهارم طی سال‌های ۲۰۰۵ تا ۲۰۰۹، دولت ایران امتیازهای انحصاری مالیاتی و گمرکی نهادها و مؤسسات شبه دولتی را حذف کرد.
- دولت ایران فاز اول پروژه سوآپ نفتی را با روسیه، قزاقستان و ترکمنستان آغاز کرده است. این خط لوله، باکو در آذربایجان را به دریای مدیترانه از طریق گرجستان تا سیحان در ترکیه متصل خواهد کرد که رقیبی برای خط لوله امریکا خواهد بود.

❖ تهدیدها

- تحریم‌های سازمان ملل، امریکا و اتحادیه اروپا در مورد سیستم بانکداری و بخش‌های انرژی ایران، برقراری مبادلات مالی با مؤسسات ایرانی را برای شرکت‌های خارجی بسیار دشوار و سرمایه‌گذاری در بخش انرژی ایران را با ریسک زیاد همراه کرده است.
- بلافاصله بعد از انتشار خبر ورشکستگی مؤسسات خیریه به دلیل وام‌دهی بی ضابطه، نظارت بانک مرکزی بر این مؤسسات به شدت افزایش یافته است.

رتبه‌بندی ریسک فضای کسب و کار

چهار دوره تحریم سازمان ملل به دلیل برنامه هسته‌ای ایران به همراه به کارگیری ابزارهای تحریمی یک جانبه از سوی امریکا و اتحادیه اروپا باعث تضعیف جریان‌های سرمایه‌گذاری خارجی شده است. چنین وضعیتی به بخش نفت و گاز ایران که نیاز فوری به افزایش سرمایه‌گذاری دارد، به شدت ضربه زده است. اگرچه ایران دارنده دومین ذخایر گاز طبیعی در دنیا است، اما صادرات گاز ایران بسیار اندک است. تولید گاز طبیعی مایع در ایران نیازمند تخصص خارجی است تا ایران تبدیل به بزرگ‌ترین صادرکننده گاز شود، اما تحریم‌ها مانع از انتقال تکنولوژی می‌شوند. به علاوه، دولت ایران که بزرگ‌ترین بخش اقتصاد ایران را در کنترل دارد، همواره با سرمایه‌گذاری بخش خصوصی مخالفت داشته است. این موضوع را می‌توان در سطح پایین شاخص "بازارگرایی" (۲۹/۶) دید که یکی از اجزاء اصلی رتبه‌بندی فضای کسب و کار ایران است.

نام کشور	فضای کسب و کار	رتبه	روند
رژیم صهیونیستی	۶۴/۹	۱	=
قطر	۶۳/۷	۲	=
بحرین	۶۱/۱	۳	=
امارات متحده عربی	۶۰/۱	۴	=
عمان	۵۹/۷	۵	=
عربستان سعودی	۵۷/۸	۶	=
کویت	۵۵/۸	۷	=
تونس	۵۱/۹	۸	=
اردن	۴۷/۹	۹	=
مصر	۴۷/۸	۱۰	=
مراکش	۴۷/۷	۱۱	-
لبنان	۴۶/۵	۱۲	=
ایران	۳۶/۶	۱۳	=
سوریه	۳۴/۹	۱۴	=
فلسطین	۳۳/۴	۱۵	=
عراق	۳۲/۳	۱۶	=
الجزیره	۳۲/۱	۱۷	=
لیبی	۳۲/۰	۱۸	=
یمن	۲۸/۷	۱۹	=

میانگین منطقه ۴۷/۹
میانگین جهانی ۴۸/۶
میانگین بازارهای نوظهور ۴۵/۲

چشم انداز فضای کسب و کار

❖ مقدمه

اگرچه دولت ایران در تلاش برای بهبود تعدادی از حوزه‌های فضای کسب و کار - به ویژه در زیرساخت‌های فیزیکی، سیستم مالیاتی و سیاست‌گذاری در زمینه سرمایه‌گذاری خارجی - است، اما هنوز چالش‌هایی در این زمینه وجود دارد. به عنوان مثال، فساد اداری هنوز رواج دارد و قانون کار نیز بسیار مبهم و پیچیده است.

❖ نهادها

چهار چوب قانونی

نظام قضایی در ایران بسیار پیچیده است. این سیستم از نظر تاریخی بر پایه نظام‌های غربی بنا نهاده شده است و دادگاه‌های مجزا برای دادرسی‌های مدنی و جنایی دارد و متناسب با اهمیت موضوع، از دادگاه عالی و تجدیدنظر بهره می‌گیرد. به

علاوه دادگاه ویژه روحانیت، دادگاه انقلاب و دیوان عدالت اداری نیز در این سیستم وجود دارند. سیستم قانونی ایران از انقلاب ایران در سال ۱۹۷۹ براساس قوانین اسلامی طراحی شده است و صلاحیت کلیه قضایی‌ها و اکثر اعضاء روحانیون قانون‌گذار باید براساس قوانین اسلام تأیید شود.

دادگاه ویژه روحانیت مستقل از چهارچوب قضایی رایج ایران عمل می‌کند و مسئولیت دادرسی پرونده‌های روحانیون را بر عهده دارد و تنها در برابر رهبر ایران پاسخگوست. از سوی دیگر، دادگاه انقلاب به جرائم علیه امنیت ملی، قاچاق مواد مخدر و فعالیت‌های ضد انقلاب رسیدگی می‌کند. احکام صادره در این دادگاه‌ها نهایی بوده و قابلیت استیناف را ندارند. دیوان عدالت اداری نیز مسئول رسیدگی به شکایات علیه سازمان‌ها و نهادهای دولتی است.

مجموع قوانین تجاری پیچیده و ضعیف ایران باعث کاهش

رتبه‌بندی ریسک عملیاتی و ریسک کسب و کار توسط بیزینس مانی‌تور

نام کشور	رتبه‌بندی زیرساختارها	رتبه‌بندی نهادی	رتبه‌بندی بازارگرایی	فضای کسب و کار
الجزیره	۳۵/۷	۳۴/۵	۲۶/۰	۳۲/۱
بحرین	۴۸/۹	۶۵/۲	۶۹/۰	۶۱/۱
مصر	۴۲/۶	۴۸/۵	۵۲/۴	۴۷/۸
ایران	۴۴/۲	۳۶/۰	۲۹/۶	۳۶/۶
عراق	۳۸/۳	۲۳/۰	۳۵/۷	۳۲/۳
رژیم صهیونیستی	۷۲/۱	۶۲/۵	۶۰/۱	۶۴/۹
اردن	۴۱/۵	۴۶/۰	۵۶/۲	۴۷/۹
کویت	۴۸/۴	۵۶/۲	۶۲/۸	۵۵/۸
لبنان	۴۶/۱	۴۲/۹	۵۰/۵	۴۶/۵
لیبی	۳۴/۲	۲۳/۳	۳۸/۳	۳۲/۰
مراکش	۴۱/۸	۵۱/۷	۴۹/۵	۴۷/۷
امان	۴۵/۶	۶۲/۱	۷۱/۴	۵۹/۷
قطر	۵۱/۹	۶۴/۷	۷۴/۳	۶۳/۷
عربستان سعودی	۴۷/۰	۶۵/۴	۶۱/۸	۵۷/۸
سوریه	۴۰/۴	۲۹/۰	۳۵/۲	۳۴/۹
تونس	۴۸/۳	۵۷/۵	۴۹/۹	۵۱/۹
امارات متحده عربی	۵۰/۰	۵۸/۳	۷۲/۲	۶۰/۱
فلسطین	۲۵/۶	۴۳/۷	۳۰/۸	۳۳/۴
یمن	۲۶/۳	۳۳/۳	۲۶/۵	۲۸/۷

منبع: بیزینس مانی‌تور. حداکثر امتیاز از ۱۰۰ می‌باشد و بهترین امتیاز برای هر شاخص معادل ۱۰۰ است.

اثرگذاری نظام قضایی ایران می‌شود. رهبر ایران، رئیس قوه قضاییه را انتخاب می‌کند و وی نیز رئیس دیوان عالی کشور و دادستان کل کشور را انتخاب می‌کند.

علاوه بر این سیستم قضایی ایران از مشکلات ساختاری رنج می‌برد که منجر به رویه‌های قضایی غیرمعمول می‌شود. مراجعه به سیستم قضایی در موارد معدودی به یک راه‌حل سریع برای منازعات ختم می‌شود و قراردادهای کتبی به ندرت در مجادلات سرمایه‌گذاری قابل استفاده است. به همین دلیل بسیاری از بنگاه‌های خارجی به منظور اطمینان پیدا کردن از تأمین منافع خود مستقیماً اقدام به برقراری ارتباط با شرکاء ایرانی می‌کنند.

حقوق مالکیت

افراد خارجی همانند مردم ایران در اجاره خانه، آپارتمان و دفتر کار با هدف سکونت یا تجارت، از حقوق یکسانی برخوردار هستند. به عنوان مثال، سرمایه‌گذاری‌های خارجی، در صورت سلب مالکیت از دارایی سرمایه‌گذاران خارجی، دولت ایران عملاً جبران عادلانه آن را تضمین می‌کند و حمایت خود را به کلیه سرمایه‌های خارجی در داخل کشور توسعه می‌دهد.

البته باید متذکر شد که در عمل، افراد خارجی از حقوق یکسانی با شهروندان ایرانی برخوردار نیستند. اکثر بنگاه‌های خارجی در هنگام منازعات بر سر یک قرارداد، تجربه‌های خوبی نداشتند و توافقات نوشتاری کم‌ترین حمایت را از طرفین قرارداد دارد. براساس شاخص بین‌المللی آزادی اقتصادی ارائه شده توسط مؤسسه هریتج، امتیاز ایران در بخش حقوق مالکیت از

۱۰۰ امتیاز معادل ۱۰ بوده است که پایین‌ترین امتیاز در میان کشورهای خاورمیانه است. اغلب، پیدا کردن یک شریک تجاری محلی پرنفوذ که از حمایت‌های سیاسی قابل توجهی برخوردار باشد، راه مؤثرتری برای حفاظت از قراردادها است.

حقوق مالکیت معنوی

ایران قانون ثبت اختراعات و علائم تجاری خاص خود را دارد و عضو کنوانسیون پاریس برای حمایت از مالکیت صنعتی است که از حق مالکیت معنوی غیرایرانی‌ها نیز محافظت می‌کند. ایران در سال ۲۰۰۲ نیز به کنوانسیون سازمان جهانی مالکیت فکری پیوست. در عین حال ایران عضو کنوانسیون برن برای حمایت از آثار ادبی و هنری نیست. از آنجایی که ایران فقط مقام ناظر را در سازمان تجارت جهانی دارد - به دلیل مخالفت شدید آمریکا - با مقررات حقوق مالکیت معنوی امور تجاری موافقت نکرده است.

❖ زیرساخت

فساد

در سال ۲۰۱۲، امتیاز ایران در شاخص فساد ارائه شده توسط مؤسسه شفافیت بین‌المللی، نامیدکننده و معادل ۲۸ و جایگاه این رتبه در بین ۱۸۳ کشور برابر ۱۳۳ است. بعد از سقوط رتبه ایران براساس این شاخص از سال ۲۰۰۲ تا ۲۰۰۹ و این که امتیاز ایران در سال ۲۰۰۹ معادل ۱/۸ بود، این شاخص در سال ۲۰۱۰ تا حدودی افزایش یافت. برآوردهای مستقل مانند شاخص مؤسسه شفافیت بین‌الملل بهترین معیار

رتبه‌بندی پارچوب قانونی توسط بیزینس مانی‌تور

نام کشور	حمایت از سرمایه‌گذار	تساوی در برابر قانون	قابلیت اجرای قرارداد	فساد
الجزیره	۱۹/۸	۲۳/۷	۵۲/۹	۳۵/۹
بحرین	۶۷/۸	۴۴/۶	۶۱/۴	۳۸/۷
مصر	۵۴/۰	۴۱/۴	۳۲/۰	۲۶/۱
ایران	۳۰/۶	۲۱/۸	۷۲/۳	۸/۳
عراق	۲۱/۴	۲/۰	۵۰/۶	۸/۵
رژیم صهیونیستی	۸۰/۳	۸۰/۹	۳۵/۹	۶۵/۹
اردن	۵۱/۹	۵۰/۷	۳۱/۷	۵۰/۲
کویت	۶۰/۸	۵۳/۱	۶۲/۵	۶۳/۴
لبنان	۵۲/۵	۲۴/۰	۳۱/۷	۳۷/۰
مراکش	۵۷/۷	۴۸/۱	۵۸/۴	۳۷/۸
امان	۶۳/۹	۵۳/۲	۶۵/۶	۵۵/۹
قطر	۵۳/۴	۵۷/۱	۵۹/۲	۶۳/۴
عربستان سعودی	۶۹/۵	۴۳/۱	۴۱/۴	۴۱/۹
سوریه	۴۹/۲	۲۳/۸	۲۹/۰	۱۳/۸
تونس	۵۵/۱	۵۵/۹	۵۹/۸	۴۶/۱
امارات متحده عربی	۴۵/۵	۴۹/۹	۵۳/۱	۶۱/۲
یمن	۱۶/۸	۸/۵	۷۰/۴	۹/۵

منبع: بیزینس مانی‌تور. حداکثر امتیاز از ۱۰۰ می‌باشد و بهترین امتیاز برای هر شاخص معادل ۱۰۰ است.

برای اندازه‌گیری فساد است.

زیرساخت‌های فیزیکی

ایران دارای یک سیستم حمل و نقل کاملاً توسعه یافته، قابل اعتماد، ارزان و گسترده است. در ایران ۸۴۴۲ کیلومتر راه آهن وجود دارد که اکثر بخش آن تک راهه است و ۱۲۷۹۲۷ کیلومتر جاده وجود دارد که ۷۳ درصد آن آسفالت شده است. در ایران ۳۱۹ فرودگاه وجود دارد که البته باند ۵۸ درصد فرودگاه‌ها هنوز آسفالت نشده است.

اگرچه کیفیت سطح جاده‌ها عموماً در وضعیت خوبی است، اما مسافرت از طریق جاده‌ها می‌تواند بسیار خطرناک باشد. این گونه به نظر می‌رسد که هیچ‌گونه قانون جاده‌ای در ایران وجود ندارد؛ زیرا ایران بالاترین نرخ تصادفات جاده‌ای را در جهان دارد. علاوه بر آن، مسئولان ایران گاهی اوقات به صورت غیررسمی جاده‌ها را مسدود می‌کنند که می‌تواند برای مسافران خارجی دردسر ایجاد کند - به همین دلیل به افراد خارجی توصیه می‌شود که همواره مدارک شناسایی همراه داشته باشند که در صورت وقوع چنین حوادثی به وجود آن‌ها نیاز است. با وجود تعداد زیادی از شرکت‌های اتوبوسرانی که خدمات رقابتی ارائه می‌کنند، مسافرت با اتوبوس ارزان است اما به دلیل کیفیت ضعیف رانندگی سایر راننده‌ها در جاده می‌تواند ناامن باشد. شبکه ریلی ایران بسیار گسترده است و اکثر شهرهای بزرگ ایران را پوشش می‌دهد و خدمات با کیفیتی ارائه می‌دهد که امن تر و راحت تر از مسافرت با اتوبوس است.

سفر هوایی در ایران عموماً از اطمینان کمتری برخوردار است و نسبت به سایر شیوه‌های حمل و نقل رواج کمتری داشته و با ریسک بیشتری همراه است؛ اکثر هواپیماهای در حال پرواز در خطوط داخلی ایران فرسوده هستند. به علاوه، تحریم‌های امریکا مانع از فروش هواپیما و قطعات آن به ایران توسط هم‌پیمان‌های غربی امریکا می‌شود و در نتیجه مشکلات امنیتی خطوط هوایی ایران را افزایش می‌دهد. در سال ۲۰۰۷ به دلیل نگرانی‌های امنیتی، گواهی فعالیت مورد تأیید اتحادیه اروپا و انگلستان ماهان ایر معلق شد که در نتیجه آن ریسک مسافرت‌های هوایی ایران افزایش می‌یابد.

اگرچه ایران تعدادی بندرگاه دارد، اما بعضی از مناطق دریای خزر و خلیج فارس از نظر سیاسی بسیار حساس هستند. آب‌های اطراف جزایر ابوموسی و تنب بزرگ و کوچک در جنوب خلیج فارس بسیار حساس هستند و تحت نظارت نظامی هستند. به دلیل اجرای طرح‌های خصوصی‌سازی و سرمایه‌گذاری، زیرساخت‌های ارتباطی ایران به سرعت در حال پیشرفت هستند. ایران در حال حاضر دارای توسعه یافته‌ترین شبکه خطوط ثابت در منطقه است. دولت ایران به دنبال مدرن کردن این بخش از طریق افزایش حجم خدمات

شهری و رساندن خدمات به هزاران شهر مختلف است که در حال حاضر با یکدیگر در ارتباط نیستند. دسترسی به خطوط ثابت تلفن از سال ۱۹۹۵ به میزان قابل توجهی رشد داشته و تعداد مشترکین در سال ۲۰۱۰ به ۲۶/۹ میلیون نفر رسیده است. به علاوه، ارتباطات راه دور از طریق تلفن همراه نیز به میزان زیادی توسعه یافته است، در انتهای سال ۲۰۱۰ در حدود ۶۹/۲ میلیون نفر مشترک تلفن همراه بوده‌اند. از آنجایی که تعداد ارائه دهندگان خدمات اینترنتی به سرعت در حال افزایش است، استفاده از اینترنت در ایران هر روز بیشتر از گذشته رواج پیدا می‌کند. علاوه بر آن، علی‌رغم اینکه دولت ایران خدمات اینترنت پرسرعت خانگی را با سرعت بالاتر از ۱۲۸ کیلو بایت در ثانیه ممنوع کرده است، ۲۷ میلیون نفر کاربر اینترنت در ایران وجود دارد. از طرف دیگر برای پاسخگویی به تقاضای در حال رشد در حدود ۱۵۰۰ کافی نت احداث شده که اکثر آن‌ها در تهران هستند. اگرچه محدودیت سرعت تنها محدود به خانه‌ها است و برای دفاتر اداری کاربرد ندارد، اما ایران پایین‌ترین نرخ نفوذ پهنای باند را در منطقه دارد. در سال ۲۰۱۰ این نرخ معادل ۱/۸ درصد برآورد زده شده است.

نیروی کار

جمعیت شاغل به کار ایران در حدود ۲۸ میلیون نفر برآورد زده می‌شود. در نیمه اول سال ۲۰۱۲ نرخ بیکاری به طور رسمی معادل ۱۲ درصد جمعیت فعال اعلام شده است. البته شواهدی وجود دارد که آمارهای رسمی، نرخ بیکاری را کمتر از نرخ واقعی آن نشان می‌دهند. در حدود ۳۵ درصد نیروی کار در بخش کشاورزی، ۲۵ درصد در صنعت و ۴۵ درصد در بخش خدمات شاغل هستند. در سال‌های اخیر، درآمدهای نفت و گاز به دلیل افزایش قیمت‌های نفت عامل اصلی توسعه اقتصادی رونق داشته که در نهایت موجب رشد اشتغال شده است. گرچه باید به این نکته نیز اشاره کرد که رشد اقتصادی ایران با تعداد افراد جدید وارد شونده به بازار کار - به طور متوسط ۷۵۰۰۰۰ نفر در سال - مطابقت ندارد و ایجاد شغل هم‌چنان از چالش‌های اصلی مسئولان ایرانی است. براساس یک گزارش امیدوارکننده، بانک جهانی جهش نرخ مشارکت زنان را در بازار نیروی کار در پنج سال گذشته از ۳۳ درصد به ۴۱ درصد اعلام کرده است. دولت ایران در اصلاح قانون بسیار پیچیده و مبهم کار با مسئولیت سختی روبرو است. این قانون هم‌چنان بزرگ‌ترین مشکل اداره یک کسب و کار در ایران است. از بعضی جهات، قانون کار برای کسب و کارها سودمند است: اجازه هیچ‌گونه اعتصابی وجود ندارد و کارگران اجازه تشکیل اتحادیه را ندارند. بعضی از کارفرماها "قراردادهای سفید" به کارگران می‌دهند و شرایط قرارداد بعداً توسط کارفرما تکمیل خواهد شد. گرچه باید متذکر شد که

کیفیت نیروی کار			
نام کشور	درصد نرخ بیسوادی	انعطاف‌ناپذیری بازار نیروی کار	درصد مشارکت زنان در بازار نیروی کار
الجزیره	۷۴/۶	۴۱/۰	۳۷/۲
بحرین	۸۸/۳	۱۰/۰	۳۲/۴
مصر	۷۱/۴	۲۷/۰	۲۲/۴
ایران	۸۴/۰	۲۹/۰	۳۱/۹
عراق	۷۴/۱	۲۴/۰	۳/۸
رژیم صهیونیستی	۹۷/۱	۱۷/۰	۵۱/۹
اردن	۹۲/۷	۲۴/۰	۲۳/۳
کویت	۹۳/۳	۰/۰	۴۵/۴
لبنان	۸۷/۴	۲۵/۰	۲۲/۳
مراکش	۵۴/۷	۶۰/۰	۲۶/۲
امان	۸۳/۷	۱۳/۰	۲۵/۴
قطر	۸۹/۸	۱۳/۰	۴۹/۹
عربستان سعودی	۸۴/۳	۱۳/۰	۲۱/۲
سوریه	۸۲/۵	۲۰/۰	۲۱/۱
تونس	۷۶/۹	۴۰/۰	۲۵/۶
امارات متحده عربی	۸۹/۸	۷/۰	۴۱/۹
یمن	۵۷/۳	۲۴/۰	۱۹/۹

منبع: بیژینس مانیور/بانک جهانی/سازمان جهانی نیروی کار

اتفاق می‌افتد.

❖ بازارگرایی

سیاست سرمایه‌گذاری خارجی

با توجه به تحمیل تحریم‌های اقتصادی علیه ایران با حمایت سازمان ملل و آمریکا (که نتیجه افزایش فشارهای بین‌المللی به دلیل برنامه تسلیحات هسته‌ای نامشخص ایران است)، ایران با یک چالش بسیار بزرگ در مورد فضای سرمایه‌گذاری در کشور روبرو است.

اگرچه رئیس‌جمهور ایران، به دنبال تعیین محدودیت‌های شدیدتر برای سرمایه‌گذاران خارجی نیست، اما افزایش تنش‌های منطقه‌ای که همراه با پایان یافتن دوره قدرت وی است، ثابت کرد که فضای نامناسبی برای جذب سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی در ایران وجود دارد. البته، رئیس‌جمهور ایران ملزم به اجرای برنامه توسعه پنج ساله است که در حمایت از اصلاحات ساختاری اقتصاد است. حقیقت این است که با وجود برخی پیشرفت‌ها در اوایل اجرای برنامه پنج ساله قبلی (۲۰۰۰ تا ۲۰۰۴) که طی آن قانون جدید جذب سرمایه‌گذاری خارجی اجرا شد، از سال ۲۰۰۳ با تشدید منازعات سیاسی بین اصول‌گرایان و اصلاح‌طلبان ضعیف شده و بخش زیادی از انگیزه سرمایه‌گذاری از بین رفت. با توجه به روند تصمیم‌گیری‌ها، پیشرفت اساسی در جریان‌های سرمایه‌گذاری خارجی در ایران

هزینه‌های غیردستمزدی استخدام یک کارگر بسیار بالا است، و اخراج یک کارگر هزینه‌بر است. اخراج یک کارگر نیازمند تأیید شورای اسلامی کار و یا انجمن صنفی کارگران است. هزینه‌های استخدام و اخراج کارگران بازدارنده هستند، درصد پرداخت‌های تأمین اجتماعی و مالیات بر دستمزد براساس استانداردهای بین‌المللی بالا است. براساس گزارش کسب و کار بانک جهانی در سال ۲۰۱۳، هزینه اخراج کارگران معادل دستمزد ۲۳/۱ هفته یک کارگر است. از نظر شاخص سختی اشتغال (که میانگین سه زیر شاخص سختی استخدام، انعطاف‌ناپذیری ساعات کاری و سختی اخراج است) امتیاز ایران از ۱۰۰ معادل ۲۹ است، در حالی که میانگین منطقه‌ای آن ۲۴/۵ است (امتیاز بالاتر نشان‌دهنده بازار کار انعطاف‌ناپذیرتر است). در حالت کلی، اصلاحات اقتصادی بر روی محل کار تأثیرگذار است. کارگران شاغل در کارگاه‌هایی با کم‌تر از ۱۰ کارمند و کارگر در صنعت فرش که تحت حمایت قانون کار بودند، در سال‌های اخیر به منظور رقابتی کردن شرکت‌ها برچیده شدند. دولت ایران هم‌چنان تشکیل اتحادیه‌های تجاری مستقل را ممنوع اعلام کرده است. مجموعه قوانین نیروی کار به کارگران حق تشکیل سازمان متعلق به خودشان را می‌دهد، اما تشکل "خانه کارگر" تنها سازمان مجاز نیروی کار در ایران است. توقف کار که در بخش دولتی ایران متداول است، اغلب به دلیل عدم توان دولت در پرداخت حقوق به کارمندان دولتی به سرعت

جریان سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی - خاورمیانه و شمال آفریقا						
نام کشور	۲۰۰۹		۲۰۱۰		۲۰۱۱	
	میلیارد دلار	سرانه	میلیارد دلار	سرانه	میلیارد دلار	سرانه
الجزیره	۲/۷	۷۸/۶	۲/۳	۶۳/۸	۲/۶	۷۱/۵
بحرین	۰/۳	۲۱۹/۹	۰/۲	۱۲۳/۵	۰/۸	۵۹۰/۰
مصر	۶/۷	۸۴/۲	۶/۴	۷۸/۸	-۰/۵	-۵/۸
ایران	۳/۰	۴۱/۷	۳/۶	۴۹/۳	۴/۲	۵۵/۵
عراق	۱/۶	۵۲/۰	۱/۴	۴۴/۱	۱/۶	۴۹/۵
رژیم صهیونیستی	۴/۶	۶۳۴/۵	۵/۵	۷۴۲/۷	۱۱/۴	۱۵۰۴/۱
اردن	۲/۴	۴۰۰/۵	۱/۷	۲۶۶/۸	۱/۵	۲۳۲/۱
کویت	۱/۱	۴۲۰/۸	۰/۳	۱۱۶/۴	۰/۴	۱۴۱/۴
لیبی	۳/۳	۵۲۸/۵	۱/۹	۳۰۰/۴	۰/۰	۰/۰
لبنان	۴/۸	۱۱۴۴/۵	۴/۳	۱۰۱۲/۴	۳/۲	۷۵۱/۳
مراکش	۲/۰	۶۱/۷	۱/۶	۴۹/۳	۲/۵	۷۸/۱
عمان	۱/۵	۵۵۶/۲	۱/۱	۴۱۰/۳	۰/۸	۲۷۶/۹
قطر	۸/۱	۵۰۸۵/۱	۴/۷	۲۶۵۵/۴	-۰/۱	-۴۶/۴
عربستان سعودی	۳۲/۱	۱۱۹۷/۴	۲۸/۱	۱۰۲۳/۹	۱۶/۴	۵۸۴/۰
سوریه	۱/۵	۷۵/۵	۱/۹	۹۰/۶	۱/۱	۵۱/۰
تونس	۱/۷	۱۶۲/۸	۱/۵	۱۴۴/۳	۱/۱	۱۰۷/۹
امارات متحده عربی	۴/۰	۵۷۶/۹	۵/۵	۷۳۲/۲	۷/۷	۹۷۳/۱
یمن	۰/۱	۵/۵	-۰/۱	-۳/۹	-۰/۷	-۲۸/۷

منبع: بیزینس مانیٹور / کنفرانس تجارت و توسعه سازمان ملل

مشکل است. مرکز اصلی این مکان‌های سنتی خرید و فروش، بازارها هستند و قدرت اصلی در بازارها در دست تعدادی از خانواده‌های تجار - بازاریان - است. علاوه بر همه این مسائل، در گذشته شرکت‌های نفتی مهم ایران متهم به نگهداری "رشوه" برای پرداخت به صاحبان کسب و کار محلی شدند. از سوی دیگر، قوانین و کنترل‌های سخت‌گیرانه باعث تحمیل هزینه‌های بسیار زیاد به یک کسب و کار می‌شود. به علاوه، بخش خصوصی ایران به دلیل وجود تشریفات زاید اداری و سایر دخالت‌های دولت در بازار، فلج شده است.

❖ سیستم تجارت خارجی

طی سال‌های اخیر در فرایند آزادسازی تجاری در ایران، پیشرفت‌های خوبی رخ داده است، ممنوعیت‌های واردات کالاهای خارجی برداشته شده است، تعرفه‌ها کاهش یافته است و سقف سهمیه خودرو نیز حذف شده است. ایران در حال حاضر در سازمان تجارت جهانی وضعیت ناظر را دارد، اما هدف سیاست دولتی ایران دستیابی به جایگاه عضویت در این سازمان است که امید می‌رود تا ۵ یا ۶ سال آینده به این هدف دست یابد. گرچه باید متذکر شد که با وجود مخالفت‌های شدید امریکا و سایر شرکاء مهم آن به دلیل تداوم نگرانی‌ها در مورد برنامه هسته‌ای ایران، این زمانبندی تا حدودی خوش‌بینانه است. ایران ۱۳ گروه مختلف تعرفه وارداتی دارد که نرخ این تعرفه‌ها بین ۴ درصد تا ۱۷۴ درصد متغیر است. سیاست کاهش تدریجی نرخ تعرفه‌ها، باعث شد تا از سال ۲۰۰۳ تا ۲۰۰۴ متوسط نرخ تعرفه‌ها از ۲۷ درصد به ۲۲/۶

بسیار بعید به نظر می‌رسد.

به دلیل وجود شرایط ضعیف در قراردادهای "بیع متقابل" - دستورالعملی که بر پایه مخالفت تاریخی ایرانی‌ها با مالکیت خارجی بر منابع انرژی هیدروکربنی طراحی شده است - در بخش مهم نفت و گاز ایران انگیزه نسبتاً کمی در شرکت‌های خارجی برای سرمایه‌گذاری در ایران ایجاد شده است. این قراردادها حاوی مقرراتی هستند که براساس آن‌ها پیمانکار متعهد می‌شود کلیه منابع مالی مورد نیاز سرمایه‌گذاری را تأمین کند و سپس شرکت ملی نفت ایران اجرت المثل پیمانکار را در قالب سهم از تولید به وی پرداخت کند و پس از اتمام قرارداد، پیمانکار عملکرد حوزه نفتی را به شرکت ملی نفت ایران واگذار کند. طبق اظهارات وزیر سابق نفت ایران، کاظم وزیري همامنه، صنعت نفت ایران سالیانه نیازمند سرمایه‌گذاری در حدود ۲۰ میلیارد دلار است و در نتیجه این سیاست می‌تواند برای اقتصاد ایران مضر باشد. به علاوه، فشارهای امریکا که ناشی از ترديد‌های واشنگتن نسبت به برنامه هسته‌ای ایران است، شرکت‌های عظیم نفتی غربی را مجبور کرده است تا اعلام کنند که هیچ‌گونه سرمایه‌گذاری جدیدی را در کشور ایران انجام نخواهند داد. در بخش‌های مهم نفت، گاز و پتروشیمی؛ سرمایه‌گذاران خارجی اصلی آلمان، ایتالیا، چین و ترکیه هستند. دور جدید تحریم‌ها - که در ۳۱ دسامبر ۲۰۱۱ توسط رئیس‌جمهور امریکا، باراک اوباما، به تصویب قانونی رسید - به احتمال زیاد باعث اختلال در میزان صادرات ایران خواهد شد. بوروکراسی در ایران به صورت گسترده وجود دارد و دسترسی سرمایه‌گذاران به بازارهای سنتی ایران بسیار

رتبه‌بندی تجاری و سرمایه‌گذاری		
نام کشور	آزادی سرمایه‌گذاری	آزادی تجاری
الجزیره	۳۷/۰	۵۰/۰
بحرین	۵۶/۳	۷۹/۵
مصر	۷۳/۲	۵۲/۵
ایران	۱۷/۶	۲۸/۵
عراق	۳۹/۲	۴۰/۱
رژیم صهیونیستی	۵۰/۳	۷۰/۰
اردن	۷۹/۱	۶۸/۴
کویت	۴/۰	۶۱/۶
لبنان	۵۰/۱	۵۶/۱
مراکش	۴۲/۰	۶۷/۸
عمان	۶۵/۶	۸۴/۷
قطر	۶۳/۶	۷۳/۷
عربستان سعودی	۴۱/۷	۸۲/۳
سوریه	۳۸/۹	۳۹/۵
تونس	۵۰/۷	۷۹/۵
امارات متحده عربی	۲۵/۱	۹۳/۴
یمن	۱۲/۶	۴۶/۰

نکته‌ها: امتیاز از ۱۰۰ محاسبه شده است و بهترین امتیاز برای هر شاخص عدد ۱۰۰ است. منبع: بیزنس مانیور

درصد کاهش یابد.

دولت ایران در سیستم تجارت خارجی ایران اصلاحات اقتصادی انجام داده است و محدودیت‌های واردات خودرو را کاهش داده است. البته واردات کالاهایی مانند الکل، گوشت خوک، تولیدات رسان‌های خاص و کالاهای لوکس همچنان ممنوع است. مالیات منافع تجاری^(۱) که به اکثر کالاهای وارداتی تعلق می‌گیرد از ۵ درصد تا ۳۷۵ درصد متغیر است. تعرفه گمرکی واردات کالاهای شیمیایی، فلزات و تجهیزات پزشکی ۱۰ درصد؛ مواد غذایی، مواد معدنی، چرم، کاغذ و ماشین آلات ۱۵ درصد و ماشین آلات الکترونیکی ۲۵ درصد است.

❖ نظام مالیاتی

اخیراً نظام مالیاتی ایران که در آن نرخ مالیات بر درآمد شرکت‌ها یکسان بود دچار اصلاحات اساسی شده است و سیستم تصاعدی مالیات بر درآمد شرکت‌ها در حال اجرا است. نرخ مالیات بر درآمد شرکت‌ها برای شرکت‌های داخلی از درآمد مشمول مالیات معادل ۱۰ درصد است که برای مازاد درآمد براساس نرخ تصاعدی بر طبق درآمد شرکت‌ها از ۱۲ درصد تا ۵۴ درصد متغیر است. مسئولان ایران در حال برنامه‌ریزی برای کاهش فعالیت‌های مالیاتی هستند.

نرخ ثابت مالیات بر درآمد شرکت‌ها در حال حاضر معادل

۲۵ درصد است که نسبت به نرخ قبلی یعنی ۵۴ درصد، کاهش یافته است. طبق مقررات مالیاتی، درآمد مشمول مالیات شرکت‌ها یا اشخاص غیرمقیم فعال در بخش‌های ساختمانی، تأسیسات صنعتی، حمل و نقل، آماده‌سازی ساختمان و طراحی تأسیسات، نقشه‌برداری، سرپرستی و نظارت و انجام محاسبات تکنیکی تنها محدود به ۱۲ درصد است.

سیستم مالیات بر درآمد تصاعدی دارای ۵ ردیف است که حداقل آن ۵ درصد و حداکثر آن ۳۵ درصد است. در سال ۲۰۰۸ سیستم مالیات بر ارزش افزوده در ایران اجرا شد که نرخ آن هر سال بین ۶ تا ۱۵ درصد افزایش می‌یابد. البته دولت ایران به قصد کاهش کسری بودجه تصمیم گرفت در سال ۲۰۱۰ مالیات بر ارزش افزوده را به میزان زیادی تا سقف ۷۰ درصد برای کالاهای خاص افزایش دهد. پیمانکاران خارجی که بخشی از پروژه‌های خود را به بنگاه‌های ایرانی به عنوان پیمانکار فرعی واگذار کرده‌اند، باید ۲/۵ درصد از حقوق پرداختی را به عنوان مالیات و کسور تکلیفی به پیمانکار فرعی ایرانی بپردازند.

❖ ریسک عملیاتی

ریسک امنیت

به دلیل احساسات گسترده ضدغربی، امکان اعتراض به خارجی‌ها در ایران وجود دارد.

مرزهای جغرافیایی ایران با کشورهای خاورمیانه، به ویژه با افغانستان و عراق با خطرات امنیتی بسیار بالایی روبرو است. دولت انگلستان به شهروندانش توصیه می‌کند که با فاصله ۱۰۰ کیلومتری از این مرزها سفر نکنند. از آنجایی که مرز پاکستان مسیر اصلی رفت و آمد قاچاقچیان مواد مخدر از پاکستان و افغانستان است. این مرز بسیار ناامن است و در خطر سرقت مسلحانه قرار دارد. چند فقره آدم ربایی افراد خارجی نیز توسط گروه‌های مسلح در جنوب شرقی ایران در نزدیک مرز گزارش شده است؛ گروه‌های شورشی محلی نیز به افزایش نا امنی در منطقه کمک می‌کنند که براساس گزارش‌ها در سال ۲۰۰۶، این گروه‌ها اقدام به انجام یک سری حمله خشونت‌بار کردند که بر اثر آن‌ها، تعداد زیادی از شهروندان ایرانی کشته شدند. به طور کلی جرایم سنگین برای خارجیان داخل ایران مشکل‌ساز نیست؛ میزان جرایم خیابانی در تهران همانند سایر شهرهای ایران پایین است. گزارش مشهوری از وقایع مربوط به سرقت از خارجیان در ایران وجود ندارد. البته سرقت‌هایی توسط افراد در خودرو و بر روی موتورسیکلت‌های ناشناس گزارش شده است که با نزدیک شدن به قربانی از طریق وسایل نقلیه اقدام به دزدی وسایل او می‌کنند. به علاوه، چند فقره اقدام به سرقت توسط پلیس‌های جعلی نیز در لباس پلیس گزارش شده است و به همین دلیل به خارجیان توصیه می‌شود که با خود مبالغ زیاد پول نقد حمل نکنند.

۱. مرجع: مالیاتی که بر روی منافع تجاری ناشی از ارزش کالاهای وارداتی تعلق می‌گیرد (ad valorem commercial benefit)

بخش های کلیدی

❖ خودرو خلاصه

در گزارش قبلی، با توجه به تحریم های جهانی علیه فعالیت های هسته ای ایران و توقف همکاری تعداد زیادی از شرکت های بین المللی با ایران، کاهش در تولید و فروش صنعت خودروی ایران پیش بینی شده بود - اگرچه در انتهای ۱۹ مارس سال ۲۰۱۲، میزان تولید کل خودروهای سواری توسط خودروسازان ایرانی معادل ۲/۴ درصد در سال افزایش یافت و به سطح ۱/۶۴ میلیون دستگاه خودرو رسید.

صنعت تولید خودروی ایران هم چنان علائم متفاوتی نشان می دهد. به همین دلیل در فصل جاری، پیش بینی از فروش و تولید صنعت خودروسازی ایران تغییر نکرده است.

در چهار ماه ابتدایی سال مالی ۲۰۱۲ که طبق تقویم شمسی از ۲۰ ماه مارس آغاز می شود، خودروسازان ایرانی ۲۱۹۸۵ دستگاه خودرو به ارزش ۱۲۳ میلیون دلار صادر کردند. عراق، افغانستان و اوکراین بازارهای اصلی صادرات خودرو بودند. کشور ایران قصد دارد که تا سال ۲۰۲۵، حداقل ۲۵ میلیون دستگاه خودرو تولید و یک میلیون دستگاه صادر کند. در سال شمسی گذشته، در حدود ۱/۶ میلیون دستگاه خودرو در ایران تولید و ۵۵۰۰۰ خودرو نیز صادر شد.

بزرگ ترین بنگاه خودروسازی ایران، ایران خودرو (IKCO)، در آگوست سال ۲۰۱۲، اعلام کرد که فروش و صادرات این

کشور به بازارهای اصلی در روسیه، خاورمیانه، امریکای جنوبی و آفریقا معادل ۴۵ درصد جهش خواهد کرد. البته این رقم در مورد خودروی ملی طراحی و تولید شده در ایران به نام رانا که در سال ۲۰۰۹ از آن پرده برداری شد، بسیار کم تر است. شایان ذکر است که ایران خودرو اطمینان دارد که مدل سدان تغییر یافته این شرکت به نام سمند، از طریق مونتاژ در بلاروس به روسیه صادر می شود و در عراق نیز جداگانه تولید می شود. ایران خودرو قصد اجرای استراتژی های جدید بازاریابی را دارد تا صادرات تولیدات خود را در سه سال آینده به میزان ۱۶ درصد افزایش دهد و سهم این شرکت را از بازار جهانی بهبود ببخشد. برنامه های صادراتی جاه طلبانه ایران خودرو با پیشرفت سریع در تولید خودروها با سوخت جایگزین، قوی تر خواهد شد و می تواند سهم کوچکی از بازار تقاضا برای خودروهای سبز را به دست آورد.

علی رغم دیدگاه افزایشی در مورد آینده این صنعت، تحریم ها برای صنعت خودروسازی ایران که بعد از نفت و گاز، دومین بخش بزرگ اقتصاد ایران است، مشکلاتی را ایجاد کرده است. وزارت صنعت، معدن و تجارت ایران در ماه جولای سال ۲۰۱۲، اعلام کرد که در سه ماه نخست سال شمسی (۲۱ مارس تا ۲۰ ماه ژوئن) کل تولید داخلی خودرو به دلیل کمبود پول در خرید قطعات، به میزان ۳۶ درصد کاهش یافته است. طبق گزارش سایت خبری بلومبرگ و روزنامه دنیای اقتصاد،

تولید و فروش صنعت خودروسازی ایران، ۲۰۰۹ تا ۲۰۱۶								
پیش‌بینی ۲۰۱۶	پیش‌بینی ۲۰۱۵	پیش‌بینی ۲۰۱۴	پیش‌بینی ۲۰۱۳	برآورد ۲۰۱۲	برآورد ۲۰۱۱	۲۰۱۰	۲۰۰۹	
۱,۲۷۶,۶۵۷	۱,۲۱۵,۸۶۳	۱,۱۵۷,۹۶۵	۱,۱۳۵,۲۶۰	۱,۳۵۱,۵۰۰	۱,۵۹۰,۰۰۰	۱,۴۹۳,۰۰۰	۱,۳۸۴,۴۱۶	فروش کل (CBUs) ^(۱)
۱,۶۳۱,۶۱۹	۱,۵۱۸,۶۴۲	۱,۴۰۴,۶۵۴	۱,۳۵۱,۱۱۴	۱,۳۶۱,۶۹۵	۱,۶۴۸,۵۰۵	۱,۵۹۹,۴۵۴	۱,۳۹۵,۴۲۱	تولید کل (CBUs)
۱,۲۰۳,۰۵۴	۱,۲۰۲,۳۱۴	۱,۲۰۱,۵۶۶	۱,۲۰۱,۲۱۵	۱,۲۰۱,۲۸۵	۱,۴۱۳,۲۷۶	۱,۳۶۷,۰۱۴	۱,۳۵۹,۵۲۰	تولید خودرو (CBUs)
۴۲۸,۵۶۵	۳۱۶,۳۲۸	۲۰۳,۰۸۸	۱۴۹,۸۹۹	۱۶۰,۴۱۰	۲۳۵,۲۲۹	۲۳۲,۴۴۰	۳۵,۹۰۱	تولید وسایل نقلیه تجاری (CBUs)

منبع: سازمان بین‌المللی تولیدکنندگان وسایل نقلیه موتوری

پیش‌بینی وضعیت صنعت خودروسازی تولید و فروش

محدودیت تحمیلی دولت ایران بر روی نرخ ارز همراه با تعجیل در تبدیل ریال به دلار در پاسخ به تحریم‌ها علیه بانک مرکزی ایران باعث افزایش هزینه خرید مدل‌های خارجی موجود در ایران شده است. موجودی انبارها در حال افزایش است، در حالی که فروش نیز در سال گذشته به همین میزان کاهش یافته است. از آنجایی که اکثر این خودروهای وارداتی از برندهای بسیار مشهور هستند، این سؤال به وجود می‌آید که آیا خودروهای ساخت داخل که بیشتر در دسترس هستند، می‌توانند این جای خالی را پر کنند.

در فصل گذشته، برآورد زده شد که کل فروش خودرو در سال ۲۰۱۲ معادل ۲۰۴ میلیون دستگاه خواهد بود و در انتهای دوره پیش‌بینی یعنی در سال ۲۰۱۶ تا سطح ۲/۸۹ میلیون دستگاه افزایش خواهد یافت. ارزیابی داده‌های گذشته نشان می‌دهد که در سال ۲۰۱۱، کل فروش تقریباً معادل ۱/۶ میلیون دستگاه بوده که پایین‌تر از رقم پیش‌بینی شده است. این کاهش در سال ۲۰۱۱ همراه با دیدگاه کاهشی به دلیل احتساب تأثیرات تحریم‌ها بر روی عرضه و اقتصاد باعث می‌شود که برآورد کل فروش در سال ۲۰۱۲ معادل ۱/۳۵ میلیون دستگاه باشد که نسبت به برآورد قبلی ۱۵ درصد کاهش یافته است. با توجه به اینکه انتظار می‌رود که بخش خودرو در تلاش برای بازگرداندن فروش داخلی به منطقه رشد مثبت تا قبل از سال ۲۰۱۴ باشد، تا سال ۲۰۱۶، فروش خودرو تنها معادل ۱/۲۷ میلیون دستگاه خواهد بود. در سال ۲۰۱۲ در ایران، ۱/۴ میلیون دستگاه خودرو تولید خواهد شد که نسبت به سال گذشته ۱۶ درصد کاهش یافته است. از آنجایی که خودروسازان پیشرو به دنبال صادرات برای جبران آشفتگی‌های بازار در داخل هستند، پیش‌بینی می‌شود که بین سال‌های ۲۰۱۳ تا ۲۰۱۶ متوسط نرخ رشد تولید سالیانه معادل ۱/۱۶ درصد باشد.

محمد رضا نجفی منش، یک مسئول رسمی در صنعت خودرو، اعلام کرد که در سال مالی جاری باید ۲ میلیون دستگاه خودرو تولید می‌شد، اما تنها در حدود ۱/۵ میلیون خودرو تولید شد که ۲۵ درصد نسبت به برنامه کاهش یافته است. ناصر احمدی، یک فروشنده قطعات خودرو در تهران، اعلام کرد که فروش شرکت وی نیز به میزان ۶۰ درصد کاهش یافته است.

اخیراً وزیر صنعت، معدن و تجارت ایران، مهدی غضنفری، اعلام کرد که ایران خودرو و سایپا در پرداخت بدهی‌های خود به قطعه‌سازان داخلی با مشکلات زیادی روبرو هستند. این وزارتخانه ۵۰۰ میلیارد تومان وام به بنگاه‌های قطعه‌ساز پرداخت کرده تا از بیکاری صدها هزار کارگر شاغل در کارخانه‌های ساخت قطعات خودرو جلوگیری کند. غضنفری هشدار داده است که در صورت بسته شدن بخش تولید قطعات خودرو و به دنبال آن تولید خودرو تعداد دو میلیون شغل از بین خواهد رفت. خبرگزاری مهر اعلام کرده است که در حال حاضر صدها شغل در صنعت خودروسازی در ایران از بین رفته است.

دلیل اصلی این مشکلات مستقیماً به شرکت پژوسیتروئن مربوط می‌شود که در پی همکاری با شرکت جنرال موتورز در ماه مارس ۲۰۱۲ تصمیم به توقف عرضه قطعات و کیت‌های مونتاژ به ایران گرفت. این بنگاه فرانسوی از طریق مشارکت با ایران خودرو در تولید حدود ۴۰ درصد خودروهای ایرانی مشارکت داشت. خودروساز ایتالیایی فیات، نیز در ماه می، فروش خودرو به ایران را متوقف کرد و هدف از این اقدام را "حمایت از تلاش‌های دیپلماتیک بین‌المللی برای یافتن یک راه حل دیپلماتیک در مورد مسائل مربوط به ایران" اعلام کرد.

گفته می‌شود که شرکت‌های ایسوزو، کیاموتورز، مزدا موتور، میتسوبیسی موتورز، نیسان موتور، پژو رنو، سوزوکی موتور، تویوتا موتور و ولوو که خودرو به ایران صادر می‌کنند و یا توافقنامه‌های تولیدی با شرکت‌های خودروسازی ایرانی امضاء کرده‌اند، توسط دولت ایران کنترل می‌شوند.

۱. CBU = خودروی تکمیل شده

ویژگی‌های گزارش وضعیت پتروشیمی ایران در فصل جاری، بررسی تأثیر شدیدتر شدن تحریم‌های اتحادیه اروپا در اکتبر سال ۲۰۱۲ بر روی عملکرد و توسعه بخش‌های پایین دستی، توجه ویژه به عملکرد صادراتی تولیدکنندگان، میزان دسترسی به اعتبارات و تکنولوژی است. این گزارش میزان پیشرفت پروژه‌های در حال اجرا تاکنون را بررسی می‌کند و به بررسی این موضوع می‌پردازد که چگونه دولت ایران بر محدودیت‌ها و مشکلات ناشی از توقف عملیات شرکاء خارجی و توقف صادرات به بازارهای آمریکای شمالی و اروپایی غلبه می‌کند تا ظرفیت تولید ملی پتروشیمی را تا سال ۲۰۱۷ به سطح ۱۰۰ میلیون تن در سال برساند.

با توجه به تحریم‌ها علیه حکومت ایران که منجر به خارج شدن این کشور از برخی از مبادلات تجاری جهان شده است و تا زمانی که ایران، شورای امنیت سازمان ملل را تحریک به اتخاذ راه‌حل‌های جنگ‌طلبانه در مورد برنامه هسته‌ای این کشور می‌کند، بخش مکان‌یابی صادرات پتروشیمی با آینده‌ای ناخوشایند روبرو است. از آنجایی که ایران با مزاد تولید کالاهای پلیمری روبرو است، به نظر می‌رسد که محدودیت‌های ایران در صادرات کالاهای پتروشیمی، موقتی باشد. هرگونه حرکت محدودکننده صادرات، اثر قابل توجهی بر روی میزان تولید دارد، به ویژه که در فضای داخلی و رو به نزول ایران، تقاضا نیز قطعاً کاهش خواهد یافت. چنین شرایطی تأثیر منفی بر روی برنامه توسعه بخش پتروشیمی ایران دارد.

روند متغیرها نشان‌دهنده عدم موفقیت کامل دولت ایران در دستیابی به اهداف برنامه چشم‌انداز ۲۰ ساله (۱۹۹۵ تا ۲۰۱۵) است که براساس آن باید سهم ایران در تولید مواد پتروشیمی در خاورمیانه از ۱۲ درصد به ۳۴ درصد و ظرفیت تولید تا سطح ۱۰۰ میلیون تن در سال افزایش یابد و ۷۵ درصد آن نیز باید صادر شود. شکست در رسیدن به اهداف برنامه سرمایه‌گذاری ۱۲/۳ میلیارد دلاری شرکت ملی صنایع پتروشیمی ایران را برای سال‌های ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۵ به خطر می‌اندازد و در نتیجه ساخت پالایشگاه‌ها در شرایط بحرانی متوقف خواهد شد. بنابراین تکمیل مجتمع‌های پتروشیمی جدید در ایلام (با ظرفیت ۵۰۰۰۰۰ تن اتیلن در سال از ۲۰۱۴) و عسلویه (۱/۲ میلیون تن اتیلن در سال از ۲۰۱۵) در معرض خطر تعویق یا لغو شدن قرار دارند. هدف شرکت ملی صنایع پتروشیمی ایران، افزایش ظرفیت مجتمع پتروشیمی کاویان تا سال ۲۰۱۵ تا سطح دو میلیون تن در سال طی فاز دوم برنامه است که این مجتمع را به بزرگ‌ترین مرکز تولید اتیلن در ایران تبدیل می‌کند، اما احتمالاً این پروژه نیز به

تعویق خواهد افتاد. طرح خط لوله اتیلن غربی که از مجتمع پتروشیمی کاویان تغذیه می‌شود نیز در خطر شکست قرار دارد و در نتیجه مسیر آن باید کوتاه‌تر شود و در این صورت دیگر پالایشگاه‌های پلیمری برنامه‌ریزی شده که توسط این خط لوله تغذیه می‌شوند را تهدید می‌کند.

موارد مهم در پیش‌بینی از وضعیت صنعت پتروشیمی

ایران

با توجه به اینکه در پنج ماه نخست سال جاری شمسی (که از ماه مارس شروع می‌شود)، صادرات پتروشیمی ایران در حدود دو میلیارد دلار بوده است، کشور ایران تا پایان سال به هدف صادراتی ۱۵ میلیارد دلاری نخواهد رسید.

رکود اقتصادی سال‌های ۲۰۱۲ و ۲۰۱۳ به ناچار بر روی بازار به شدت پرنوسان پتروشیمی اثرگذار خواهد بود. در این بازار، صنعت داخلی وابسته به صادرات است و صادرات نیز تحت تأثیر محدودیت‌های بین‌المللی و داخلی است. در نتیجه، پیش‌بینی می‌شود که درصد کاهش رشد بخش پتروشیمی به سرعت دو رقمی خواهد شد.

بازارهای داخلی مهم برای محصولات پتروشیمی به دلیل تداوم افزایش تورم، تحت فشار هستند؛ در سال ۲۰۱۲ صنعت ساخت و ساز نیز با ۱۵ درصد کاهش روبرو شد و تعداد خودروهای تولیدی در حدود ۱۸ درصد کاهش یافت.

با توجه به نوسانات ناگهانی در ظرفیت تولید به همراه کاهش مصارف صنعتی، این اعتقاد وجود دارد که احتمال ایجاد ظرفیت جدید و به تبع آن رشد تولیدات، بسیار کم است. با وجودی که تأسیسات پتروشیمی ظاهراً در حال تولید می‌باشند، نرخ‌های تولید در حال کاهش هستند و قطعاً در آینده تأسیسات در شرایط ضرردهی فعالیت خواهند کرد.

پیش‌بینی وضعیت صنعت پتروشیمی

با وجود تحریم‌ها علیه حکومت ایران که منجر به خارج شدن این کشور از برخی مبادلات تجاری جهان شده است. بخش صادرات پتروشیمی با آینده‌ای ناخوشایند روبرو است. تحریم‌های اتحادیه اروپا باعث شده است تا بیمه‌گران از بیمه محموله‌های ایران خودداری کنند. از سوی دیگر شرکت‌های حمل و نقل دریایی نیز تمایل به مبادلات تجاری ندارند که ریسک کسب و کار با مشتریانی مانند بنگاه‌های بزرگ نفتی را به همراه داشته باشد.

به نظر می‌رسد که محدودیت‌های ایران بر روی صادرات محصولات پتروشیمی موقتی است، زیرا ایران با مزاد تولید محصولات پلیمری روبرو است به ویژه پلیمر خام که دو سوم تولیدات آن در سال ۲۰۱۱ صادر شد. تحلیل‌گران مطمئن هستند که در صورت حل مشکلات، تأسیسات تولیدکننده پلیمر خام که در مناطق اقتصادی و آزاد تجاری واقع شده‌اند

از محدودیت‌های صادراتی معاف خواهند شد و این امر به مجتمع‌های پتروشیمی بزرگ‌تر مانند مجتمع پتروشیمی اراک، جم و مارون که با هدف صادرات تأسیس شده‌اند، بسیار کمک خواهد کرد. البته باید متذکر شد که دولت ایران با هدف ثبات نرخ ارز به دنبال تعیین محدودیت‌های تجاری است. هرگونه حرکت محدودکننده صادرات، اثر قابل توجهی بر روی میزان تولید دارد، به ویژه که در فضای داخلی و رو به نزول ایران، تقاضا قطعاً کاهش خواهد یافت. چنین شرایطی بر روی برنامه توسعه بخش پتروشیمی ایران تأثیر منفی دارد.

عدم امکان تغییر سریع در شرایط فعلی، کاهش دسترسی به بازارهای سرمایه بین‌المللی و سقوط درآمدهای ارزی تأثیر شگرفی بر چشم‌انداز اقتصاد کلان ایران در آینده نزدیک خواهد گذاشت و تنها باعث تسریع روند نزولی اثرگذاری بحران‌های اقتصادی و سیاسی احتمالی در آینده خواهد شد. شرکت بازرگانی پتروشیمی ایران که مسئولیت صادرات بین‌المللی محصولات پتروشیمی را بر عهده دارد، اخیراً اعلام کرده است که کشور ایران در پنج ماه نخست سال شمسی (۲۰ مارس تا ۲۱ اگوست)، ۲/۳۹ میلیون تن محصولات پتروشیمی به ارزش دو میلیارد دلار صادر کرده است که ۴۰ درصد آن را پروپان و بوتان تشکیل می‌دهد. این شرایط نشان می‌دهد که ایران به هدف صادرات ۱۵ میلیارد دلاری در انتهای سال نخواهد رسید. دولت ایران نیز اعلام کرد در پنج ماه نخست سال جاری ۱/۷۷ میلیون تن از محصولات پتروشیمی در بازار داخل به فروش رسیده است که نشان می‌دهد که سهم صادرات از کل تولید در حدود ۵۷ تا ۷۰ درصد کاهش یافته است.

با وجودی که دولت ایران بیان می‌کند که در فصل چهارم سال ۲۰۱۲، عرضه و فروش محصولات پتروشیمی در ایران در شرایط عادی است، اما اعتقاد بر این است که صنعت پتروشیمی ایران تحت تأثیر اثرات زیان‌آور بحران اقتصادی گرفتار کننده کشور ایران قرار خواهد گرفت. با توجه به تداوم افزایش تورم، بازارهای داخلی محصولات پتروشیمی تحت فشار هستند. طبق برآوردها، صنعت ساخت و ساز ایران در سال ۲۰۱۲ حدود ۲۵ درصد کاهش داشته است و حجم تولید خودرو نیز نزدیک به ۱۸ درصد کاهش را تجربه کرده است.

رشد اقتصاد ایران در سال ۲۰۱۲ به میزان ۳/۱ درصد نزولی پیش‌بینی می‌شود و در سال ۲۰۱۳ بیشتر از این رقم کاهش یابد. این وضعیت به ناچار بر روی بازار به شدت پرنوسان پتروشیمی اثرگذار خواهد بود؛ بازاری که صنعت داخلی آن وابسته به صادراتی است که تحت تأثیر محدودیت‌های بین‌المللی و داخلی است. ارقام تولید ناخالص داخلی، تأثیر گسترده کاهش آن را بر روی بخش‌های صنعتی غیرنفتی ایران به خوبی نشان نمی‌دهد. از سوی دیگر به دلیل کمبود آمار در مورد بخش پتروشیمی ایران، پیش‌بینی میزان کاهش رشد

این بخش بسیار سخت است. این اعتقاد وجود دارد که درصد کاهش رشد بخش پتروشیمی در ایران به سرعت دو رقمی خواهد شد.

با این حال، تولیدکنندگان محصولات پتروشیمی به تکمیل برنامه‌های توسعه‌ای در این بخش ادامه می‌دهند و هشت پروژه جدید را در سال ۲۰۱۳ - ۲۰۱۲ ایران (آغاز سال از ۲۰ ماه مارس) آغاز کرده‌اند که هدف آن‌ها افزایش ظرفیت تولید محصولات پتروشیمی تا سطح ۶/۵ میلیون تن در سال است. در آوریل ۲۰۱۲، مجتمع پتروشیمی جم، واحد تولید بوتان با ظرفیت ۱۱۵۰۰۰ تن در سال و سرمایه‌گذاری ۱۱۷/۵ میلیون دلاری را آغاز کرد. براساس گزارش‌ها، این واحد که طبق زمان‌بندی ۱۸ ماهه تکمیل شد، ماده خام مورد نیاز واحدهای تولید پلی اتیلن سبک را تأمین خواهد کرد. در ماه می ۲۰۱۲، ساخت مجتمع پتروشیمی اروند در شهر ماه آغاز شد. این مجتمع با ظرفیت تولید بیشتر از ۲/۸ میلیون تن محصولات پتروشیمی در سال، یکی از بزرگ‌ترین تولیدکنندگان پلی وینیل کلرید در جهان است و با ظرفیت تولید ۲۴۰۰۰۰ تن از این محصول در سال، ۲۵ تا ۳۰ درصد بازار ایران را در اختیار خواهد گرفت. آغاز به کار کلیه واحدهای مجتمع پتروشیمی فجر در ماه نوامبر سال ۲۰۱۲ برنامه‌ریزی شده است. از سوی دیگر فاز اول مجتمع پتروشیمی کاویان با ظرفیت تولید یک میلیون تن اتیلن در سال تا پایان سال جاری آغاز به کار خواهد کرد که بخشی از نیازهای خط لوله اتیلن غربی را تأمین خواهد کرد و این خط لوله نیز مجتمع پتروشیمی کرمانشاه را با ظرفیت تولید ۳۰۰۰۰۰ تن پلیمر در سال تغذیه خواهد کرد.

با توجه به نوسانات ناگهانی در ظرفیت تولید همراه با کاهش مصارف صنعتی، این اعتقاد وجود دارد که احتمال ایجاد ظرفیت جدید و به تبع آن رشد تولیدات بسیار کم است. با وجودی که تأسیسات پتروشیمی ظاهراً در حال تولید هستند، اما نرخ‌های تولید در حال کاهش است و قطعاً تأسیسات در شرایط ضرر دهی فعالیت خواهند کرد. برای تحقق تولید در سطح قابل قبولی از بهره‌وری، تولید اولفین و پلیمرها باید تا یک سوم افزایش یابد، اما متأسفانه تقاضای متناسب با آن وجود ندارد و حتی بدون تحریم‌ها هم این تقاضا وجود نداشته است.

روند متغیرها نشان‌دهنده شکست دولت ایران در دستیابی به اهداف برنامه چشم‌انداز ۲۰ ساله (۱۹۹۵ تا ۲۰۱۵) است که براساس آن باید سهم ایران در تولید مواد پتروشیمی در خاورمیانه از ۱۲ درصد به ۳۴ درصد و ظرفیت تولید تا سطح ۱۰۰ میلیون تن در سال افزایش یابد و ۷۵ درصد آن نیز باید صادر شود. شکست در رسیدن به اهداف این برنامه، طرح سرمایه‌گذاری ۱۲/۳ میلیارد دلاری شرکت ملی صنایع پتروشیمی ایران برای سال‌های ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۵ را به خطر

تن اتیلن و ۱/۶۵ میلیون تن متانول در سال ۲۰۱۴ به پایان خواهد رسید. البته تجربیات گذشته نشان داده است که این تأخیرها، میزان تولید تجاری را کاهش خواهد داد. مجتمع پتروشیمی چابهار با سرمایه‌گذاری ۲۰ میلیارد دلار، اولین طرح از پنج طرح پنج ساله در منطقه ویژه اقتصادی است که توسط گاز منطقه پارس جنوبی تغذیه می‌شود و اجرای این طرح نیز به دلیل توقف سرمایه‌گذاری شرکت ساسول در تولید متانول در اثر تحریم‌ها نیز مورد ابهام است. چنین وضعیتی نه تنها به معنی زیان‌دهی تأسیسات متانول است بلکه به معنای عدم دسترسی به مهارت فنی شرکت ساسول در فعالیت‌های پایین دستی و همچنین فناوری تبدیل گاز به مایع است. چنین شرایطی باعث کمبود دانش تخصصی خواهد شد که همراه با سرمایه‌گذاری خارجی به کشور وارد می‌شود. اگرچه باید ذکر کرد که در حال حاضر مجتمع پتروشیمی متانول و اولفین ۱۶ در فاز دوم شرکت پتروشیمی بوشهر در منطقه ویژه اقتصادی پارس در عسلویه در حال تکمیل است.

علاوه بر مشکلات ناشی از تحریم‌ها، تولید محصولات پتروشیمی ایران وابسته به گاز اتان نیز است که قیمت آن سه برابر بیشتر از اتان عربستان سعودی است. اگر بخش پتروشیمی ایران بتواند تا سال ۲۰۱۵ سهم گاز طبیعی توزیع شده به صنایع پتروشیمی را از ۷ درصد به ۲۵ درصد افزایش دهد، این شرایط تغییر خواهد کرد. احتمال وقوع چنین شرایطی به دلیل کاهش سرمایه‌گذاری بسیار کم است.

می‌اندازد و در نتیجه ساخت تأسیسات در شرایط بحرانی متوقف خواهد شد. وزیر نفت ایران اعلام کرده است که هدف ایران تولید ۱۱/۵ میلیون تن اتیلن به همراه ۱۱/۵ میلیون تن پلیمر در سال است. پیش‌بینی می‌شود که تا سال ۲۰۱۷، ظرفیت تولید اتیلن به ۱۱/۰۸ میلیون تن در سال برسد؛ از سوی دیگر تا سال ۲۰۱۷ پروژه‌های اولفین ۱۱ و ۱۲ به ترتیب با ظرفیت ۲/۰ و ۱/۲ میلیون تن در سال تکمیل خواهد شد. براساس طرح‌های جاری دولت ایران، بین سال‌های ۲۰۱۳ تا ۲۰۱۷ در هر سال ۱/۷ میلیون تن اتیلن، ۱/۸ میلیون تن پلیمر خام، ۵۰۰۰۰۰ تن انواع دیگر پلیمر، ۵/۸۴ میلیون تن متانول، ۱/۶۸ میلیون تن آمونیاک و ۵/۱۶ میلیون تن اوره تولید خواهد شد. از آنجایی که هیچ‌گونه تصمیمی برای توقف این پروژه‌ها وجود ندارد، ارقام این ظرفیت‌های تولیدی در پیش‌بینی‌ها منظور شده است. در عین حال باید متذکر شد که فرایند تکمیل مجتمع‌های پتروشیمی جدید در ایلام (با ظرفیت ۵۰۰۰۰۰ تن اتیلن در سال از ۲۰۱۴) و عسلویه (۱/۲ میلیون تن اتیلن در سال از ۲۰۱۵) در معرض خطر تعویق یا لغو قرار دارند.

طرح خط لوله اتیلن غربی نیز در معرض شکست قرار دارد و احتمالاً مسیر آن باید کوتاه‌تر شود که در این صورت، تأسیسات پلیمری برنامه‌ریزی شده که توسط این خط لوله تغذیه می‌شوند را تهدید می‌کند. از سوی دیگر تردیدهایی در مورد راه‌اندازی خط لوله اتیلن در منطقه دنا در زمان مقرر وجود دارد. در مورد فعالیت فازهای تکمیل شده دوم به سمت میاندوآب و سوم به سمت تبریز که وابسته به ارزیابی از میزان سوددهی تجاری آن‌ها است نیز تردیدهایی وجود دارد. هدف شرکت ملی صنایع پتروشیمی ایران ایجاد ظرفیت تولید اتیلن در مجتمع پتروشیمی کویان تا سطح دو میلیون تن در سال طی فاز دوم تا سال ۲۰۱۵ است که در نتیجه این مجتمع تبدیل به بزرگ‌ترین واحد تولید اتیلن در ایران خواهد شد، اما احتمالاً این پروژه نیز به تعویق خواهد افتاد.

کل ظرفیت ۱۱ پروژه مستقر در طول این خط لوله معادل ۲/۲۴ میلیون تن پلی اتیلن سنگین و ۶۰۰۰۰۰ تن پلی اتیلن سبک در سال می‌باشد. پروژه‌های در مسیر این خط لوله مانند مجتمع پتروشیمی اولفین ۱۴ در فیروزآباد با ظرفیت یک میلیون تن اتیلن در سال، مجتمع پتروشیمی اولفین ۱۵ در گناوه با ظرفیت تولید ۵۰۰۰۰۰ تن اتیلن در سال و مجتمع پتروشیمی اولفین ۱۷ در ایلام با ظرفیت ۶۰۷۰۰۰ تن اتیلن در سال باید طبق برنامه تا قبل از سال ۲۰۱۷ تکمیل شوند، اما قطعاً این پروژه‌ها به دلیل تحریم‌ها به تعویق خواهند افتاد. مجتمع پتروشیمی اولفین ۱۲ در حال حاضر متوقف شده است و احتمالاً به صورت خاصی ساخته خواهد شد. تکمیل تأسیسات با ظرفیت سالیانه یک میلیون

وضعیت صنعت پتروشیمی ایران، ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۷								
پیش‌بینی ۲۰۱۷	پیش‌بینی ۲۰۱۶	پیش‌بینی ۲۰۱۵	پیش‌بینی ۲۰۱۴	پیش‌بینی ۲۰۱۳	برآورد ۲۰۱۲	برآورد ۲۰۱۱	۲۰۱۰	
۳۷۸۲/۲	۳۷۴۱/۴	۳۶۱۲/۵	۳۵۳۸/۵	۳۳۵۳/۲	۳۳۶۸/۵	۴۱۳۱/۵	۴۲۵۱/۶	تولید کل نفت، هزار بشکه در روز
۲۰۰۲/۴	۱۹۶۸/۵	۱۹۳۶/۲	۱۹۰۸/۰	۱۸۸۴/۴	۱۸۵۵/۸	۱۸۲۸/۳	۱۷۹۲/۵	مصرف کل نفت، هزار بشکه در روز
۱۸۶۰/۰	۱۸۶۰/۰	۱۸۶۰/۰	۱۸۶۰/۰	۱۸۶۰/۰	۱۸۶۰/۰	۱۸۶۰/۰	۱۸۶۰/۰	ظرفیت پالایش نفت خام، هزار بشکه در روز
۱۷۷۹/۸	۱۷۷۲/۹	۱۷۷۶/۲	۱۶۳۰/۵	۱۴۶۹/۱	۱۵۱۲۲/۶	۲۳۰۳/۲	۲۴۵۹/۱	خالص کل صادرات نفت (خام و فرآورده‌ها)، هزار بشکه در روز
۳۱/۰	۳۱/۵	۳۳/۰	۳۳/۰	۳۳/۱	۳۳/۱	۳۳/۱	۲۹/۶	ذخایر اثبات شده گاز طبیعی، هزار میلیارد متر مکعب
۱۵۳/۲	۱۵۱/۰	۱۴۸/۰	۱۴۷/۰	۱۴۴/۱	۱۴۱/۳	۱۳۸/۵	۱۳۸/۵	تولید گاز خشک طبیعی، میلیارد متر مکعب
۱۵۲/۷	۱۴۹/۷	۱۴۶/۷	۱۴۳/۹	۱۴۱/۰	۱۳۸/۳	۱۳۵/۶	۱۳۶/۹	مصرف گاز خشک طبیعی، میلیارد متر مکعب
۱۱۰۷۶	۱۱۰۷۶	۱۱۰۷۶	۸۸۷۶	۸۳۷۶	۷۸۷۶	۵۳۷۶	۵۳۷۶	ظرفیت تولید اتیلن (۱۰۰۰ تن)
۲۷۴۰	۲۷۴۰	۲۷۴۰	۲۴۱۰	۱۹۶۰	۱۸۷۰	۱۳۴۰	۱۳۴۰	ظرفیت تولید پروپیلن (۱۰۰۰ تن)
۱۷۷۰	۱۷۷۰	۱۷۷۰	۱۳۹۰	۱۰۹۰	۱۰۹۰	۱۰۹۰	۱۰۹۰	ظرفیت تولید بنزن (۱۰۰۰ تن)
۸۲۵	۸۲۵	۸۲۵	۸۲۵	۶۲۵	۶۲۵	۶۲۵	۶۲۵	ظرفیت تولید تولون (۱۰۰۰ تن)
۲۴۰	۲۴۰	۲۴۰	۲۴۰	۲۴۰	۲۴۰	۲۴۰	۲۴۰	ظرفیت بوتادی‌ان (۱۰۰۰ تن)
۱۲۹۵	۱۲۹۵	۱۲۹۵	۱۲۹۵	۶۹۵	۶۹۵	۶۹۵	۶۹۵	ظرفیت تولید استایرن (۱۰۰۰ تن)
۲۹۰	۲۹۰	۲۹۰	۲۹۰	۲۹۰	۲۹۰	۹۰	۹۰	ظرفیت تولید آکریلو نیتریل بوتادی‌ان استایرن، ABS (۱۰۰۰ تن)
۹۰	۹۰	۹۰	۹۰	۹۰	۹۰	۹۰	۹۰	لاستیک استایرن بوتادی‌ان، SBR (۱۰۰۰ تن در سال)
۲۳۱۰	۲۳۱۰	۲۳۱۰	۱۶۹۰	۱۵۹۰	۱۵۹۰	۱۵۹۰	۱۵۹۰	زیایلین (۱۰۰۰ تن در سال)
۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	ظرفیت تولید اتیلن بنزن (۱۰۰۰ تن)
۱۲۶۰	۱۲۶۰	۱۲۶۰	۱۲۶۰	۱۲۶۰	۷۰۰	۷۰۰	۷۰۰	ظرفیت تولید دی کلراید اتیلن (۱۰۰۰ تن)
۱۹۵۰	۱۹۵۰	۱۹۵۰	۱۹۵۰	۱۹۵۰	۱۹۵۰	۱۹۵۰	۹۵۰	ظرفیت اتیلن گلیکول (۱۰۰۰ تن)
۱۷۷۰	۱۷۷۰	۱۷۷۰	۱۷۷۰	۱۷۷۰	۱۷۷۰	۱۷۷۰	۸۷۰	ظرفیت تولید اتیلن اکساید (۱۰۰۰ تن)
۲۶۸۵	۲۶۸۵	۲۶۸۵	۲۶۸۵	۲۳۸۵	۱۷۸۵	۱۷۸۵	۱۴۸۵	ظرفیت تولید پلی اتیلن سنگین (۱۰۰۰ تن)
۲۳۷۵	۲۶۳۷۵	۲۳۷۵	۲۳۷۵	۲۳۷۵	۲۰۷۵	۷۷۵	۷۷۵	ظرفیت تولید پلی اتیلن سبک (۱۰۰۰ تن)
۱۹۹۵	۱۹۹۵	۱۹۹۵	۱۹۹۵	۱۹۹۵	۱۳۹۵	۱۰۹۵	۱۰۹۵	ظرفیت تولید پلی اتیلن سبک خطی (۱۰۰۰ تن)
۷۰۵۵	۷۰۵۵	۷۰۵۵	۷۰۵۵	۹۷۵۵	۵۲۵۵	۳۶۵۵	۳۳۵۵	ظرفیت تولید پلی اتیلن، PE (۱۰۰۰ تن)
۱۲۹۰	۱۲۹۰	۱۲۹۰	۱۲۹۰	۱۰۴۰	۱۰۴۰	۱۰۴۰	۱۰۴۰	ظرفیت تولید پلی پروپیلن، PP (۱۰۰۰ تن)
۳۲۰	۳۲۰	۳۲۰	۳۲۰	۳۲۰	۱۸۰	۱۸۰	۳۰	ظرفیت تولید وینیل استات (۱۰۰۰ تن)
۹۳۰	۹۳۰	۹۳۰	۹۳۰	۹۳۰	۶۳۰	۶۳۰	۶۳۰	ظرفیت تولید مونومر وینیل کلراید (۱۰۰۰ تن)
۹۴۰	۹۴۰	۹۴۰	۹۴۰	۶۴۰	۶۴۰	۴۰۰	۴۰۰	ظرفیت تولید پی‌وی‌سی (۱۰۰۰ تن)
۲۵۰	۲۵۰	۲۵۰	۲۵۰	۲۵۰	۲۵۰	۲۵۰	۲۵۰	ظرفیت تولید پلی استایرن (۱۰۰۰ تن)
۷۰۵	۷۰۵	۷۰۵	۷۰۵	۷۰۵	۷۰۵	۷۰۵	۷۰۵	پلی اتیلن ترفتالات (۱۰۰۰ تن در سال)
۱۴۷۰۵	۱۴۷۰۵	۱۴۷۰۵	۱۴۷۰۵	۱۱۵۰۵	۸۸۶۵	۵۳۴۵	۵۳۴۵	ظرفیت تولید متانول (۱۰۰۰ تن)
۶۶۰۵	۶۶۰۵	۶۶۰۵	۶۳۶۵	۶۳۶۵	۴۹۳۰	۴۹۳۰	۴۲۵۰	ظرفیت تولید آمونیاک (۱۰۰۰ تن)
۱۲۵۶۰	۱۲۵۶۰	۱۲۵۶۰	۱۰۶۲۰	۱۰۶۲۰	۷۴۰۵	۷۴۰۵	۶۳۳۰	ظرفیت تولید اوره (۱۰۰۰ تن)

منبع: شرکت ملی صنایع پتروشیمی ایران، گزارش موسسه CMAI (نرخ رشد سایانه تولید PP/PE)

❖ سایر بخش‌های کلیدی

آخرین آمارهای پیش‌بینی شده

در ادامه جدول آخرین پیش‌بینی‌های سایر بخش‌های کلیدی ارائه شده است:

شاخص‌های کلیدی بخش زیرساختار								
پیش‌بینی ۲۰۱۷	پیش‌بینی ۲۰۱۶	پیش‌بینی ۲۰۱۵	پیش‌بینی ۲۰۱۴	پیش‌بینی ۲۰۱۳	برآورد ۲۰۱۲	برآورد ۲۰۱۱	۲۰۱۰	
۹۷۲۹۵۶/۲	۸۴۶۰۴۸/۸	۷۳۲۵۰۹/۸	۵۸۶۰۰۷/۸	۴۷۶۴۲۹/۱	۳۹۰۵۱۵/۷	۳۲۵۴۲۹/۷	۲۸۵۴۶۴/۷	ارزش صنعت ساختمان، میلیارد ریال [۱]
۶۹/۹	۶۲/۰	۵۱/۰	۳۹/۶	۲۸/۰	۲۹/۸	۳۰/۶	۲۸/۰	ارزش صنعت ساختمان، میلیارد دلار [۱]
۴/۰۰	-۰/۵۰	۷/۰۰	۲/۰۰	-۸/۰۰	-۱۵/۰۰	-۷/۶۰	۱۰/۱۵	رشد واقعی صنعت ساختمان، درصد سالیانه [۲]
۵/۲	۵/۱	۵/۲	۵/۰	۵/۰	۵/۳	۵/۹	۶/۵	ارزش صنعت ساختمان درصد از تولید ناخالص داخلی [۲]

منابع: ۱. بانک مرکزی <http://www.cbi.ir/page/۲۰۷۲.aspx> (CR)، ۲. بانک مرکزی (CR)

شاخص‌های کلیدی بخش مواد غذایی و آشامیدنی								
پیش‌بینی ۲۰۱۷	پیش‌بینی ۲۰۱۶	پیش‌بینی ۲۰۱۵	پیش‌بینی ۲۰۱۴	پیش‌بینی ۲۰۱۳	برآورد ۲۰۱۲	برآورد ۲۰۱۱	۲۰۱۰	
-	۰/۱	۰/۱	۰/۱	۰/۱	۰/۱	۰/۱	۰/۱	مصرف مواد غذایی، میلیارد دلار [۱]
-	۱۳۸۴/۵	۱۲۱۴/۴	۱۰۶۱/۴	۹۲۴/۳	۸۰۲/۰	۶۹۳/۵	۵۹۸/۴	مصرف مواد غذایی، میلیارد ریال [۱]
-	۱/۲	۱/۱	۱/۱	۱/۰	۰/۹	۰/۹	۰/۸	مصرف سرانه مواد غذایی، دلار [۲]
-	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	فروش کل خرده‌فروشی خواروبار عمده، میلیارد دلار [۲]
-	۱۴۶/۹	۱۲۷/۹	۱۱۰/۸	۹۵/۵	۸۱/۸	۶۹/۶	۵۸/۹	فروش کل خرده‌فروشی خواروبار عمده، میلیارد ریال [۲]

منابع: ۱. بانک مرکزی ایران، OEF، بانک جهانی، بیزینس مانی‌تور - ۲. بانک مرکزی ایران، OEF، بانک جهانی، بیزینس مانی‌تور

شاخص‌های کلیدی بخش ارتباطات راه دور							
پیش‌بینی ۲۰۱۷	پیش‌بینی ۲۰۱۶	پیش‌بینی ۲۰۱۵	پیش‌بینی ۲۰۱۴	پیش‌بینی ۲۰۱۳	برآورد ۲۰۱۲	برآورد ۲۰۱۱	
۳۱۰۰۳	۳۰۵۳۵	۳۰۰۶۴	۲۹۵۹۰	۲۹۱۱۵	۲۸۵۶۹	۲۷۷۶۷	تعداد خطوط تلفن ثابت، (هزار عدد) [۱]
۱/۵	۱/۶	۱/۶	۱/۶	۱/۹	۲/۹	۳/۴	تعداد خطوط تلفن ثابت، درصد تغییر سالیانه [۱]
۳۹/۱	۳۸/۸	۳۸/۶	۳۸/۳	۳۸/۱	۳۷/۸	۳۷/۱	تعداد خطوط تلفن ثابت به ازای هر ۱۰۰ نفر جمعیت [۱]
۱۰۸۴۹۲	۱۰۴۱۱۹	۹۹۵۴۰	۹۴۸۰۰	۸۹۹۴۳	۸۴۲۱۶	۷۶۳۸۷	تعداد ثبت نام کنندگان تلفن همراه سلولی (هزار نفر) [۱]
۴/۲	۴/۶	۵/۰	۵/۴	۶/۸	۱۰/۲	۱۳/۲	تعداد ثبت نام کنندگان تلفن همراه سلولی، درصد تغییر سالیانه [۱]
۱۳۶/۸	۱۳۲/۴	۱۲۷/۸	۱۲۲/۸	۱۱۷/۷	۱۱۱/۴	۱۰۲/۱	تعداد ثبت نام کنندگان تلفن همراه به ازای هر ۱۰۰ نفر [۱]
۱۳۶/۸	۱۳۲/۴	۱۲۷/۸	۱۲۲/۸	۱۱۷/۷	۱۱۱/۴	۱۰۲/۱	تعداد ثبت نام کنندگان تلفن همراه به ازای هر ۱۰۰ نفر [۱]
۳/۳	۳/۷	۴/۰	۴/۰	۵/۷	۹/۱	۱۱/۹	تعداد ثبت نام کنندگان تلفن همراه به ازای هر ۱۰۰ نفر، درصد تغییر سالیانه [۱]
۳۴۵۸۴	۳۲۳۵۸	۲۹۸۰۹	۲۹۸۰۹	۲۳۵۲۲	۱۹۶۷۵	۱۵۷۱۴	تعداد کاربران اینترنت (هزار نفر) [۱]
۶/۹	۸/۶	۱۰/۲	۱۰/۲	۱۹/۵	۲۵/۲	۳۳/۰	تعداد کاربران اینترنت، درصد تغییر سالیانه [۱]
۴۳/۶	۴۱/۲	۳۸/۳	۳۸/۳	۳۰/۸	۲۶/۰	۲۱/۰	تعداد کاربران اینترنت به ازای هر ۱۰۰ نفر [۱]
۶/۰	۷/۶	۹/۲	۹/۲	۱۸/۳	۲۳/۹	۳۱/۵	تعداد کاربران اینترنت به ازای هر ۱۰۰ نفر، درصد تغییر سالیانه [۱]
۴۸۱۷/۴	۴۱۲۲/۷	۳۴۸۷/۹	۳۴۸۷/۹	۲۳۷۸/۸	۱۹۸۰/۶	۱۷۷۳/۰	ثبت نام کنندگان اینترنت باند پهن (هزار نفر) [۱]
۱۶/۹	۱۸/۲	۱۹/۵	۱۹/۵	۲۰/۱	۱۱/۷	۸۴/۳	ثبت نام کنندگان اینترنت باند پهن، درصد تغییر سالیانه [۱]

منابع: ۱. بانک جهانی (اتحادیه بین‌المللی ارتباطات راه دور - ITU)، اپراتورهای ایران، بیزینس مانی‌تور

شاخص‌های کلیدی بخش امنیت و دفاع						
پیش‌بینی ۲۰۱۷	پیش‌بینی ۲۰۱۶	پیش‌بینی ۲۰۱۵	پیش‌بینی ۲۰۱۴	پیش‌بینی ۲۰۱۳	برآورد ۲۰۱۲	۲۰۱۱
۸۸۹۲۳۸۳۱۷	۷۱۴۵۷۹۷۹۹	۵۵۵۱۴۲۷۶۷	۴۲۶۰۸۶۲۹۶	۳۲۷۶۷۷۸۴۰	۲۵۰۰۷۹۷۹۱	مخارج دفاعی، میلیون ریال [۱]
۲۴/۴	۲۸/۷	۳۰/۳	۳۰/۰	۳۱/۰	۲۵/۸	مخارج دفاعی، ریال، درصد تغییر سالیانه [۱]
۶/۹	۶/۲	۵/۶	۵/۱	۴/۵	۴/۱	مخارج دفاعی، درصد از تولید ناخالص داخلی [۲]
۱۱۲۱۵۹۰۲	۹۰۸۹۴۵۹	۷۱۲۵۱۰۸	۵۵۲۰۹۴۱	۴۲۸۸۵۸۳	۳۳۰۷۴۱۷	مخارج دفاعی، سرانه ریال به ازای هر نفر جمعیت [۲]
-	-	-	-	-	-	مخارج دفاعی، به ازای هر فرد نظامی [۲]
۱۲۹۷۰/۲	۱۱۳۸۰/۵	۹۸۶۱/۴	۹۲۰۱/۹	۸۸۰۷/۱	۸۸۱۸/۳	مخارج دفاعی، میلیون دلار، قیمت‌های ثابت [۱]
۱۴/۰	۱۵/۴	۷/۲	۴/۵	-۰/۱	-۵/۱	مخارج دفاعی، دلار، قیمت‌های ثابت، درصد تغییرات سالیانه [۱]
۱۶۳/۶	۱۴۴/۸	۱۲۶/۶	۱۱۹/۲	۱۱۵/۳	۱۱۶/۶	مخارج دفاعی، سرانه دلار ثابت به ازای هر نفر جمعیت [۱]
-	-	-	-	-	-	مخارج دفاعی، سرانه دلار ثابت به ازای هر فرد نظامی [۱]

منابع: ۱. بنیاد پژوهش‌های صلح استکهلم (SIPRI)، بیزینس مانیتر - ۲. بنیاد پژوهش‌های صلح استکهلم (SIPRI)، محاسبات بیزینس مانیتر

شاخص‌های کلیدی بخش حمل و نقل بار						
پیش‌بینی ۲۰۱۷	پیش‌بینی ۲۰۱۶	پیش‌بینی ۲۰۱۵	پیش‌بینی ۲۰۱۴	پیش‌بینی ۲۰۱۳	برآورد ۲۰۱۲	۲۰۱۱
۲۱۵۵۹۰۲	۲۰۷۰۰۷۰	۱۹۶۰۴۵۵	۱۸۵۲۳۷۵	۱۷۶۱۶۷۰	۱۹۸۶۸۸۶	۲۸۰۰۰۰۰
۴/۱۵	۵/۵۹	۵/۸۳	۵/۱۵	-۱۱/۳۴	-۲۹/۰۴	۸/۰۰
۶۴۳/۱۳	۶۳۷/۵۷	۶۳۱/۴۷	۶۲۶/۵۲	۶۲۲/۱۱	۶۲۸/۰۵	۶۴۰/۳۶
۰/۸۷	۰/۹۷	۰/۷۹	۰/۷۱	-۰/۹۵	-۱/۹۲	۰/۳۱
۳۴۴۵۸/۸۴	۳۳۸۰۷/۷۷	۳۳۰۹۳/۴۳	۳۲۵۱۳/۵۵	۳۱۹۹۶/۱۴	۳۲۶۹۲/۳۷	۳۴۱۳۳/۷۶
۱/۹۳	۲/۱۶	۱/۷۸	۱/۶۲	-۲/۱۳	-۴/۲۲	۱/۲۸
۱۳۱۶۰۲/۹	۱۲۴۵۷۹/۷	۱۱۶۸۶۶/۳	۱۰۸۶۴۹/۳	۱۰۳۴۹۵/۳	۱۰۰۹۰۲/۱	۹۵۰۸۳/۰
۵/۶۴	۶/۶۰	۷/۵۶	۴/۹۸	۲/۵۷	۶/۱۲	۲/۱۴

TEU = به معنای کانتینر ۲۰ فوتی که واحد شمارش کانتینر در پایانه‌های باربری است / منبع: بیزینس مانیتر

« بررسی اجمالی وضعیت جهان

❖ چشم‌انداز جهان

احتمال کاهش نرخ رشد وجود دارد

پیش‌بینی رشد تولید ناخالص داخلی واقعی جهانی نسبت به گزارش قبلی تغییری نکرده است بنابراین نرخ رشد برای سال‌های ۲۰۱۲ و ۲۰۱۳ به ترتیب معادل ۲/۵ و ۲/۹ درصد و برای سال‌های ۲۰۱۴ و ۲۰۱۵ معادل ۳/۴ درصد برآورد زده شده است. با این حال برآورد و پیش‌بینی نرخ رشد های کشورهای مهم به ویژه امریکا و چین دوباره توسط تیم به دقت بازبینی شده است. البته با وجود این اصلاحات نیز، چشم‌انداز اصلی از وضعیت جهانی بدون تغییر باقی مانده است. اعتقاد بر این است که در سال ۲۰۱۳ فعالیت‌های اقتصادی قطعاً توسعه خواهند یافت و شاخص‌های ادواری نشان می‌دهند که شرایط نزدیک به رکود تجربه شده در نیمه سال ۲۰۱۲ در حال کمرنگ شدن است. البته کشورهای توسعه یافته هنوز راه زیادی تا رسیدن به سطوح تولیدی قبل از بحران خواهند داشت که از سوی دیگر عملکرد بازارهای نوظهور نیز بر این روند تأثیرگذار خواهد بود.

با توجه به بهبود بسیار اندک وضعیت اقتصاد جهانی، ابزارهای محرک اقتصادی به ویژه در کشورهای دارای رکود اقتصادی مورد نیاز است. از این نظر، ژاپن و امریکا در سال جدید جلوتر از سایر کشورها خواهند ایستاد. با توجه به وضعیت اقتصاد ژاپن، اعتقاد بر این است که تصویب سیاست‌های پولی و مالی انبساطی قطعی است و مذاکرات در مورد بودجه در سه ماه اول سال ۲۰۱۳ آغاز خواهد شد. البته انتظار می‌رود که بانک مرکزی ژاپن در جلسات آتی خود مبلغ خرید دارایی‌ها را افزایش دهد، از سوی دیگر انتظار می‌رود که دولت تازه منتخب ژاپن از حزب لیبرال دموکرات، بانک مرکزی ژاپن را برای افزایش عرضه پول تحت فشار قرار دهد و به علاوه این حزب در انتصاب رئیس بانک مرکزی ژاپن اعمال نفوذ خواهد کرد.

در امریکا، انتشار تصمیمات بانک فدرال رزرو در ۱۲ دسامبر ۲۰۱۲، بازی سیاست‌های پولی را دوباره تغییر داد. فدرال رزرو

با آغاز ماه ژانویه ۲۰۱۳، اقدام به افزایش ماهانه ۴۵ میلیارد دلار به برنامه خرید اوراق قرضه بلندمدت خزانه کرده که باعث تشدید رشد ترازنامه تا سطح ۸۵ میلیارد دلار در ماه خواهد شد و ۴۰ میلیارد دلار آن مربوط به اجرای دور سوم سیاست تسهیل کمی است. از سوی دیگر، بانک فدرال رزرو تعدادی اهداف کمی دارد که باید قبل از اجرای سیاست‌های پولی انقباضی به آن‌ها دست پیدا کند. بنابراین تا زمانی که نرخ بیکاری بالاتر از ۶/۵ درصد و چشم‌انداز تورم دو ساله کم‌تر از ۲/۵ درصد باشند، فدرال رزرو نرخ‌های بهره را نزدیک به صفر نگه خواهد داشت. دیدگاه موجود در مورد نرخ سیاست‌های امریکا به دلیل تعیین اهداف صریح و جدید، کاملاً تغییر کرده و انتظار می‌رود نرخ‌های سرمایه‌گذاری در سال ۲۰۱۶ جهش پیدا کند. اگرچه پیش‌بینی می‌شود مبلغ خرید دارایی‌ها تا اوایل سال ۲۰۱۴ حداقل معادل یک هزار میلیارد دلار باشد که باعث افزایش سه برابر ترازنامه فدرال رزرو خواهد شد.

❖ کشورهای توسعه یافته

پیش‌بینی نرخ رشد تجمعی کشورهای توسعه یافته در سال ۲۰۱۲ از ۰/۹ درصد در گزارش قبلی به ۱/۰ درصد در گزارش فعلی افزایش یافته است، در حالی که برای سال ۲۰۱۳ از ۱/۴ درصد به ۱/۳ درصد کاهش یافته است. افزایش پیش‌بینی نرخ رشد در سال ۲۰۱۲ به دلیل تغییر برآورد نرخ رشد تولید ناخالص داخلی واقعی امریکا در این سال است که براساس برآوردهای ابتدای سال جدید از ۲/۰ درصد به ۲/۲ درصد افزایش یافته است. در عین حال چشم‌انداز کاهشی و غیرقابل پیش‌بینی از مسیر رشد اقتصادی امریکا هم‌چنان مورد تأیید است. پیش‌بینی نرخ رشد منطقه یورو در سال ۲۰۱۳ به میزان اندکی از ۰/۵ درصد به ۰/۴ درصد کاهش یافته است که دلیل اصلی آن کاهش پیش‌بینی نرخ رشد کشور ایتالیا از ۰/۰ درصد به -۰/۲ درصد است. از سوی دیگر پیش‌بینی نرخ رشد کشورهایی مانند اتریش، سوئد و انگلستان برای سال‌های ۲۰۱۲ و ۲۰۱۳ کاهش یافته است.

مفروضات جهانی							
پیش‌بینی ۲۰۱۷	پیش‌بینی ۲۰۱۶	پیش‌بینی ۲۰۱۵	پیش‌بینی ۲۰۱۴	پیش‌بینی ۲۰۱۳	برآورد ۲۰۱۲	۲۰۱۱	
رشد تولید ناخالص داخلی واقعی (درصد)							
۲/۴	۲/۴	۲/۵	۲/۵	۲/۱	۲/۲	۱/۷	آمریکا
۱/۹	۱/۹	۱/۷	۱/۴	۰/۴	-۰/۷	۱/۶	منطقه یورو
۱/۱	۱/۱	۱/۱	۱/۲	۰/۹	۰/۵	-۰/۶	ژاپن
۵/۸	۵/۸	۶/۰	۶/۷	۷/۵	۷/۷	۹/۱	چین
۳/۵	۳/۵	۳/۴	۳/۴	۲/۹	۲/۵	۳/۱	جهان
تورم مصرف کننده (میانگین)							
۲/۱	۲/۱	۲/۱	۲/۱	۲/۱	۲/۱	۳/۰	آمریکا
۲/۲	۲/۱	۱/۹	۱/۸	۱/۷	۲/۱	۲/۶	منطقه یورو
۲/۳	۱/۸	۱/۳	۰/۸	۰/۳	۰/۰	-۰/۲	ژاپن
۲/۷	۲/۷	۲/۸	۲/۹	۲/۶	۳/۰	۵/۶	چین
۳/۳	۳/۳	۳/۲	۳/۲	۳/۳	۳/۵	۴/۱	جهان
نرخ بهره							
۲/۲۵	۱/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	فدرال رزرو
۱/۵۰	۱/۰۰	۰/۵۰	۰/۵۰	۰/۵۰	۰/۵۰	۱/۰۰	نرخ تأمین مالی مجدد بانک مرکزی اتحادیه اروپا
۰/۵۰	۰/۲۵	۰/۱۰	۰/۱۰	۰/۱۰	۰/۱۰	۰/۱۰	نرخ بهره یک شبه ژاپن
نرخ تبدیل ارز (میانگین)							
۱/۲۰	۱/۲۰	۱/۲۰	۱/۲۰	۱/۲۵	۱/۲۷	۱/۳۹	دلار / یورو
۸۴/۷۵	۸۲/۲۵	۷۸/۰۰	۷۶/۰۰	۷۵/۰۰	۷۹/۰۰	۷۹/۷۴	ین / دلار
۶/۶۰	۶/۶۰	۶/۶۰	۶/۵۵	۶/۴۰	۶/۳۴	۶/۴۶	یوان / دلار
قیمت نفت (میانگین)							
۹۳/۳۰	۹۳/۲۵	۹۵/۲۰	۹۶/۱۵	۹۹/۱۰	۱۰۷/۰۵	۱۰۷/۵۲	سبد نفتی اوپک (دلار / بشکه)
۹۶/۰۰	۹۶/۰۰	۹۸/۰۰	۹۹/۰۰	۱۰۲/۰۰	۱۱۰/۰۰	۱۱۱/۰۵	نفت خام برنت (دلار / بشکه)

منبع: بیژنس مانیاتور

پیش‌بینی‌های نرخ رشد تولید ناخالص داخلی واقعی کشورهای توسعه یافته				
پیش‌بینی ۲۰۱۴	پیش‌بینی ۲۰۱۳	برآورد ۲۰۱۲	۲۰۱۱	
۱/۹	۱/۳	۱/۰	۱/۴	رشد تجمعی کشورهای توسعه یافته
۲/۰	۱/۵	۱/۲	۱/۴	گروه G۷
۱/۴	۰/۴	-۰/۷	۱/۶	منطقه یورو
۱/۵	۰/۷	-۰/۵	۱/۷	۲۷ عضو اتحادیه اروپا
				کشورهای توسعه یافته منتخب
۲/۰	۱/۵	۳/۲	۲/۳	استرالیا
۱/۵	۰/۹	۰/۴	۲/۷	اتریش
۱/۶	۱/۱	-۰/۵	۱/۸	بلژیک
۲/۵	۱/۹	۲/۰	۲/۶	کانادا
۱/۷	۱/۲	-۰/۱	۱/۰	دانمارک
۱/۹	۰/۶	-۰/۴	۲/۸	فنلاند
۱/۴	۰/۶	-۰/۲	۱/۸	فرانسه
۱/۹	۱/۳	۰/۷	۳/۰	آلمان
۱/۴	۰/۳	-۰/۵	۱/۴	ایرلند
۱/۲	-۰/۲	-۲/۳	۰/۵	ایتالیا
۱/۲	۰/۹	۰/۵	-۰/۶	ژاپن
۰/۹	۰/۶	-۱/۱	۱/۲	هلند
۲/۳	۲/۱	۳/۵	۱/۶	نروژ
۰/۱	-۱/۹	-۳/۴	-۱/۶	پرتغال
۰/۵	-۰/۵	-۲/۱	۰/۸	اسپانیا
۲/۶	۱/۲	۰/۶	۳/۹	سوئد
۱/۸	۱/۵	۰/۷	۲/۱	سوئیس
۱/۴	۱/۰	۰/۰	۱/۰	انگلستان
۲/۵	۲/۱	۲/۲	۱/۷	آمریکا

منبع: بیزینس مانیاتور

پیش‌بینی‌های نرخ رشد تولید ناخالص داخلی واقعی تجمعی بلومبرگ و بیزینس مانیاتور							
هند	روسیه	چین	برزیل	ژاپن	منطقه یورو	آمریکا	
در دسترس نیست	۳/۶	۷/۷	۱/۵	۱/۷	-۰/۴	۲/۲	آمار تجمعی بلومبرگ
۵/۷	۳/۴	۷/۷	۱/۰	۰/۵	-۰/۷	۲/۲	بیزینس مانیاتور
۵/۸	۳/۵	۸/۱	۳/۸	۰/۷	۰/۱	۲/۰	آمار تجمعی بلومبرگ
۶/۲	۳/۴	۷/۵	۳/۵	۰/۹	۰/۴	۲/۱	بیزینس مانیاتور

منبع: بیزینس مانیاتور، بلومبرگ

❖ بازارهای نوظهور

رشد بازارهای نوظهور در سال ۲۰۱۲ براساس شاخص‌های واقعی معادل ۴/۷ درصد برآورد شده است که با افزایش اندکی در سال ۲۰۱۳ معادل ۵/۰ درصد خواهد بود. با وجودی که در گزارش جدید، پیش‌بینی‌های تجمعی منطقه‌ای نسبت به گزارش قبلی تغییر نکرده است، اما چشم‌انداز سال ۲۰۱۳ برای بعضی از اقتصادهای بزرگ بازارهای نوظهور مانند ترکیه، جمهوری چک، لهستان، برزیل و هند تا حدودی کاهش یافته است.

به دلیل قوی بودن روند صعودی در آمارهای اقتصاد

کشور چین و ریسک‌های افزایشی نسبت به اقتصاد خارجی، پیش‌بینی نرخ رشد تولید ناخالص داخلی واقعی کشور چین در سال ۲۰۱۳ از ۷/۱ درصد در گزارش قبلی به ۷/۵ درصد در گزارش جدید افزایش یافته است. اعتقاد بر این است که رشد کشور چین برای چند ماه دارای یک الگوی جهش ادواری خواهد بود و شاخص‌های مهم و تطبیقی نیز صحت این امر را تأیید می‌کنند. با وجود افزایش در پیش‌بینی‌های جدید، نرخ رشد کل بازارهای نوظهور برای سال ۲۰۱۳ کم‌تر از ۸/۱ درصد برآورد زده می‌شود و این اعتقاد وجود دارد که شتاب فعلی نرخ رشد در اواسط سال به تدریج محو خواهد شد.

پیش‌بینی‌های نرخ رشد تولید ناخالص داخلی واقعی، بازارهای نوظهور				
پیش‌بینی ۲۰۱۴	پیش‌بینی ۲۰۱۳	برآورد ۲۰۱۲	۲۰۱۱	
۵/۱	۵/۰	۴/۷	۵/۶	رشد تجمعی بازارهای نوظهور
۳/۷	۳/۴	۳/۰	۴/۱	آمریکای لاتین
۲/۷	۰/۹	۲/۸	۸/۹	آرژانتین
۳/۷	۳/۵	۱/۰	۲/۷	برزیل
۳/۷	۳/۴	۴/۰	۳/۹	مکزیک
۴/۸	۳/۹	۵/۱	۳/۹	خاورمیانه
۵/۸	۶/۱	۴/۲	۴/۰	کشورهای جنوب صحرای آفریقا
۳/۴	۲/۸	۲/۳	۳/۱	آفریقای جنوبی
۷/۲	۷/۱	۶/۶	۷/۴	نیجریه
۳/۶	۴/۵	۵/۲	۷/۱	عربستان سعودی
۴/۳	۳/۶	۳/۳	۴/۲	امارات متحده عربی
۵/۲	۳/۰	۲/۲	۱/۴	مصر
۶/۰	۶/۲	۶/۱	۷/۲	بازارهای نوظهور آسیا
۶/۷	۷/۵	۷/۷	۹/۱	چین
۳/۶	۲/۵	۱/۸	۵/۰	هنگ کنگ
۶/۶	۶/۲	۵/۷	۶/۵	هند*
۶/۵	۵/۶	۶/۶	۶/۵	اندونزی
۴/۳	۴/۵	۴/۲	۵/۱	مالزی
۳/۴	۳/۶	۱/۹	۴/۹	سنگاپور
۴/۶	۳/۰	۱/۹	۳/۷	کره جنوبی
۴/۰	۳/۰	۰/۹	۴/۰	تایوان
۴/۴	۴/۴	۴/۳	۰/۱	تایلند
۴/۰	۳/۲	۲/۶	۴/۸	بازارهای نوظهور اروپا
۳/۶	۳/۴	۳/۴	۴/۳	روسیه
۵/۰	۴/۴	۳/۰	۸/۵	ترکیه
۱/۹	۰/۵	-۱/۲	۱/۹	جمهوری چک
۲/۳	۱/۲	-۱/۲	۱/۷	مجارستان
۳/۷	۲/۳	۲/۳	۴/۳	لهستان

* انتهای سال مالی در ۳۱ مارس (۲۰۱۱=۲۰۱۰-۲۰۱۰) / منبع: بی‌زینس مانیتور

نشانی: تهران، خیابان سهروردی جنوبی، پایین تر از راهنمایی و رانندگی، کوچه اسلامی، پلاک ۴، طبقه ۴، واحد ۱۲

تلفن: ۸۸۳۴۹۴۳۰ - ۸۸۳۴۹۲۶۰ - ۸۸۳۴۹۴۴۴ دورنگار: ۸۸۳۴۹۴۳۲

www.iiia.ir
research@iiia.ir